

บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

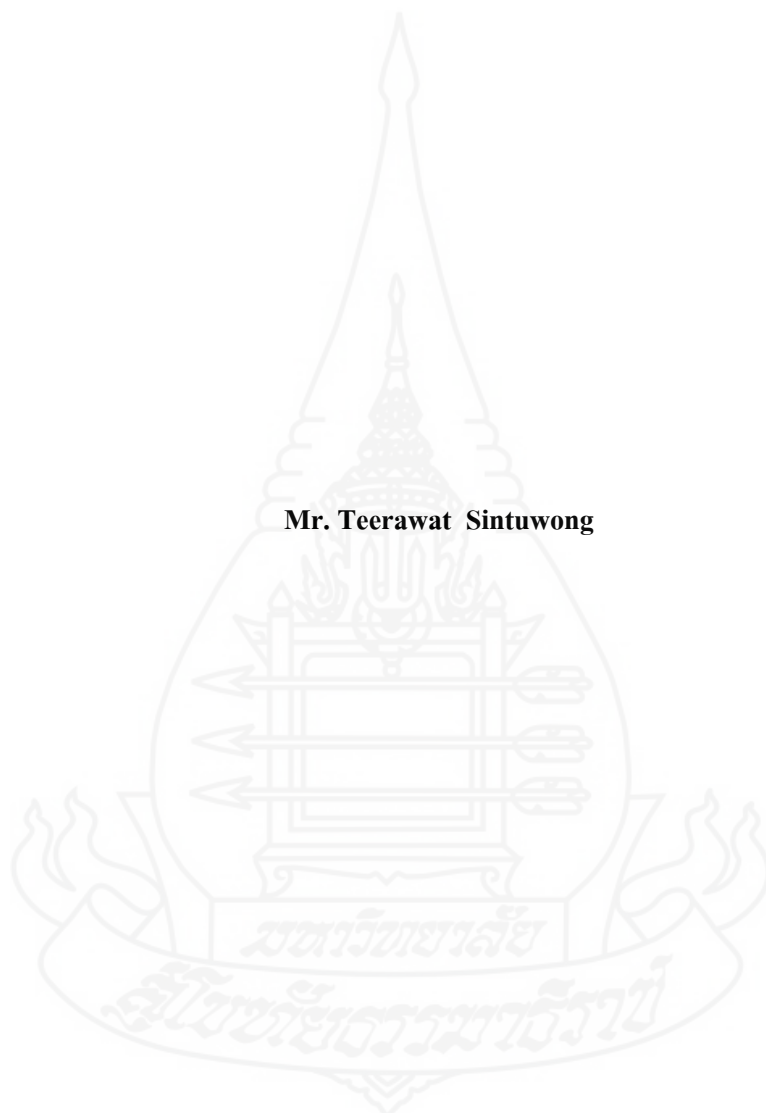
นายธีระวัฒน์ สินธวงษ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

Punishment of Offense Against Contempt of Court

Mr. Teerawat Sintuwong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

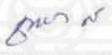
2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล
ชื่อและนามสกุล	นายธีระวัฒน์ สิ้นธุวงษ์
วิชาเอก	กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ศรีรัตน์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2557

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ศรีรัตน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชนินานฎ ลีดีส์)

.....
(อาจารย์เกียรติชัย ณ นคร)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ผู้ศึกษา นายธีระวัฒน์ สิ้นชูวงษ์ รหัสนักศึกษา 2554003984 ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ศรีรัตน์ ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด วิวัฒนาการและทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทั้งของไทยและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์หาความเหมาะสมของบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและเพื่อนำผลวิเคราะห์มาสรุปเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการลงโทษและอัตราโทษที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทยอันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษต่อไป

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการวิจัยจากเอกสารด้วยการศึกษาค้นคว้าจากตัวบทกฎหมาย หนังสือหรือตำราทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ตลอดจนคำพิพากษาศาลฎีกา รวมทั้งข้อมูลที่ค้นคว้าได้จากอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการควบคุมการพิจารณาคดีให้เกิดความเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็วเท่านั้น มิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเหมือนเช่นคดีอาญาทั่วไป ดังนั้น การใช้ดุลพินิจในการลงโทษของศาลควรใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือป้องกันความผิดหรือทฤษฎีการลงโทษเพื่อสร้างจิตสำนึก ไม่ควรใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในส่วนของโทษจำคุกที่มีอัตราโทษสูงถึง 6 เดือนย่อมส่งผลกระทบต่ออิสรภาพของผู้ถูกลงโทษ และเกินกว่าความจำเป็นในการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล ซึ่งมีได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคลเท่าที่ควร จึงควรกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน และควรนำโทษกักขังและการควบคุมตัว รวมทั้งวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนดและการเรียกประกันทัณฑ์บนมาใช้เป็นบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลด้วย นอกจากนี้ควรกำหนดโทษปรับให้สูงขึ้น โดยกำหนดจำนวนเงินค่าปรับเป็นไม่เกิน 50,000 บาท จากเดิมที่ปรับไม่เกิน 500 บาท โดยเทียบกับค่าของเงินตามภาวะเศรษฐกิจและสภาพสังคมในปัจจุบัน เพื่อจะได้มีผลในการข่มขู่ยับยั้งให้เกิดความเกรงกลัวที่ถูกลงโทษจากการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

คำสำคัญ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล บทลงโทษ

Independent Study title: Punishment of Offense Against Contempt of Court
Author: Mr. Teerawat Sintuwong; **ID:** 2554003984; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Vichai Srirat, Assistant Professor;
Academic year: 2013

Abstract

The purposes of independent study of Punishment of Offense Against Contempt of Court are as follow; (1) to study the concept, evolution and theory of law relating contempt of court in Thailand and other countries; (2) to compare and analyse the punishment of the contempt of court of Thailand and other countries; (3) to analyse the suitability of punishment of contempt of court in order to take the concluded result to improve the proper punishment contempt of court which is to be fair for offender.

Independent Study is a qualitative research by documentary research such as statute, text books, articles, journal, thesis, minor thesis, judgment including data through internet relating to the punishment of contempt of court in Thailand and other countries.

The study found that, the offense of contempt of court is the provision vesting judiciaries to control trial for court order, fair and speedy procedure. Its purpose has not for public order like other general criminal cases. Therefore, the discretion for conviction should be based on the Deterrence Theory or Consciousness Theory and should not use Retributive Theory. The Punishment of offense the contempt of court for imprisonment which is maximum penalty 6 months. This penalty is effect to the offender's freedom. Moreover, the imprisonment measure is unnecessary to the court to control the litigation procedure. If any, it should not be over 1 month imprisonment or it should apply the restrain and impound including measure of safety for entrance to prohibited zone and requirement for with security for punishment the contempt of court. In addition bond beside and offense punishable with imprisonment not exceeding one month, the fine should not exceeding fifty thousand baht instead of the former fine of five hundred baht, This is accordance with present economic and social condition in order to deter resulting in reverence to be punished for violation of the offense of the contempt of court.

Keywords: The Offense of Contempt of Court, Punishment Provisions

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ศรีรัตน์ ประธานกรรมการสอบและอาจารย์ที่ปรึกษารายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ความเมตตาที่เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชี้แนะประเด็นปัญหา ให้แนวทางและแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ตลอดจนให้กำลังใจผู้ศึกษาจนจัดทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ชนินาฏ ลีดส์ อาจารย์กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น และคำแนะนำด้วยความเมตตา พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนผู้ศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษาสมดังที่ตั้งใจ ทั้งขอขอบคุณท่านนฤมล สัตยาประเสริฐ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดชัยนาท ที่ช่วยกรุณาแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษจนวนรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านคณาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ทุกท่านที่ได้สั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ผู้ศึกษา จนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งในด้านการศึกษาและการทำงานได้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดา และขอขอบคุณ ครอบครัวญาติพี่น้อง และเพื่อนๆ ทุกคนที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน และทำให้รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดีสมตามความมุ่งหมาย และผู้ศึกษาหวังว่ารายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ธีระวัฒน์ สิ้นธุระษ์

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
3. ขอบเขตของการศึกษา	4
4. วิธีการศึกษา	4
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	4
บทที่ 2 แนวคิด วิวัฒนาการ และทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การละเมิดอำนาจศาล	6
1. แนวคิดในการมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทลงโทษความผิด ฐานละเมิดอำนาจศาล	6
2. วิวัฒนาการของบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	9
3. ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดอำนาจศาล	12
4. การวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดี หรือคำพิพากษาของศาลกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	21
5. ศาลกับการพิทักษ์ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคล	25
บทที่ 3 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและบทลงโทษตามกฎหมายไทย	29
1. ความหมายของการละเมิดอำนาจศาล	29
2. บทบัญญัติเรื่องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	32
3. บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	59
4. การใช้ดุลพินิจลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	64
5. บทบัญญัติความผิดและบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลของ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลทหาร และศาลปกครอง	67

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
มาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม	
ทางอาญาและบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายต่างประเทศ.....	70
1. มาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนใน	
กระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	70
2. บทความผิดและบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายต่างประเทศ.....	73
3. เปรียบเทียบบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทยกับต่างประเทศ.....	86
บทที่ 5	
บทวิเคราะห์เชิงกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล.....	88
1. การลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลและคดีอาญากับสิทธิมนุษยชนใน	
กระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	88
2. การนำทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญามาใช้ในการลงโทษผู้กระทำ	
ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	90
3. การนำทฤษฎีการลงโทษมาใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิด	
ฐานละเมิดอำนาจศาล	90
4. การใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	91
5. การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษผู้กระทำ	
ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	93
6. การลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกับการพิทักษ์ศักดิ์ศรี	
ความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคล.....	94
7. บทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	97
8. การนำโทษอื่นมาใช้กับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	106
9. การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับบทลงโทษความผิด	
ฐานละเมิดอำนาจศาล	109
10. บัญชีมาตรฐานกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	112
11. ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกับการวิจารณ์หรือแสดงความ	
คิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาล	114

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	115
1. บทสรุป	115
2. ข้อเสนอแนะ	118
บรรณานุกรม	122
ประวัติผู้ศึกษา	129

ญ

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายต่างประเทศ ... 87

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาลเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตย ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายโดยอาศัยกฎหมายที่ตราขึ้นของฝ่ายนิติบัญญัติเป็นเครื่องมือ ศาลจึงมีบทบาทที่สำคัญในการแก้ไขข้อพิพาทหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมโดยมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทนั้น

ศาลได้รับการยอมรับในระบบกฎหมายทุกระบบของโลกไม่ว่าจะเป็นระบบกฎหมายจารีตประเพณีหรือระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Laws) และระบบประมวลกฎหมายหรือระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Laws) ว่าเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน เนื่องจากศาลมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญคือการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่างๆ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามกฎหมายและต้องรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมไม่ให้ถูกบิดเบือนหรือถูกแทรกแซง อำนาจของศาลจึงเป็นอำนาจในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนและธำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายเพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคม

เมื่อศาลมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแก่คู่กรณีหรือคู่ความแล้ว ก็จำเป็นต้องมีมาตรการบางอย่างอันเป็นเครื่องมือแก่ศาลที่จะผูกไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันศาลยุติธรรมและในอันที่จะให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยรวดเร็ว และเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย¹ อันเป็นการสร้างความเชื่อถือศรัทธาในการทำหน้าที่ของศาล ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่การพิจารณาคดีของศาล โดยให้อำนาจแก่ศาลที่จะลงโทษคู่ความหรือบุคคลที่รบกวนขัดขวางการพิจารณาคดีของศาลหรือประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล ซึ่งเรียกว่า “การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ถึงมาตรา 33 และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 และมาตรา 180 ที่ให้นำบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลตาม

¹วินัย ล้าเลิศ กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2537

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไปใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งกฎหมายได้กำหนดโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้ 3 สถาน คือ ไล่ออกจากบริเวณศาล จำคุกไม่เกิน 6 เดือน และปรับไม่เกิน 500 บาท ศาลจะลงโทษสถานใดสถานหนึ่งหรือสองสถานก็ได้ กล่าวคือ ลงโทษจำคุกอย่างเดียว หรือลงโทษปรับอย่างเดียวหรือลงโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยก็ได้

แม้บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นมาตรการที่กฎหมายได้ให้อำนาจศาลในการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ เพื่อให้ศาลควบคุมการพิจารณาคดีให้เกิดความเรียบร้อยในศาลและเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็วก็ตาม แต่ด้วยเหตุที่บทลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นมีโทษทางอาญารวมอยู่ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษจำคุกที่มีอัตราโทษสูงถึง 6 เดือน นับว่าเป็นโทษทางอาญาที่ค่อนข้างรุนแรง อันมีผลกระทบต่ออิสรภาพของผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งเสรีภาพของประชาชนถือเป็นสิทธิขั้นมูลฐานที่ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และหากการกระทำของผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลเข้าลักษณะความผิดอาญาด้วยก็ต้องถูกดำเนินคดีอาญาเป็นอีกคดีหนึ่ง ทำให้ผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลต้องถูกลงโทษถึง 2 ครั้ง ทั้งที่กระทำความผิดเพียงครั้งเดียว ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลนั้น อีกทั้งการที่ผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลถูกลงโทษจำคุก ทำให้ต้องกลายเป็นผู้มีประวัติต้องโทษจำคุกติดตัว หากผู้นั้นไปกระทำความผิดทางอาญาคดีอื่นในภายหลัง อาจส่งผลต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษซึ่งจะเป็นผลเสียต่อผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลดังกล่าวเป็นอย่างมาก จึงดูเหมือนว่าบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลมุ่งคุ้มครองด้านความยุติธรรมโดยให้ความสำคัญมากกว่าการคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน

จากการศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาพบว่าศาลชั้นต้นมักจะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นส่วนใหญ่ ในบางคดีศาลลงโทษจำคุกสูงถึง 6 เดือน ทั้งที่ลักษณะของการกระทำความผิดยังไม่ถึงขั้นที่ร้ายแรง เช่น การว่ากล่าวทำนองเสียดสีศาล การขู่งคุกคามหรือพยานไม่มารับคำคู่ความหรือเอกสารของศาล การประพฤตินอไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล เป็นต้น ซึ่งเป็นการลงโทษเกินกว่าผลร้ายแห่งการกระทำความผิด จนทำให้ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคต้องพิพากษาแก้คำสั่งของศาลชั้นต้นอยู่เนืองๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในทางปฏิบัติศาลชั้นต้นไม่มีบัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญญัติระวางโทษเหมือนกับคดีอาญา ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นจึงใช้ดุลพินิจได้อย่างอิสระ โดยไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นของการบังคับใช้กฎหมายเพียงเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล และควบคุมการดำเนินกระบวนการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สะดวก รวดเร็วและเป็นธรรมเท่านั้น ทั้งที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิด

อำนาจศาลมิได้มุ่งเน้นในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือป้องกันสังคมส่วนรวมเหมือนอย่างคดีอาญา

กรณีตามปัญหา ผู้ศึกษาประสงค์ที่จะศึกษาว่าบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ที่มีโทษ 3 สถาน คือ ไล่ออกจากบริเวณศาล จำคุก และปรับนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด โดยเฉพาะโทษจำคุกที่มีอัตราโทษสูงถึง 6 เดือน อันเป็นโทษที่ค่อนข้างรุนแรง เพราะมีผลกระทบต่ออิสรภาพของผู้ถูกลงโทษ โดยศึกษาบทลงโทษตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับบทลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศซึ่งมีรูปแบบการลงโทษหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งผู้ศึกษาจะศึกษาเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยอันเป็นมาตรการบังคับทางอาญาในเรื่องการห้ามเข้าเขตกำหนด (ห้ามเข้าเขตบริเวณศาลภายในเวลาที่กำหนด) และการเรียกประกันทัณฑ์บนตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 44 และมาตรา 46 มาปรับใช้เป็นบทลงโทษด้วยและรวบรวมข้อสรุปโดยวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการลงโทษและอัตราโทษนำมาปรับใช้กับบทลงโทษตามกฎหมายไทยได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปพัฒนาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทยต่อไป อันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด วิวัฒนาการและทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทั้งของไทยและต่างประเทศ

2.2 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ

2.3 เพื่อวิเคราะห์หาความเหมาะสมของบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

2.4 เพื่อนำผลวิเคราะห์มาสรุปเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการลงโทษและอัตราโทษที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทยอันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษต่อไป

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของกฎหมายต่างประเทศ โดยศึกษาบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในศาลยุติธรรมเป็นหลัก และศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ.2550 อีกทั้งจะศึกษาเรื่องทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดอำนาจศาล เช่น ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา และบทบัญญัติเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา ประกอบด้วย

4. วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากตัวบทกฎหมาย หนังสือหรือตำราทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ตลอดจนคำพิพากษาศาลฎีการวมทั้งข้อมูลที่ค้นคว้าได้จากอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 5.1 ทำให้ทราบแนวคิด วิวัฒนาการ และทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดอำนาจศาล
- 5.2 ทำให้ทราบถึงความสอดคล้องและความแตกต่างจากการเปรียบเทียบบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ
- 5.3 สามารถวิเคราะห์หาข้อสรุปเกี่ยวกับของบทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

5.4 สามารถสรุปเสนอแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการลงโทษและอัตราโทษที่เหมาะสมเพื่อนำไปพัฒนาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทยอันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด วิวัฒนาการ และทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิด อำนาจศาล

1. แนวคิดในการมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

1.1 แนวคิดในการมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องการละเมิดอำนาจศาล

ศาลมีอำนาจหน้าที่ในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนเพื่อดำรงและรักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายเพราะอำนาจการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีนั้นเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามกฎหมายและในปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลถือเป็นสถาบันอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในบรรดาประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีตามหน้าที่เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันและได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยความยุติธรรมทั่วหน้ากัน จนได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน²

เมื่อศาลมีหน้าที่ต้องพิจารณาพิพากษาคดี จึงต้องมอบอำนาจให้ศาลตามสมควรเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและบังคับบัญชาให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยราบรื่น เพราะบุคคลที่มาศาลไม่ว่าจะเป็นคู่ความหรือพยานหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องนั้นอาจเกะกะระรานประพฤติดนไม่เรียบร้อยหรือลุแก่อวดอ้างกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปตามอำเภอใจ หากไม่ให้อำนาจแก่ศาลในการบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยเรียบร้อยแล้ว การนั่งพิจารณาคดีของศาลตลอดจนการดำเนินการกระบวนการพิจารณาอื่นๆ ก็ย่อมดำเนินไปด้วยความยากลำบาก³ ฉะนั้น เพื่อควบคุมดูแลการพิจารณาให้เป็นไปด้วยดี กฎหมายจึงได้บัญญัติความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลขึ้น เพื่อให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้ประพฤติดนไม่เรียบร้อยในศาลหรือผู้ขัดขวางการพิจารณาคดีของศาลได้

²ประกาศน์ อวยชัย “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” *คูลพาท* 35,3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2531) : 13-62 หน้า 13-15

³มาโนช จรมาศ *คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1-2* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2525 หน้า 210

หลักการขั้นมูลฐานในอันที่จะรักษาความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือการที่ผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น มีเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) ศาลต้องมีอำนาจเพียงพอที่จะบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งของศาล และ
- 2) ศาลต้องมีอำนาจเพียงพอที่จะควบคุมให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไป ด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว⁴

เพื่อที่จะรักษาอำนาจของศาลทั้งสองประการนี้ จึงได้มีบทบัญญัติความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาลขึ้น และในขณะเดียวกันศาลก็มีอำนาจที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้ในทันที ความสำคัญของอำนาจศาลทั้งสองประการนี้เห็นได้อยู่ในตัวแล้วว่าคำสั่งของศาลที่ออกมาต้องมีความศักดิ์สิทธิ์พอที่จะให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นอย่างเคร่งครัด และการที่คู่ความหรือทนายความ จะใช้ศาลหรือกระบวนการวิธีพิจารณาความไปในทางที่ผิด เช่น ประวิงคดีให้ล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลจำเป็น การกระทำใดๆ อันเป็นการขัดขวางการพิจารณาคดีก็ถือเป็นการใช้ศาลไปทางที่ผิดเช่นเดียวกัน ศาลจึงมีอำนาจที่จะป้องกันมิให้การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้พิพากษาจะต้องแสดงให้เห็น ประชาชนทั่วไปเชื่อถือได้ว่าผู้พิพากษาเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ให้ความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง หากปล่อยให้ผู้พิพากษาถูกดูหมิ่นง่าย ๆ ก็จะทำให้ประชาชนไม่เชื่อถือศรัทธาศาล กระบวนการ ยุติธรรมโดยรวมต้องเสื่อมเสียไปด้วย⁵ จึงเห็นได้ว่า เพื่อรักษาอำนาจและศักดิ์ศรีของศาลมิให้ถูก กระทบจากการกระทำของบุคคลที่มาศาลไม่ว่าจะเป็นคู่ความ พยาน หรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ที่ประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล หรือกระทำการขัดขวางพิจารณาคดีของศาล จึงมีบทบัญญัติ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเพื่อให้ศาลมีอำนาจลงโทษบุคคลที่กระทำการดังกล่าวได้โดย ง่ายพลันทันที โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นเครื่องมือสำคัญของศาลในการผดุงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ ของศาล เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและ คุ่มครองให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ทั้งนี้ บทบัญญัติเรื่องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล มิใช่เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้พิพากษาเป็นการส่วนตัว หากแต่คำนึงถึงการรักษาความ ยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นสำคัญ⁶

⁴ไมตรี ศรีอรุณ “ละเมิดอำนาจศาล” *ศาลพาห* 25,5 (กันยายน - ตุลาคม 2521) : 70-74 หน้า 70

⁵ปวีณา เจริญวงศ์ “ละเมิดอำนาจศาล” *ศาลพาห* 40,3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2536) : 107-128 หน้า 109

⁶พูนศรี พงศ์เพชรดิถ *ปัญหาการละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทย* สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตร มหบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2551 หน้า 11

1.2 แนวคิดหรือวัตถุประสงค์ในการมีบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลบัญญัติขึ้นเพื่อประโยชน์การบริหารงานยุติธรรมให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อย เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดอำนาจศาล บุคคลนั้นจะต้องถูกลงโทษ บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาล เพราะต้องการลงโทษสำหรับการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย

2) เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น

3) เพื่อบังคับให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามคำสั่งศาล

กล่าวโดยทั่วไป กฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลถือเป็นกฎหมายสากลทั่วไปที่ศาลแต่ละประเทศทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นศาลในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) หรือระบบจารีตประเพณี เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น หรือศาลในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือระบบประมวลกฎหมาย เช่น ประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี เป็นต้น ต่างมีกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ว่าเมื่อศาลมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งให้แก่คู่ความแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการหรือเครื่องมือบางอย่างสำหรับให้อำนาจแก่ศาลในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรม ยุติธรรมและรวดเร็ว อำนาจนี้ยังรวมถึงอำนาจในการสั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการไปในทางก่อความรำคาญหรือในทางประวิงคดีให้ชักช้าหรือในทางฟุ่มเฟือยเกินสมควรอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อมิให้เสียความยุติธรรมแก่คู่ความนั่นเอง⁷

สรุปได้ว่า การมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลก็เพื่อให้ศาลมีอำนาจควบคุมความเรียบร้อยในบริเวณศาล และควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็วและเป็นธรรม จึงต้องมีบทลงโทษไว้ใช้ลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลในการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น และเพื่อบังคับให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามคำสั่งศาล

⁷สุชาย จอกแก้ว “ละเมิดอำนาจศาล!!” *บทบันทึกคดี* 64,1 (มีนาคม 2551) : 172-179 หน้า 172

2. วิวัฒนาการของบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

2.1 วิวัฒนาการของบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของต่างประเทศ

ศาสตราจารย์ธานีินทร์ กรีวิเชียร์ กล่าวถึงวิวัฒนาการของการมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลไว้ว่า ในอดีตเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นเรื่องร้ายแรงที่ศาลต่างประเทศลงโทษอย่างเฉียบขาดและหนักแน่น โดยผู้ต้องโทษไม่มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกา เช่น กรณีของศาลอังกฤษเมื่อปี ค.ศ.1631 คนที่ขวางก้อนอิฐใส่ผู้พิพากษาขณะนั่งพิจารณาคดี ถูกศาลตัดสินให้ตัดมือขวาทิ้งและนำตัวผู้นั้นไปประหารชีวิตด้วยการแขวนคอทันที และอีกคดีหนึ่งในยุคใกล้เคียงกัน ขุนนางผู้หนึ่งกำลังจะซักดาบออกจากฝักเพื่อทำร้ายผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีอยู่ก็ถูกตัดมือทิ้งทันที ซึ่งกรณีนี้ศาลตัดสินว่าผู้ใดมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ผู้นั้นก็อาจถูกตัดสินจำคุกโดยไม่มีกำหนดเวลา⁸

ในปี ค.ศ.1893 อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาของอังกฤษตั้งกักขังคนที่ปรบมือในขณะที่ศาลกำลังพิจารณาคดีอยู่และสั่งปล่อยเมื่อการพิจารณาคดีนั้นเสร็จสิ้นลง⁹ และในปี ค.ศ.1992 ศาลสูงคดีอาญา (Crown Court) ที่เมืองนิวกาเซิล ผู้พิพากษาศาลสูงตั้งกักขังพรรคพวกของจำเลย 12 คน เป็นเวลา 1 คืน เนื่องจากเข้าฟังการพิจารณาคดีในห้องพิจารณาของศาลแล้วตบมือ กระทั่งทำร้ายทำเพลงด้วยความดีใจระคนกับความพอใจที่ศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป¹⁰

ส่วนศาลในประเทศอื่น เมื่อปี ค.ศ.1965 ศาลสูงสุดแห่งบริติชโคลัมเบีย (The Supreme Court of British Columbia) ประเทศแคนาดา พิพากษาขึ้นตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้จำคุกบุคคลที่ไม่ยอมขึ้นทำความเคารพศาลเป็นเวลา 3 เดือน และศาลอเมริกาก็วินิจฉัยทำนองเดียวกันนี้ในปีค.ศ.1969¹¹

ในปี ค.ศ.1968 ณ นครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้พิพากษาศาลตัดสินว่าการที่จำเลยได้เถียงศาลเป็นการละเมิดอำนาจศาล สั่งให้พนักงานศาลจับจำเลยมัด เอาผ้าอุดปากมิให้พูดต่อ พร้อมกับให้พนักงานศาลนำตัวจำเลยออกไปจากห้องพิจารณาของศาลทันที จำเลยถูกศาลพิพากษาจำคุก 4 ปี ในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล นอกเหนือจากที่ต้องรับโทษในคดีความผิดฐานก่อการจลาจลอีกต่างหาก คดีละเมิดอำนาจศาลคดีดังกล่าวเป็นที่ที่ผู้อาวุจน์มีการวิพากษ์วิจารณ์

⁸ธานีินทร์ กรีวิเชียร์ การปรับปรุงศาลยุติธรรม กรุงเทพมหานคร ชวนพิมพ์ 50 2553 หน้า 37

⁹เรื่องเดียวกัน หน้า 39

¹⁰Peter Seddon, *The Law's Strangest Cases*, (London : Robson books, 2001), p.232 - 234 อ้างใน เรื่องเดียวกัน

¹¹เรื่องเดียวกัน

กันมากถึงขนาดมีการเรียบเรียงหนังสือเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกพิพากษาแก่อำนาจในการสั่งลงโทษจำเลย
ฐานละเมิดอำนาจศาลจากการที่จำเลยไม่ยอมหยุดพูดในขณะที่ผู้พิพากษากำลังพูดและสั่งให้จำเลย
เงียบ แต่จำเลยไม่ยอมเงียบ กลับพูดต่อว่าศาลว่าต้องการจะตัดสินคดีอย่างรวบรัด คดีนี้เป็นคดีที่ผู้
พิพากษาถูกตำหนิอย่างรุนแรงว่าลุแก่วโส แม้ว่าจะมีการละเมิดอำนาจศาล แต่ศาลก็กระทำเกิน
สมควรกว่าเหตุ¹²

อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงของการลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้รับการ
ผ่อนคลายเป็นลำดับ จนกระทั่งในปัจจุบัน กฎหมายลายลักษณ์อักษรของหลายประเทศก็มี
แนวโน้มไปในทางที่ถือว่ากรณีละเมิดอำนาจศาลเป็นอรรถคดีที่เป็นเอกเทศเรื่องหนึ่ง มิใช่เป็นแต่
เพียงมาตรการของศาลในการดำเนินกระบวนการเท่านั้น จึงต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษา
ของศาลตามปกติ เช่น พระราชบัญญัติการละเมิดอำนาจศาล ค.ศ.1981 (The Contempt of Court Act 1981)
ของประเทศอังกฤษที่ให้จำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกา และการกำหนดอัตราโทษก็
สมเหตุสมผลมากกว่าในอดีต¹³

2.2 วิวัฒนาการของบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทย

สำหรับประเทศไทย ในสมัยสุโขทัยปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช
โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระองค์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจ
ตุลาการโดยลำพังพระองค์เอง ดังเช่นสมัยสุโขทัยที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์
พระองค์ทรงชำระความแก่พสกนิกรโดยทั่วหน้าให้แก่ผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่มาสั่งกระดิ่งที่
แขวนไว้ ณ บานประตูพระบรมมหาราชวัง ด้วยพระองค์เอง

ครั้นสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อราษฎรมีจำนวนมากขึ้นและสังคมมีความสลับซับซ้อน
พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้ขุนนางข้าราชการมาตัดสินคดีแทน จนกระทั่งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
พระมหากษัตริย์ทรงมอบหมายให้ตุลาการเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีโดยนั่งพิจารณาพิพากษาคดี ณ
ศาลหลวง ตามพระราชกำหนดกฎหมาย เพื่อเป็นการแบ่งเบาพระราชภาระ¹⁴ ต่อมาเมื่อประเทศไทย
เปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย กฎหมาย
รัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับได้บัญญัติรับรองเสมอมาว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสูงสุดของ
ประเทศ และพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล อันเป็นผลให้ศาลพิจารณาพิพากษา

¹² David T. Delliger, *Transcript of the Contempt Citation, Sentences, And Responses of the Chicago Conspiracy* 10 (Chicago : Swallow Press, 1970), p.17 อ้างในเรื่องเดียวกัน หน้า 40

¹³ เรื่องเดียวกัน หน้า 37-38

¹⁴ วรณวิสาข์ สุทธิวาริ *ขอบเขตการกระทำที่เป็นการละเมิดอำนาจศาล* วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2554 หน้า 16

คดีในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลของไทยได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้ในกฎหมาย 2 ฉบับ และใน 2 ช่วงเวลาด้วยกัน กล่าวคือ

ก. ฉบับแรก เมื่อปี พ.ศ.2451 บัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. 127 หมวดที่ 19 ตั้งแต่มาตรา 134 - 137 รวม 4 มาตรา แบ่งออกเป็น 4 กรณี¹⁵ ดังนี้

- 1) คู่ความฝ่ายใดประพฤติกิริยาอาการไม่เรียบร้อย ศาลมีอำนาจสั่งให้จับไปบุคคลนั้นออกจากศาลแล้วพิจารณาคดีนั้นต่อไป ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในศาล (มาตรา 134)
- 2) ผู้ใดผู้หนึ่งจงใจปลอมเข้ามาว่าต่างแก่ต่างฝ่ายโจทก์หรือจำเลยโดยมิได้รับอนุญาตจากศาล หากศาลได้สวนแล้วได้ความจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบสองเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 135)
- 3) ผู้กระทำการไม่สมควร ไม่ว่าจะด้วยกายหรือวาจาอันเป็นการหมิ่นประมาทผู้พิพากษาหรือศาลในเวลาทำการตามหน้าที่ในศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบสองเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 136)
- 4) ผู้ใดกระทำการหมิ่นประมาทผู้พิพากษาหรือศาลตามมาตรา 136 ให้ศาลมีอำนาจสั่งจับตัวผู้นั้นมาคุมขังไว้ หรือจับไปไม่ให้เข้ามาในศาลมีกำหนดเวลาเท่าใดก็ได้ แต่ศาลต้องบันทึกรายละเอียดความผิดและโทษที่ได้ดำเนินการตัดสินไว้ในสำนวนด้วย (มาตรา 137)

ข. ฉบับที่สอง เมื่อปี พ.ศ.2478 บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 30 ถึงมาตรา 33 รวม 4 มาตรา ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 และมาตรา 32 ได้วางหลักเกณฑ์ของการกระทำที่ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลไว้โดยแบ่งออกเป็น 7 กรณี¹⁶ ดังนี้

- 1) การขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลที่ออกตามความในมาตรา 30 (มาตรา 31(1))
- 2) การประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล (มาตรา 31(1))
- 3) การขอคำเนิ่นคดีอย่างคนอนาถาและได้รับอนุญาตจากศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยแสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ (มาตรา 31(2))
- 4) การหลีกเลียงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารที่ส่งให้ตนเอง (มาตรา 31(3))

¹⁵ กุลพล พลวัน “ข้อสังเกตเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทย” วารสารอัยการ 1 (ธันวาคม 2521) : 38-46 หน้า 38-39

¹⁶ อุดมศักดิ์ นิติมนตรี “ละเมิดอำนาจศาล” บทบัญญัติ : หน้า 152-153

5) การตรวจเอกสารในสำนวนคดีหรือคัดลอกสำนวนเอกสารโดยมิได้รับอนุญาต (มาตรา 31(4))

6) การขจัดขึ้นไม่มาศาลตามคำสั่งศาล (มาตรา 31(5)) และ

7) การกระทำของผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์อันโฆษณาต่อประชาชน (มาตรา 32)

ส่วนมาตรา 33 เป็นบทลงโทษผู้กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธี คือ ก. ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ ข. ให้อำนาจจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยไล่ออกจากบริเวณศาลในช่วงระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใดๆ ก็ได้ตามที่เห็นสมควร จำคุกได้ไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 500 บาท¹⁷

3. ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดอำนาจศาล

3.1 ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา

ด้วยเหตุที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลมีบทลงโทษที่มีโทษทางอาญา จึงต้องพิจารณาเกี่ยวกับทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา รวมทั้งข้อจำกัดในการนำโทษทางอาญามาใช้ประกอบด้วย

ความผิดอาญาเกิดจากทฤษฎีสัญญาประชาคมที่ประชาชนมอบอำนาจให้รัฐออกกฎหมายเพื่อควบคุมและป้องกันสังคมให้พ้นจากการกระทำที่เป็น “ภัยอันตรายต่อผู้อื่น” (harm to others) โดยการออกกฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม และมีกำหนดข้อห้ามมิให้ปฏิบัติ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษทางอาญา¹⁸

ความผิดอาญาในแง่ของกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (ก) ความผิดในตัวเอง และ (ข) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม

(ก) ความผิดในตัวเอง (mala in se) เป็นความผิดที่มนุษย์สามารถคิดได้ว่าสิ่งนั้นเป็นความผิดซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักศีลธรรม ความผิดเช่นนี้ถือเป็นสิ่งที่เป็นความชั่วร้ายในตัวเอง (evil in itself) เมื่อผู้ใดกระทำความผิดเช่นนี้ขึ้น สังคมจะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อความรู้สึก

¹⁷วินัย ล้าเลิศ กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1 หน้า 276

¹⁸ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา” ใน แนวทางการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง เล่ม 1 หน่วยที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี บัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมาราช 2555 หน้า 2-8

ทางศีลธรรมของคนในสังคม เพราะสังคมถือว่าสิ่งนั้นเป็นความชั่วร้ายและเป็นความผิด เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ปล้นทรัพย์ ข่มขืนกระทำชำเรา ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

(ข) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (mala prohibita) เป็นความผิดที่กระทำความชั่วเพราะสังคมห้ามไม่ให้กระทำ (evil because prohibited) ความผิดเช่นนี้ไม่สามารถมองเห็นหรือรู้สึกว่าเป็นความชั่วร้ายในตัวเอง แต่ที่เป็นความผิดเพราะกระทำในสิ่งที่กฎหมายห้าม¹⁹ เช่น ห้ามขับรถขณะเมาสุรา พกพาอาวุธปืนโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน เป็นต้น

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีทั้งกรณีความผิดในตัวเองและความผิดเพราะกฎหมายห้าม ซึ่งความผิดในตัวเองที่เป็นการละเมิดอำนาจศาล เช่น การทำร้ายร่างกายคู่ความหรือพยานในบริเวณศาล การลักลอบจำหน่ายยาเสพติดในศาลหรือการสับเปลี่ยนตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นต้น ส่วนความผิดที่เป็นการละเมิดอำนาจศาลเพราะกฎหมายห้ามมักจะเป็นกรณีที่ฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาล เช่น การพกพาอาวุธเข้ามาในบริเวณศาล การส่งเสียงดังในห้องพิจารณาคดีซึ่งศาลกำลังนั่งพิจารณาคดีอยู่ เป็นต้น

การใช้โทษทางอาญาต้องมีข้อจำกัดหรือหลักเกณฑ์ว่าด้วยการจำกัด (Limiting Principles) จึงไม่ควรนำโทษทางอาญามาใช้เพื่อวัตถุประสงค์บางประการ ดังนี้

1) ไม่ควรนำโทษทางอาญามาใช้เพื่อลงโทษพฤติกรรมที่ปราศจากพิษภัย หมายความว่า ถ้าการกระทำความผิดมิได้มีความชั่วร้ายอยู่ในตัวแล้ว การใช้กฎหมายอาญาลงโทษการกระทำนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง

2) ไม่ควรใช้โทษทางอาญาเพื่อเป็นวิธีการที่นำไปสู่จุดประสงค์ที่สามารถทำให้บรรลุถึงซึ่งจุดประสงค์ได้เช่นเดียวกันด้วยวิธีการอื่นที่ทำให้เกิดความทุกข์เข็ญน้อยกว่า เช่น ถ้าสามารถตัดเตือนบุคคลไม่ให้กระทำความผิดได้แทนที่จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อขู่ให้กลัว ควรต้องใช้วิธีการตัดเตือน

3) ไม่ควรนำโทษทางอาญามาใช้ เมื่อผลร้ายที่เกิดจากการกระทำผิดนั้นน้อยกว่าผลร้ายที่เกิดจากการลงโทษ

4) ไม่ควรนำโทษทางอาญามาใช้เพื่อจุดประสงค์ที่จะบังคับให้บุคคลประพฤติตามแนวทางที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติ นั้น โดยยึดหลักว่าอิสรภาพของบุคคลย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใดแม้ว่าการกระทำของบุคคลจะผิดศีลธรรมหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้าการกระทำนั้นมิได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น เว้นแต่ตัวผู้กระทำเองแล้ว รัฐก็ไม่สมควรที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยว²⁰

¹⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 2-15

²⁰ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ทฤษฎีอาญา กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2556 หน้า 51-56

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลมีบทลงโทษจำคุกและปรับซึ่ง เป็นโทษทางอาญารวมอยู่ด้วย การที่ศาลจะลงโทษจำคุกหรือปรับผู้ละเมิดอำนาจศาลนั้น ศาลควร จะพิจารณาจากความชั่วร้ายของผู้กระทำผิด และควรใช้วิธีการอื่นที่ทำให้เกิดความทุกข์ทรมานน้อยกว่าการลงโทษทางอาญา นอกจากนี้ควรนำโทษทางอาญามาใช้ก็ต่อเมื่อผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการ กระทำความผิดนั้นมากกว่าผลร้ายที่เกิดจากการลงโทษทางอาญานั้น โดยยึดหลักที่ว่าอิสรภาพย่อม อยู่เหนือสิ่งอื่นใด

3.2 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

แม้ว่าการลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่ใช่การลงโทษในทางอาญาก็ ตาม แต่บทลงโทษจำคุกและโทษปรับในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลดังกล่าวเป็นโทษดังที่ระบุ ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18(2) และมาตรา 18(4) เมื่อโทษจำคุกและโทษปรับใน ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีความมุ่งหมายก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้กระทำผิดอันเนื่องมาจาก ผู้กระทำผิดได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อกำหนดของศาล ซึ่งวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลร้าย ดังกล่าวนั้น ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายและออกโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ย่อมถือได้ว่าโทษนั้นเป็น โทษทางอาญา²¹ ดังนั้น โทษจำคุกและโทษปรับในการกระทำละเมิดอำนาจศาลนั้นเป็นโทษทาง อาญาซึ่งเกี่ยวข้องกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล จึงต้องพิจารณาทฤษฎีการลงโทษ ทางอาญาประกอบ

การลงโทษ คือ การปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้ผู้ได้รับการปฏิบัติ (ผู้กระทำผิด) นั้นต้องได้รับผลร้ายเนื่องมาจากการที่บุคคลนั้นได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยที่รัฐ เป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ผู้กระทำผิดได้รับผลร้ายนั้นๆ²²

การลงโทษจึงมีวัตถุประสงค์ให้ผู้รับโทษรู้สำนึกว่าการกระทำของตนเป็นการ กระทำความผิดอันเป็นพฤติกรรมที่คนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ประสงค์ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้น ต้องเข้าสู่กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมมนุษย์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นให้หมดไป²³ ทฤษฎีหรือปรัชญาการลงโทษที่สำคัญมีดังนี้

²¹จิตติ ดิงศภัทย์ *กฎหมายอาญาภาค 1* กรุงเทพฯ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2522 หน้า 882 อ้างใน ฉัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน *แนวทางการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและ อาชญาวិทยา* เล่ม 1 หน่วยที่ 6 นนทบุรี บัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2555 หน้า 6-11

²²ธานี วรภัทร์ *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2555 หน้า 3

²³เรื่องเดียวกัน หน้า 34

3.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อให้สาสมหรือเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีนี้ใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงเพื่อตอบแทนผู้กระทำผิดให้ได้รับโทษลักษณะตาต่อตา ฟันต่อฟัน เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำผิดได้กระทำลงไป และเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รู้สำนึกถึงความผิดในการกระทำของตน ทฤษฎีนี้มีแนวคิดในการลงโทษว่าผู้กระทำผิดมีเจตจำนงเสรี (Free Will) ในการคิด ตัดสินใจและกระทำความผิดด้วยตนเอง สามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจกระทำการใดลงไป จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน การลงโทษตามทฤษฎีนี้พิจารณาถึงการกระทำที่ผ่านมาแล้ว ไม่ได้คิดพิจารณาถึงผลที่จะเกิดการลงโทษ เช่น ความทุกข์ยากของผู้ถูกลงโทษและผู้ที่เกี่ยวข้อง ความดีด้านไม่เกรงกลัวเพราะถูกลงโทษบ่อยๆ²⁴ และไม่ได้พิจารณาว่ามีประโยชน์ในอนาคตไม่ว่าเป็นส่วนรวมหรือส่วนตัวของผู้กระทำผิดอย่างไรหรือไม่ หากจะเกิดประโยชน์ดังกล่าวขึ้นจริง ก็เป็นเพียงผลพลอยได้จากการลงโทษเท่านั้น²⁵ ดังนั้น วัตถุประสงค์โดยตรงของการแก้แค้นให้สาสมกับความผิดก็เพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้ เพราะถือว่าผู้กระทำผิดได้รับโทษอันเนื่องจากการกระทำความผิดของตนแล้ว²⁶

ด้วยเหตุที่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้พิจารณาถึงประโยชน์ในอนาคต และไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นของสังคม คำนึงถึงแต่ความเหมาะสมของโทษกับความผิดที่กระทำ อีกทั้งไม่อาจวัดขนาดความรุนแรงของโทษว่ามีเท่าเทียมกันจริงหรือไม่ คงเป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งสิ้น จนทำให้วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนลดความสำคัญลงในปัจจุบัน²⁷

3.2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือป้องกันความผิด (Deterrence Theory)

โทษอาญามีขึ้นเพื่อป้องกันหรือห้ามปรามมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยหวังว่าโทษจะมีผลต่อบุคคลทั่วไปไม่ให้เอาเยี่ยงอย่าง²⁸ การลงโทษตามทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่า

²⁴ สหชน รัตนไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2527 หน้า 34

²⁵ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 14 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2555 หน้า 209

²⁶ See Michael and Wechsler, *Criminal Law and Its Administration*, 1940, p.7 อ้างในเรื่องเดียวกัน

²⁷ ธานี วรภัทร์ กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก หน้า 35

²⁸ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป หน้า 210

การลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษและบุคคลอื่นที่เห็นตัวอย่างเกิดความเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก²⁹

การลงโทษที่มีผลในการข่มขู่และยับยั้งนั้นต้องมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1) **แน่นอน** การลงโทษต้องมีความแน่นอนในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ และโอกาสที่ผู้กระทำผิดจะหลุดรอดจากการถูกจับกุมลงโทษนั้นเป็นไปได้ยาก

2) **รวดเร็ว** การลงโทษต้องกระทำได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ต้องสามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ได้อย่างรวดเร็วในลักษณะ “เห็นผลทันตา” จึงจะทำให้ผู้กระทำผิดและบุคคลทั่วไปเห็นเป็นตัวอย่างว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะได้รับผลร้ายอย่างไร และไม่ลืมเรื่องที่ว่าผู้กระทำผิดได้รับโทษจากการกระทำความผิดนั้น

3) **เสมอภาค** การลงโทษต้องมีความเสมอภาคที่ผู้ถูกกระทำความผิดต้องถูกลงโทษอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ ซึ่งมีผลให้ผู้กระทำผิดหรือผู้ที่คิดจะกระทำความผิดไม่มีโอกาสแก้ตัวหรือหาทางหลีกเลี่ยงหรือหาข้อยกเว้นจากการถูกลงโทษในกรณีที่กระทำความผิด และ

4) **เหมาะสม** การลงโทษจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและตัดเทียบกับความผิดหรือได้สัดส่วนกับความผิด (Proportionality) หากบทลงโทษเบาเกินไป ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด จะทำให้ผู้กระทำผิดและบุคคลทั่วไปไม่เกรงกลัวกฎหมาย ในทางกลับกัน หากบทลงโทษหนักเกินไป ก็จะทำให้ผู้กระทำผิดพยายามปกปิดการกระทำความผิดของตนเอง โดยการทำร้ายหรือฆ่าเหยื่อหรือทำให้เหยื่อได้รับผลร้ายมากขึ้น³⁰

3.2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการปรับปรุงแก้ไขหรือแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)

การลงโทษตามทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการลงโทษก็เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี และเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก รวมทั้งพยายามหาทางช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ³¹

การลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือแก้ไขฟื้นฟูตามทฤษฎีนี้จะหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น แต่ใช้วิธีอื่นที่สามารถนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เช่น การกักขังแทนค่าปรับ การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ หรือการคุมประพฤติ³² เป็นต้น

²⁹ ธีรรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน *แนวการศึกษาศาสนาวิชากฎหมายและอาชญาวิทยา* ชั้นสูง เล่ม 1 หน่วยที่ 6 หน้า 6-3

³⁰ ธานี วรภัทร์ *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* หน้า 36-37

³¹ ธีรรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน *แนวการศึกษาศาสนาวิชากฎหมายและอาชญาวิทยา* ชั้นสูง เล่ม 1 หน่วยที่ 6 หน้า 6-4

3.2.4 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดได้อีกหรือตัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคม (Incapacitative Theory)

การลงโทษตามทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์หรือแนวคิดที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสในการกระทำความผิดโดยกำจัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมอย่างถาวรหรือชั่วคราว อันเป็นการป้องกันให้คนในสังคมอยู่ได้อย่างปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงภัยจากผู้กระทำความผิดนั้นอีกต่อไป³³ การลงโทษตามทฤษฎีนี้ เช่น การประหารชีวิต การจำคุก การกักขัง เป็นต้น

3.2.5 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดนิสัย (Reformative Theory)

การลงโทษตามทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุก กักขัง ปรับหรือริบทรัพย์สินเป็นการลงโทษเพื่อที่จะแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดไปในตัว เพราะการกระทำความผิดนั้นอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น อุบัติภัยใจของผู้กระทำความผิด สภาพแวดล้อม การศึกษาอบรม โอกาสในการกระทำความผิด เป็นต้น ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีเมื่อพ้นโทษแล้วจึงเป็นการดีที่สุด แนวคิดการลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงพยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในระยะเวลาสั้นๆ แต่เป็นการลงโทษจำคุกในระยะยาว แนวคิดทฤษฎีนี้มีข้อบกพร่องที่ว่าคำนึงถึงแต่การแก้ไขผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นจนทำให้ละเลยผู้เสียหาย³⁴

3.2.6 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อชดเชยความผิด (Restitutive Theory)

การลงโทษตามทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์หรือแนวคิดที่ว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องชดเชยความผิดด้วยความทุกข์ทรมาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการลงโทษได้กระทำต่อหน้าสาธารณชน วัตถุประสงค์ของการลงโทษนี้ก็จะยิ่งมีมากยิ่งขึ้น การชดเชยความผิดอาจทำได้หลายทาง³⁵ คือ

- (1) ลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้นสำหรับความผิดที่ร้ายแรง
- (2) ชดเชยค่าเสียหายหรือค่าทดแทนแก่ผู้เสียหายแทนการถูกลงโทษ หรือ
- (3) ลงโทษให้สาสมกับความผิดและให้ชดเชยค่าเสียหายหรือค่าทดแทนด้วยการลงโทษเพื่อชดเชยความผิดตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน มักจะใช้เป็น

มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกหรือกักขัง เช่น ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้มีโทษจำคุกและปรับหรือทั้ง

³² เรื่องเดียวกัน หน้า 6-31

³³ ธานี วรภัทร์ กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก หน้า 37

³⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป หน้า 210

³⁵ สุพจน์ สุโรจน์ “การบริหารและทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง* เล่ม 1 หน่วยที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี บัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2553 หน้า 2-8 , 2-9

จำคุกและปรับ ศาลจะลงโทษปรับเพียงอย่างเดียวก็ได้ ส่วนการเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าทดแทนที่โจทก์ขอมานั้น ศาลอาจจะกำหนดให้ฝ่ายจำเลยชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนแก่โจทก์³⁶

3.2.7 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อสร้างจิตสำนึก (*Consciousness of Theory*)

การลงโทษตามทฤษฎีนี้มีแนวคิดในการลงโทษเพื่อข่มขู่ผู้กระทำผิด และในขณะที่เดียวกันอาจเป็นการสร้างจิตสำนึกให้บุคคลทั่วไปปฏิบัติตามกฎหมาย โดยมีการลงโทษอันเป็นการเตือนจิตสำนึกของบุคคลทั่วไปเพื่อมิให้มีการละเมิดกฎหมาย³⁷

สรุปได้ว่า เหตุที่กฎหมายกำหนดบทลงโทษสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดในการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย และเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น ดังนั้น การที่ศาลจะพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลควรพิจารณาทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ขู่ขู่หรือป้องกันความผิดและทฤษฎีการลงโทษเพื่อสร้างจิตสำนึกเท่านั้น ไม่ควรนำทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดและทฤษฎีการลงโทษเพื่อชดเชยความผิดมาประกอบการพิจารณา

3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือการลงโทษ

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษหรือลงโทษไว้ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศที่วางหลักไว้ว่าการที่ศาลจะกำหนดโทษมากหรือน้อยให้พิจารณาตัวผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันให้พิจารณาข้อเท็จจริงในด้านอื่นด้วย เช่น

- ร่างประมวลกฎหมายอาญาของญี่ปุ่น (*Japanese Draft Penal Code*) มาตรา 47 บัญญัติว่า “(1) โทษที่จะลงจะต้องได้สัดส่วนกับความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดและ(2) โทษที่จะลงนั้นจะต้องเพื่อจุดประสงค์ที่จะป้องกันไม่ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดีโดยดูจากสภาวะแห่งอายุ บุคลิกภาพ ตำแหน่งหน้าที่และสภาวะแวดล้อมของผู้กระทำผิด มูลเหตุชักจูงใจให้กระทำความผิด ผลเสียอันเกิดขึ้นแก่สังคมจากการกระทำผิดนั้น และความรู้สึกผิดชอบของผู้กระทำผิด”³⁸

- ร่างประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมัน (*German Draft Penal Code*) มาตรา 60 วรรคหนึ่งและวรรคสอง มีบทบัญญัติคล้ายคลึงกับร่างประมวลกฎหมายอาญาของญี่ปุ่น มาตรา 47 ที่บัญญัติว่า “(1) มาตรฐานในการกำหนดโทษนั้นคือความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดและ (2) ในการกำหนดโทษนั้นให้ศาลพิจารณาถึงสภาวะต่างๆนอกเหนือไปจากองค์ประกอบแห่ง

³⁶ เรื่องเดียวกัน หน้า 2-9

³⁷ Johannes Andenaes, *Punishment and Deterrence*, 1974, p.36 อ้างถึงใน ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป หน้า 211

³⁸ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ทฤษฎีอาญา หน้า 93

ความผิดตามลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาจจะมีส่วนบรรเทาโทษหรือเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะคำนึงถึง

มูลเหตุจูงใจ และจุดมุ่งหมายของผู้กระทำผิด

สภาวะทางจิตใจที่แสดงออกมาทางการกระทำและการแสดงออกซึ่งความตั้งใจกระทำอันเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด

ผู้กระทำผิดได้กระทำการอันเป็นการละเมิดต่อหน้าที่ของตนมากน้อยเพียงไร

พฤติกรรมของผู้กระทำผิดและผลกระทบกระเทือนอันเกิดจากการกระทำผิด

ประวัติของผู้กระทำผิด บุคลิกภาพ และสภาวะทางเศรษฐกิจ

การประพฤติปฏิบัติของผู้กระทำผิดหลังจากการกระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามที่จะแก้ไขสิ่งที่ตนได้กระทำลง”³⁹

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญาของสวีต (1938) มาตรา 63 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้ว่า ให้ผู้พิพากษาต้องกำหนดโทษตามความชั่วของผู้กระทำผิด และประมวลกฎหมายอาญาของเชกโกสโลวาเกีย (1950) มาตรา 19(1) ได้วางหลักไว้ว่า ในการกำหนดโทษ ให้ศาลคำนึงถึงขนาดแห่งอันตรายของการกระทำผิดอาญาซึ่งมีต่อสังคม ความหนักเบาแห่งความชั่ว ลักษณะของผู้กระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถที่จะกลับตนเป็นคนดี ตลอดจนพฤติการณ์ที่เป็นเหตุเพิ่มโทษและเหตุผลโทษ⁴⁰

การกำหนดโทษหรือการลงโทษของไทยนั้นเป็นดุลพินิจของศาล กฎหมายไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ ปรากฏเพียงคำอธิบายในคำราชวินิจฉัยการที่แสดงความเห็นของนักกฎหมายเกี่ยวกับดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษไว้เท่านั้น ดังนี้

ศาสตราจารย์จิติ ติงศรัทธี อธิบายว่า “ดุลพินิจในการกำหนดโทษย่อมแล้วแต่ข้อเท็จจริงแห่งกรณี ยากที่จะวางหลักตายตัวลงไป นักนิติศาสตร์กำหนดหลักพิจารณาไว้ต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1) สภาพและพฤติการณ์ของการกระทำผิด ความผิดที่ร้ายแรงมาก กฎหมายย่อมกำหนดโทษสูงกว่าความผิดที่ร้ายแรงลดหลั่นลงมา ในความผิดฐานเดียวกันก็มีความร้ายแรงยิ่งหย่อนกว่ากันเป็นรายๆ ไป โทษก็ควรหนักเบากว่ากันตามสภาพของความผิดแต่ละรายนั้น

2) สาเหตุแห่งการกระทำผิด ศาลย่อมคำนึงถึงสาเหตุที่คลบบันดาลให้กระทำความผิด เช่น กระทำโดยหลงผิดว่ากระทำได้

³⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 93-94

⁴⁰ แสง บุญเฉลิมวิภาส หลักกฎหมายอาญา พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2551 หน้า 125

3) ผลของความผิดที่เกิดแก่เอกชนหรือส่วนรวมร้ายแรงเพียงใด ย่อมเป็นข้อที่ควรคำนึง

4) ตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งตัวผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด เช่น ผู้เสียหายเป็นผู้ช่วยตัวเองไม่ได้หรือได้รับความคุ้มครองเป็นอย่างยิ่ง ตัวผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดโดยบังเอิญ เป็นต้น”⁴¹

ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ได้อธิบายเกี่ยวกับดุลพินิจในการลงโทษไว้ว่า “ในการที่ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดหนักเบาเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับทฤษฎีเกี่ยวกับจุดประสงค์ในการลงโทษ ดังนี้

1) ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute Theory) การลงโทษตามทฤษฎีนี้ ได้แก่ การตอบแทนแก่แก่นการกระทำความผิด ตามทฤษฎีนี้ควรลงโทษหนักหรือเบาแล้วแต่ความร้ายแรงของความผิด

2) ทฤษฎีสัมพัทธ์ (Relative Theory) การลงโทษตามทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ 2 ประการ กล่าวคือ

(ก) เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดในภายหน้า หรือ

(ข) เพื่อปรับปรุงให้ผู้กระทำความผิดนั้นกลับตนเป็นคนดี โดยให้กลับเข้าสู่สังคมเดิมได้ ซึ่งแยกประเภทของผู้กระทำความผิดออกเป็น (1) ผู้กระทำความผิดโดยโอกาสหรือโดยบังเอิญ ผู้กระทำความผิดประเภทนี้ ถ่าลงโทษให้หวาดกลัวก็กลับตนได้ และ (2) ผู้กระทำความผิดยั่งยืน คือทำอยู่เสมอๆ ซึ่งแยกออกเป็น (ก) ประเภทกลับตนได้ ก็ต้องลงโทษในทางที่จะให้กลับตน หรือ (ข) ประเภทกลับตนไม่ได้ ก็ต้องแยกให้ออกไปจากสังคม เช่น ประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกมีระยะเวลานาน เพื่อมิให้มีโอกาสกลับมาเบียดเบียนสังคมอีก”⁴²

ศาสตราจารย์วิชา มหาคุณ อธิบายว่า “หลักการใช้ดุลพินิจในการลงโทษของผู้พิพากษามีอยู่ด้วยกันหลายประการ แต่เมื่อประมวลหลักที่สำคัญๆ แล้วจะเห็นได้ว่ามี 4 ประการ ดังนี้

1) ผู้พิพากษาผู้ใช้ดุลพินิจต้องวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ใช้ดุลพินิจโดยปราศจากอคติทั้งหมด คือไม่ลำเอียงไปด้วยความรัก โกรธ หลง และเกรงกลัวต่ออิทธิพลใดๆ

2) การวางโทษจะต้องเป็นไปตามอัตราโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กล่าวคือ ไม่เกินกว่าโทษขั้นสูงและไม่ต่ำกว่าโทษขั้นต่ำของกฎหมาย

⁴¹จิตติ ดิงศภัทย์ กฎหมายอาญาภาค 1 พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร จีระวิชาการพิมพ์ 2546 หน้า 1184-1188

⁴²หยุต แสงอุทัย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 16 กรุงเทพมหานคร ประกายพริก 2548 หน้า 204

3) ให้คำนึงถึงหลักหรือทฤษฎีแห่งการลงโทษ กล่าวคือ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน ช่มชู้หรือปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด โดยพิจารณาวางโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดหรือจำเลยแต่ละคน

4) การลงโทษควรเป็นไปภายใต้มาตรฐานเดียวกันสำหรับคดีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เว้นแต่จะมีเหตุแห่งคดีที่แตกต่างกันออกไป⁴³

ศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ อธิบายว่า “ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงความร้ายแรงของการกระทำ เพื่อมิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ประกอบด้วยสภาพของผู้กระทำผิด ความเสียหายที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขบุคคลให้ได้สัดส่วนกัน ทั้งยังต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษไม่ว่าจะเพื่อทดแทนให้สาสมกับความผิด เพื่อป้องกันความผิด เพื่อตัดผู้กระทำผิดออกไปจากสังคม และเพื่อสร้างจิตสำนึกประกอบกันในแต่ละประการ มิให้นำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้เพียงอย่างเดียว”⁴⁴

สรุปได้ว่า ในการใช้ดุลพินิจลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลนั้น ศาลอาจพิจารณาจากความชั่วร้ายของผู้กระทำผิด สาเหตุแห่งการกระทำ ความผิด ความรู้สึกผิดชอบของผู้กระทำผิด ความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด ผลที่เกิดจากการกระทำ ความผิด และทฤษฎีการลงโทษ ประกอบการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ ซึ่งโทษที่ลงจะต้องได้สัดส่วนกับการกระทำผิดของผู้กระทำผิดนั้นด้วย จึงจะเป็นการใช้ดุลพินิจในการลงโทษที่เหมาะสม

4. การวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

หลักเกณฑ์ของการวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของต่างประเทศมีหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงกัน โดยผู้ศึกษาจะศึกษาหลักเกณฑ์ดังกล่าวของต่างประเทศในแต่ละประเทศ ดังนี้

4.1 อังกฤษ

การวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาหรือคำพิพากษาของศาลในประเทศอังกฤษถือเป็นการกระทำละเมิดอำนาจศาลโดยอ้อม เพราะเป็นการกระทำละเมิดนอกศาล เพราะมิได้กระทำในขณะที่หรือใกล้ชิดกับการนั่งพิจารณาคดีของศาลซึ่งอยู่นอกเหนือจาก

⁴³วิชา มหาคุณ ศาลยุติธรรมและการพิพากษาคดี กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2536 หน้า 35-37

⁴⁴ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป หน้า 211-222

การรู้เห็นของศาลโดยตรง แต่การพูด การเขียน การวิจารณ์หรือการแสดงความคิดเห็นที่บิดเบือน กระบวนพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาล ซึ่งก่อให้เกิดอคติต่อสาธารณชนหรือต่อคู่ความ ถือเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เนื่องจากมีผลเป็นการขัดขวางหรือทำลายการบริหารงาน ยุติธรรม โดยการกระทำนั้นมีความโน้มเอียงที่จะเป็นการดูแคลน ทำให้เสื่อมความเคารพนับถือ สอดแทรก ขัดขวาง หรือก่อกวนการบริหารความยุติธรรมของศาล เช่น หนังสือพิมพ์ลงข่าวเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาล หรือวิพากษ์วิจารณ์คำพิพากษาของศาล เป็นต้น ซึ่งการละเมิดอำนาจศาลใน ลักษณะนี้จะต้องมีการเผยแพร่ โฆษณาบางสิ่งบางอย่างในระหว่างการพิจารณา ทั้งต้องเป็นการ กระทำโดยเจตนาอย่างชัดแจ้ง หรืออย่างน้อยที่สุดก็น่าจะทำให้เกิดอคติต่อคดีที่อยู่ระหว่างการ พิจารณา⁴⁵

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอาจเกิดขึ้นได้ แม้ว่ากระบวนพิจารณาคดีของศาล ได้สิ้นสุดลงแล้ว หากว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งกล่าววาจาพรูสวาทที่หยาบคายต่อการดำเนินกระบวน พิจารณาคดีของศาล อันเป็นการหมิ่นประมาทศาลต่อสาธารณชน เช่น การเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ โจมตีการพิจารณาคดีของศาลต่อสาธารณชน

Lord Russell C.J. ผู้พิพากษาศาลสูงของอังกฤษ กล่าวว่า “การกระทำบางสิ่งบางอย่าง หรือการเขียน โฆษณาต่อสาธารณชน ซึ่งน่าจะทำให้ศาลหรือผู้พิพากษาหรือพนักงานศาลถูกหมิ่น ประมาท หรือการกระทำบางสิ่งบางอย่าง หรือการเขียน โฆษณาต่อสาธารณชนอันเป็นการขัดขวาง หรือรบกวนเกี่ยวกับการพิจารณาคดีที่ชอบด้วยกฎหมายของศาล เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจ ศาล”⁴⁶ และต่อมาผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ของอังกฤษเห็นพ้องต้องกันว่า การวิพากษ์วิจารณ์ศาล ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

Salmon L.J. ผู้พิพากษาของอังกฤษอีกท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ถ้าหากว่าการวิพากษ์วิจารณ์ ศาลนั้น ได้กระทำภายในขอบเขตที่จำกัดด้วยความสุภาพ มีเหตุผล และด้วยความสุจริตใจ ไม่ถือว่าเป็น การวิพากษ์วิจารณ์ศาลเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และไม่เป็นการหมิ่นประมาทศาล เพราะมิได้เป็นการกระทำหรือการเขียน โฆษณาต่อสาธารณชน ซึ่งน่าจะก่อให้เกิดการขัดขวางหรือ รบกวนความยุติธรรมหรือการบริหารงานตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การกระทำหรือเขียน โฆษณา ดังกล่าวก็อาจเป็นการหมิ่นประมาทศาลได้ แต่ศาลจะต้องใช้วิธีการบังคับหรือค้นหารายละเอียด

⁴⁵ E.C.S., Wade. and A.W., Bradley. *Constitution Law*. 8 th ed. (London : Lowe & Brydone, 1970) p.535-536 อ้างใน โชติระพี เอื้ออารีตระกูล *ละเมิดอำนาจศาล* สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2548 หน้า 37

⁴⁶ J.C. Smith and Brian Hogan, *Criminal Law*, 3d ed. (London : Butterworths & Co., 1973), p. 608 อ้างในเรื่องเดียวกัน หน้า 38

ในทางอาญา มิใช่แสดงความอาฆาตพยาบาทต่อบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์นั้น โดยกล่าวหาว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล”⁴⁷

4.2 สหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น สิทธิเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมการบริหารงานยุติธรรมของศาลด้วยการพูด การพิมพ์ การเผยแพร่ข่าว การโฆษณาทางสื่อมวลชนที่จะถือว่าไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล มีหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) กรณีที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

การวิพากษ์วิจารณ์ศาลด้วยการพิมพ์โฆษณาผ่านสื่อมวลชนเกี่ยวกับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งมีลักษณะเป็นการข่มขู่ หรือเป็นการสร้างอิทธิพลเหนือคดี หรือเป็นการขัดขวางรบกวน หรือก่อให้เกิดอุปสรรคใดๆ ต่อการบริหารงานยุติธรรมของศาล ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาล โดยการพิจารณาถึงแนวโน้มที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย หรือขัดขวางการบริหารงานยุติธรรมของศาลนั้น ไม่จำเป็นต้องถึงกับมีการพิสูจน์ให้ปรากฏว่าการพิมพ์โฆษณานั้นมีผลให้เกิดความเสียหาย หรือขัดขวางการบริหารงานยุติธรรมของศาลจริงๆ เพียงแต่พิสูจน์ให้ปรากฏว่ามีแนวโน้มเกิดขึ้นเช่นนั้นจริงก็พอแล้ว⁴⁸

ต่อมาศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยกลับหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดย **Mr. Justice Black** ผู้พิพากษาศาลสูงสหรัฐได้พิพากษากลับคำพิพากษาศาลสูงมลรัฐ California ที่ลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลในคดี *Bridge V. California* และคดี *Times Mirror Co.V.Superior Court of State of California, in and for Los Angeles County* โดยวินิจฉัยว่า “เพียงแต่มีแนวโน้มว่าเชื่อแน่ว่าหรือมีแนวโน้มที่มีเหตุผลสมควรว่าการพิมพ์โฆษณาใดจะเข้าไปแทรกแซงการบริหารงานงานยุติธรรมที่ต้องขอขบธรรมของศาลในคดีที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ศาลมีอำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลด้วยการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล”⁴⁹ จากคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นการวางหลักเกณฑ์ว่าการพิมพ์โฆษณาใดที่จะเข้าลักษณะเป็นการละเมิดอำนาจศาลนั้น จะต้องมิลักษณะเป็นภัยอันตรายอย่างแน่ชัดและในทันทีทันใดต่อการบริหารงานยุติธรรมของศาล ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ยึดถือเป็นบรรทัดฐานมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ยังถือหลักเกณฑ์ว่าการวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมใดๆ เกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลที่กระทำโดยสุจริต และใช้ถ้อยคำด้วยความเคารพต่อศาล

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน

⁴⁸ พันศ ทศนิยานนท์ “การลงโทษการวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมศาลฐานละเมิดอำนาจศาลในสหรัฐอเมริกา” *วารสารอัยการ* 1 (สิงหาคม 2521) : 14-29 หน้า 20

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน

ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เช่น การที่หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าผู้พิพากษากล่าวอ้างบทกฎหมายผิด ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาล⁵⁰

(2) กรณีที่คดีมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

เมื่อคดีเสร็จสิ้นและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว การวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมด้วยประการใดๆ เกี่ยวกับการพิจารณาคดีแลคำพิพากษาของศาล ย่อมกระทำได้โดยเสรีโดยไม่มีข้อจำกัด

Mr. Justice Home กล่าวไว้ว่า “เมื่อคดีสิ้นสุด ประชาชนทั่วไปย่อมวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมต่อความเห็นของศาลหรือผู้พิพากษาที่พิจารณาและพิพากษาคดีได้”

Mr. Chief Justice Taft กล่าวยืนยันว่า “มันเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่สิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมต่อความเห็นของศาล ในการกระทำใดๆ ของศาลหรือผู้พิพากษาเกี่ยวกับการพิจารณาคดี ควรจะได้รับการสงวนรักษาไว้โดยจะปล่อยให้มีการละเมิดมิได้ ถ้าหากสิ่งพิมพ์ใดๆ วิพากษ์วิจารณ์ศาลหรือผู้พิพากษาหลังจากกระบวนการพิจารณาที่โปร่งใสที่สุดลงและคดีได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ก็ไม่มีกระบวนการพิจารณาหรือการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลที่อาจจะถูกขัดขวางหรือรบกวนอีกต่อไป การวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมเกี่ยวกับคดีนั้น จึงไม่เป็นการละเมิดอำนาจศาล และศาลไม่มีอำนาจที่จะลงโทษโดยใช้วิธีพิจารณาคดีแบบรวดเร็ว ไม่ว่าการวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมนั้นจะมีการผิดพลาดหรือมุ่งร้ายหรือไม่เป็นธรรมเพียงใดก็ตาม วิธีการเพื่อยุยวยาสำหรับผู้พิพากษาในฐานะที่เป็นเอกชนคนหนึ่ง คงทำได้เพียงการฟ้องคดีฐานหมิ่นประมาทเท่านั้น”⁵¹ ฉะนั้น การวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลภายหลังคดีถึงที่สุดแล้วนั้น ไม่ถือเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

4.3 แคนาดา

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เกี่ยวกับสื่อโฆษณาของประเทศแคนาดามีหลักเกณฑ์ว่าการพิมพ์และโฆษณาที่น่าจะมีผลต่อคำพิพากษา หรือก่อให้เกิดอคติต่อคู่ความก่อนการพิจารณาหรือการกล่าวโจมตีผู้พิพากษาหรือศาลเป็นการเฉพาะตัวภายนอกศาล ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล⁵²

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 21

⁵¹ เรื่องเดียวกัน

⁵² Austin O'Connor, *Analysis of and a Guide to the New Criminal Code of Canada*, (Toronto : Carswell Co., 1955) p.48 อ้างใน โชติระพี เอื้ออริตระกูล *ละเมิดอำนาจศาล สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 2548 หน้า 111

4.4 ญี่ปุ่น

การวิพากษ์วิจารณ์ดิชมศาลนั้น เคยเป็นปัญหาที่ถกเถียงกัน โดย **Chief Justice Kotaro Tanaka** ได้กล่าวในที่ประชุมผู้พิพากษาศาลสูงและศาลล่างเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1960 ในวารสารผู้พิพากษา (SaibanshoJiho) ว่า “เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าไม่มีเหตุผลอะไรที่ระบบตุลาการและการดำเนินงานโดยทั่วไปของศาลจะเปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ดิชมไม่ได้ และนอกจากนั้นยังควรจะต้องมีการพัฒนาความคิดทางกฎหมายกันด้วยว่าคำพิพากษาของศาลควรจะได้รับ การวิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ในทัศนะทางกฎหมายอีกด้วยเช่นกัน”⁵³ ซึ่งผู้พิพากษาของประเทศญี่ปุ่นก็มีแนวความคิดเดียวกันว่าคำพิพากษาของศาลควรได้รับการวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ในทัศนะทางกฎหมาย เพื่อที่จะมีการพัฒนาความคิดทางกฎหมาย⁵⁴ แต่หากเป็นการวิพากษ์วิจารณ์คดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล นักกฎหมายญี่ปุ่นส่วนใหญ่ต่างมีความเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นการสร้างอิทธิพลขึ้นเหนือความรู้สึกของสาธารณชนซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ⁵⁵

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในแต่ละประเทศต่างมีหลักเกณฑ์เดียวกันว่า การวิพากษ์วิจารณ์หรือดิชมหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลในทางวิชาการโดยสุจริตนั้นสามารถกระทำได้ ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล แต่หากการวิพากษ์วิจารณ์นั้นเป็นการดูหมิ่นเสียดสีศาล จึงจะถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

5. ศาลกับการพิทักษ์ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคล

การให้ความเคารพและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรม ซึ่งหมายถึงการปกครองโดยกฎหมายหรือการปกครองที่มีกฎหมายเป็นใหญ่ รัฐซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพสิทธิเสรีภาพ

⁵³ Arthur Taylor on Mehren, *Law in Japan*. (Massachusetts : Harvard University Press, 1963) p.314 อ้างในเรื่องเดียวกัน หน้า 110

⁵⁴ อนันต์ รัตนผ่องไพ *ผลกระทบของการลงโทษคู่ความหรือประชาชนในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล* สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2546 หน้า 75

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 76

ของประชาชนตามกฎหมาย และมีภารกิจที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือโดยองค์กรของรัฐเอง⁵⁶

โดยที่การใช้อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐอย่างหนึ่ง จึงต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 26 ที่บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” ดังนั้น การใช้อำนาจของศาลจะต้องพิจารณาเสมอว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวนั้นไปกระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นหรือไม่ กล่าวคือ ไปกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่⁵⁷

การคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาเป็นไปตามหลักทั่วไปที่ว่า การลงโทษทางอาญานั้นจะกระทำเฉพาะความผิดตามกฎหมายอาญาที่บุคคลได้กระทำการลงโทษทางอาญานั้นจะต้องให้สัมพันธ์กับความร้ายแรงของการกระทำความผิดในทางอาญาที่บุคคลนั้นได้กระทำ หากเป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินควรหรือเป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ย่อมมีลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁵⁸

การลงโทษที่รุนแรงเกินควรที่ถือว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น ย่อมขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 1 วรรคหนึ่ง ที่รับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้ อำนาจอรัฐทั้งหลาย ย่อมผูกพันที่จะต้องให้ความเคารพและให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” และมาตรา 4 ที่บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” ซึ่งมาตรา 4 ดังกล่าวเป็นการกำหนดหลักพื้นฐานและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคลว่ารัฐจะให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยรัฐจะต้องปกป้องคุ้มครองเพื่อมิให้มีการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รัฐจะต้องกำหนดมาตรการและวิธีการโดยคำนึงถึงการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ควบคู่ไปกับการใช้อำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรในกระบวนการยุติธรรม โดยถือเป็นหลักประกัน

⁵⁶กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย กรุงเทพมหานคร เดือนตุลา 2544 หน้า 16

⁵⁷บรรเจิด สิงคะเนติ หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2555 หน้า 101-102

⁵⁸เรื่องเดียวกัน หน้า 102-103

ขั้นต่ำและเป็นหลักสากลภายใต้สัญญาประชาคมที่ประชาชนพร้อมใจให้รัฐใช้อำนาจปกครอง โดยที่รัฐจะต้องใช้อำนาจอย่างเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน⁵⁹

ส่วนกรณีของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า“การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

สิทธิและเสรีภาพถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล การที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น จะต้องกระทำโดยกฎหมายหรืออาศัยอำนาจตามกฎหมายเท่านั้น กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

(1) กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพจะต้องมีความชัดเจนเพียงพอที่ประชาชนจะทราบได้ว่ากฎหมายดังกล่าวต้องการจำกัดสิทธิใดและเพียงใด

(2) กฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพได้นั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งมาตรา 29 แห่งรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งวางกรอบไว้ว่า ก) ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และ ข) ต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

(3) กฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพได้นั้นจะต้องสอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุ กล่าวคือ ก) การจำกัดสิทธิเสรีภาพจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ข) การจำกัดสิทธิเสรีภาพจะต้องมีความเหมาะสม และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ ค) การจำกัดสิทธิเสรีภาพจะต้องมีความจำเป็นโดยไม่มีทางเลือกใดที่จะให้เลือกรีกแล้ว และ ง) การจำกัดสิทธิเสรีภาพจะต้องพอสมควรแก่เหตุหรือพอจะคาดหมายล่วงหน้าได้ว่าผู้ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นรับสภาพได้ หากการจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี การจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ⁶⁰

ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล มิใช่ว่ารัฐจะอ้างว่ามีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น แต่สิ่งที่รัฐต้องคำนึงถึงก็คือกฎหมายต้องมีความชอบธรรมตามหลักนิติธรรม (Rule of Law) โดยจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่บุคคลทั่วไปยอมรับได้อีกด้วย ซึ่งหลักเกณฑ์การพิจารณาในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ไม่ขัดต่อหลักของสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ (ก) การจำกัดสิทธินั้นต้อง

⁵⁹ชาญเชาว์ ไชยานุกิจ, “สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรม” *บทบัญญัติ* 55,4 (ธันวาคม 2542): 167-176 หน้า 176

⁶⁰บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ *กฎหมายรัฐธรรมนูญ* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552 หน้า 505-506

กระทำโดยกฎหมายหรือสอดคล้องกับกฎหมาย (ข) กฎหมายนั้นต้องมีความชอบธรรมและมีความจำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย และ (ค) วิธีการที่ใช้ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นจะต้องมีส่วนที่สมเหตุสมผลต่อเป้าประสงค์ของความจำเป็น (Proportionality) ของสังคม⁶¹ การปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรมดังกล่าวนี้เป็นบทบังคับที่กำหนดให้องค์กรของรัฐไม่ว่าจะเป็นรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐจะกระทำการใดๆ ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย⁶² ดังนั้น ศาลซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐจะกระทำการที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองมิได้ เว้นแต่การจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นไม่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ ต้องมีความชอบธรรมและมีความจำเป็นสำหรับสังคม ทั้งต้องมีสัดส่วนที่สมเหตุสมผลต่อเป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์ของความจำเป็นของสังคมนั้น

ปัจจุบันคุณค่าของสิทธิเสรีภาพอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานเปลี่ยนแปลงไปมาก สังคมไทยเห็นคุณค่าของสิทธิเสรีภาพมากยิ่งขึ้น ศาลเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐ ควรจะต้องพิทักษ์สิทธิขั้นพื้นฐานในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสรีภาพของบุคคลนับว่าเป็นสิ่งที่ล้ำค่าสำหรับสังคมอารยชน ซึ่งจะได้เป็นที่ภาคภูมิใจของประชาชนให้สมกับคำกล่าวที่ว่า “ศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน”⁶³

สรุปได้ว่า การใช้อำนาจของศาลถือเป็นการใช้อำนาจรัฐอย่างหนึ่ง จึงต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพอันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองเสรีภาพของบุคคล ศาลควรยึดหลักพิทักษ์ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคลอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักการของสิทธิมนุษยชนและตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคล ศาลควรจะใช้ดุลพินิจอย่างจำกัดในการลงโทษโดยใช้ในกรณีที่จำเป็นและมีสัดส่วนที่สมเหตุสมผลต่อเป้าประสงค์ของความจำเป็นของสังคม กล่าวคือ ใช้ในกรณีที่จำเป็นเพื่อควบคุมความเรียบร้อยในบริเวณศาลและควบคุมการดำเนินกระบวนการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็วและเป็นธรรมเท่านั้น

⁶¹วิชัย ศรีรัตน์ “พัฒนาการของสิทธิมนุษยชน” *คูลพาท* 48,3 (กันยายน - ธันวาคม 2544) : 23-38 หน้า 35-36

⁶²สิทธิกร สักดิ์แสง *หลักกฎหมายมหาชน* พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร นิติธรรม 2554 หน้า 203-204

⁶³วิชัย วิวิตเสวี *การคุมขังโดยมิชอบ : ศาลกับการพิทักษ์เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ* เชียงใหม่ พงศ์ศาสตร์การพิมพ์ 2541 หน้า 66 , 69-70

บทที่ 3

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและบทลงโทษตามกฎหมายไทย

1. ความหมายของการละเมิดอำนาจศาล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ถึงมาตรา 33 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์หรือลักษณะในการกระทำที่ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลและบทลงโทษ ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 180 บัญญัติให้นำบทบัญญัติเรื่องการรักษาความเรียบร้อยในศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม กล่าวคือ นำบทบัญญัติเรื่องการละเมิดอำนาจศาลมาใช้นั่นเอง แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไม่มีบทวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า “การละเมิดอำนาจศาล” ไว้ว่ามีความหมายอย่างไร ต้องวิเคราะห์ศัพท์แต่ละคำให้เข้าใจแล้วนำมาสรุปจึงได้ความหมายดังนี้

คำว่า “ละเมิด” หมายถึง การล่วงเกินหรือฝ่าฝืนจารีตประเพณีหรือกฎหมายที่บัญญัติไว้⁶⁴ ตามนัยทางกฎหมายมีความหมาย 2 ประการ⁶⁵ คือ

- 1) การล่วงเกินศาลด้วยการกระทำอันเป็นการดูหมิ่นต่อศักดิ์ศรีของศาล หรือ
- 2) การล่วงเกินศาลด้วยการฝ่าฝืนหรือขัดขวาง รวบรวน แทรกแซงต่ออำนาจการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยความเป็นธรรม

คำว่า “อำนาจ” หมายถึง สิทธิ เช่น มอบอำนาจ ; ความสามารถหรือสิ่งที่สามารถทำหรือบันดาลให้เกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ เช่น อำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ : คำสั่ง, พลัง เช่น อำนาจจิต อำนาจฝ่ายสูง อำนาจฝ่ายต่ำ : ความรุนแรง เช่น ชอบใช้อำนาจ : การบังคับบัญชา เช่น อยู่ใต้อำนาจ : การบังคับ เช่น ขออำนาจศาล : (กฎ) พลังบังคับให้การเป็นไปหรือไม่เป็นไป

⁶⁴ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กรุงเทพมหานคร ศิริวัฒนา อินเตอร์ พรินท์ 2556 หน้า 1045

⁶⁵วินัย คูวิเชียร ละเมิดอำนาจศาล วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525 หน้า 5

หรือให้ต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามอย่างหนึ่งอย่างใด หรือส่งผลให้เกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น อำนาจบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย อำนาจบังคับบัญชา⁶⁶

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “อำนาจของศาล” จึงมีความหมาย 3 ประการ คือ

1) สิทธิที่จะบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งศาล
2) สิทธิที่จะควบคุมให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว และ

3) สิทธิที่จะออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งภายในขอบเขตของกฎหมาย⁶⁷

ส่วนคำว่า “ศาล” หมายถึง องค์กรฝ่ายตุลาการซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดี, ผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ; ที่ชำระความ เช่น ศาลแพ่ง⁶⁸ ซึ่งศาลของไทยมีทั้งหมด 4 ประเภท คือ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลทหาร

ความหมายประการแรกของคำว่า “ศาล” หมายถึง องค์กรศาล ซึ่งศาลยุติธรรมแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา⁶⁹ ศาลปกครองแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ศาลปกครองชั้นต้น และศาลปกครองสูงสุด⁷⁰ ศาลทหารแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด⁷¹ ส่วนศาลรัฐธรรมนูญมีเพียงศาลเดียว ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยไม่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอย่างศาลธรรมดา⁷²

ความหมายประการที่สองของคำว่า “ศาล” หมายความว่า ความรวมถึงผู้พิพากษาหรือตุลาการที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีในแต่ศาลด้วย ดังนั้น เวลาที่ผู้พิพากษาหรือตุลาการออก

⁶⁶ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หน้า 1412

⁶⁷อำนาจ เนตยสุภา และปรัชญา สิทธิพันธุ์ “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” บทบัญญัติ 65,2 (มิถุนายน 2552) : 70-95 หน้า 71

⁶⁸ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หน้า 1140

⁶⁹สำนักงานศาลยุติธรรม กองสารนิเทศและประชาสัมพันธ์ศาลยุติธรรม กรุงเทพมหานคร บางกอกบล็อก 2551 หน้า 6

⁷⁰ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 7

⁷¹ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 6

⁷²ไพโรจน์ วายุภาพ คำอธิบายระบบศาลและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2548 หน้า 24

นั่งพิจารณาพิพากษาคดี จึงถือว่าผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวเป็น “ศาล” ด้วย⁷³

ในตำรากฎหมายของต่างประเทศ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ละเมิดอำนาจศาล” ไว้ ดังนี้

หนังสือ Black' s Law Dictionary ได้ให้ความหมายของการละเมิดอำนาจศาลว่า หมายถึง การกระทำซึ่งน่าจะก่อให้เกิดการรบกวนขัดขวาง หรือเป็นอุปสรรคต่อศาลในการบริหารงานยุติธรรม หรือซึ่งน่าจะเป็นการลดอำนาจหรือศักดิ์ศรีของศาลลง⁷⁴

หนังสือ The Concise law Dictionary ได้ให้คำจำกัดความของการละเมิดอำนาจศาลว่า หมายถึง

- 1) การเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล ขัดขวาง หรือหมิ่นประมาทศาลหรือผู้พิพากษา หรือ
- 2) การกระทำที่น่าจะเป็นผลร้ายแก่จำเลย ซึ่งควรได้รับการพิจารณาคดีด้วยความเที่ยงธรรม⁷⁵

หนังสือ Encyclopedia Britannica ได้ให้ความหมายของคำว่า “ละเมิดอำนาจศาล” หมายถึง การกระทำซึ่งเป็นการจงใจไม่เชื่อฟังคำสั่งศาล หรือการกระทำที่เป็นการรบกวนการบริหารงานยุติธรรมตามกฎหมายของศาล⁷⁶

Halsbury นักกฎหมายที่มีชื่อเสียงชาวอังกฤษได้วิเคราะห์ความหมายของคำว่า “ละเมิดอำนาจศาล” ไว้ว่า หมายถึง

- 1) การละเมิดอำนาจศาลในคดีอาญา ประกอบด้วยคำพูด หรือการกระทำที่ขัดขวาง หรือน่าจะขัดขวางการบริหารงานยุติธรรม
- 2) การละเมิดในกระบวนการพิจารณา ประกอบด้วย การไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง หรือการดำเนินคดีอื่นๆในศาล และก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชน⁷⁷

⁷³ พงศ์ธร บุญอารีย์ *วิธีพิจารณาความอาญา* กรุงเทพมหานคร นิติธรรม 2545 หน้า 3

⁷⁴ Henry Compbell Black, *Black's Law Dictionary*, (London : Staff West Publishing Co., 1954), p.390 อ้างใน อำนาจ เนตยสุภา และปรัชญา สิทธิพันธุ์ “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” *บทบัญญัติคดี* : หน้า 71

⁷⁵ P.G.Osoen, *The Concise law Dictionary*, (London : Staff & Maxwell, 1976), p.91 อ้างในเรื่องเดียวกัน

⁷⁶ The University of Chicago, “Contempt of Court” *Encyclopedia Britannica*, 6 (January 1970) : 415 อ้างในเรื่องเดียวกัน

ประมวลกฎหมายอาญาของรัฐหลุยส์เซียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 20 ได้บัญญัติความหมายของการ “ละเมิดอำนาจศาล”ว่า หมายถึง การกระทำหรืองดเว้นการกระทำซึ่งเป็นการขัดขวางหรือรบกวนการบริหารงานยุติธรรมอย่างเป็นระเบียบหรือลดศักดิ์ศรีหรือความเชื่อถือในอำนาจของศาลลง⁷⁸

สรุปได้ว่า คำว่า “ละเมิดอำนาจศาล” หมายถึง การกระทำที่เป็นการฝ่าฝืน รบกวนขัดขวางหรือแทรกแซงต่ออำนาจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยความเป็นธรรมอันเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีของศาล

2. บทบัญญัติเรื่องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

2.1 บทความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการละเมิดอำนาจศาลได้บัญญัติเป็นกฎหมายไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ถึงมาตรา 33 ซึ่งมาตรา 30 ถึงมาตรา 32 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ส่วนมาตรา 33 เป็นบทลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาล บทบัญญัติทั้ง 4 มาตราดังกล่าวนำมาใช้สำหรับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมทุกประเภทคดี ไม่ได้จำกัดให้ใช้เฉพาะในการพิจารณาคดีแพ่งเท่านั้น⁷⁹ ยังสามารถนำไปใช้ในคดีอาญาได้ด้วยเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 180 บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติเรื่องรักษาความเรียบร้อยในศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับแก่การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม” ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ได้บัญญัติไว้ว่า “วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะบังคับได้”

ฉะนั้น แม้ในคดีอาญาจะมีได้มีบทบัญญัติให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือแก่บุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลตามที่เห็นจำเป็น เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรมและรวดเร็ว รวมถึงการสั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญ หรือในทางประวิงคดี

⁷⁷วินัย คูวิเชียร ละเมิดอำนาจศาล วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525 หน้า 9

⁷⁸คำภีร์ แก้วเจริญ “ละเมิดอำนาจศาลโดยประพฤตินอกรีบเรียบร้อยในศาล” วารสารอัยการ 1(สิงหาคม 2521) : 57-63 หน้า 59 อ้างในเรื่องเดียวกัน

⁷⁹อุดมศักดิ์ นิตมนตรี “ละเมิดอำนาจศาล” บทบัญญัติ : หน้า 151

ให้ซักชำหรือในทางฟุ่มเพื่อยเกินสมควรก็ตาม จึงอนุโลมนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 มาใช้ในคดีอาญาได้ และเมื่อเกิดกรณีกระทำการละเมิดอำนาจศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 และมาตรา 32 ศาลคดีอาญาย่อมมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา 33 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ได้⁸⁰

2.1.1 การออกข้อกำหนดของศาล

ข้อกำหนดของศาลถือเป็นมาตรการที่จะใช้เน้นในด้านการรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาของศาลดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรม ยุติธรรมและรวดเร็ว โดยให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลได้ แต่ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ว่าเป็นกรณีจำเป็น⁸¹ ตลอดจนมีอำนาจที่จะสั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปในทางก่อความรำคาญ หรือในทางประวิงคดีให้ซักชำ หรือในทางฟุ่มเพื่อยเกินสมควร หากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ย่อมมีความผิดตามมาตรา 33⁸² จะอ้างว่าไม่รู้ว่ามีผิดไม่ได้ ซึ่งการออกข้อกำหนดของศาลดังกล่าวบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือแก่บุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลตามที่เห็นจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามเที่ยงธรรมและรวดเร็ว อำนาจเช่นนี้ให้รวมถึงการสั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญ หรือในทางประวิงให้ซักชำ หรือในทางฟุ่มเพื่อยเกินสมควร”

ก. วัตถุประสงค์ของการออกข้อกำหนด

การออกข้อกำหนดของศาลตามมาตรา 30 จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) รักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล

ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดแก่ผู้ที่อยู่ต่อหน้าศาลไม่ว่าจะเป็นคู่ความหรือบุคคลภายนอก ซึ่งอาจออกข้อกำหนดเป็นหนังสือ คือปิดประกาศให้ทราบไว้ในศาล หรือจะออกข้อกำหนดด้วยวาจาในขณะศาลออกนั่งพิจารณาคดีก็ได้⁸³ เช่น ข้อกำหนดมิให้บุคคลที่เมาสุราหรือ

⁸⁰พัฒนา ไชยเศรษฐ “การอนุโลมเอาแนวทางปฏิบัติในบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไปใช้ในคดีอาญา” *บทบัญญัติ* 63,4 (ธันวาคม 2550) : 47-69 หน้า 53

⁸¹เรื่องเดียวกัน

⁸²มานิช จรมาศ *คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1-2* หน้า 210

⁸³ตามคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการของสำนักงานศาลยุติธรรม (พ.ศ.2549) ส่วนที่ 9 ละเมิดอำนาจศาล หน้า 302

แต่งกายไม่เรียบร้อยเข้ามาในบริเวณศาล หรือห้ามส่งเสียงดังในห้องพิจารณาหรือห้ามเดินขวักไขว่
ขณะศาลออกนั่งพิจารณาคดี หรือ

2) ให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรมและรวดเร็ว
ซึ่งรวมถึงการสั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปในทางก่อความรำคาญหรือในทาง
ประวิงคดีให้ชักช้าหรือในทางฟุ่มเฟือยเกินสมควร

การออกข้อกำหนดเพื่อวัตถุประสงค์นี้ไม่ทำให้การพิจารณาของศาลขาด
ความเที่ยงธรรมโดยใช่เหตุ เช่น ข้อกำหนดห้ามทนายความถามความวกไปวนมาในเรื่องที่ไม่
เกี่ยวกับคดี หรือห้ามมิให้คู่ความลุกขึ้นแถลงการณ์ใดๆ ในขณะที่ศาลจดรายงานกระบวนการพิจารณา
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2271/2537)

ข. ลักษณะของการออกข้อกำหนด

ข้อกำหนดคือคำสั่งของศาลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความเรียบร้อยใน
บริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็วเท่านั้น ซึ่งรวมถึงการ
สั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญหรือในทางประวิงให้ชักช้าหรือ
ฟุ่มเฟือยเกินสมควร ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าศาลจะต้องออกข้อกำหนดอย่างไร ฉะนั้น ศาลอาจจะ
ออกข้อกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดแจ้งหรือด้วยวาจาในขณะพิจารณาคดีก็ได้ แต่ต้องเป็น
การออกข้อกำหนดไว้ล่วงหน้า หากผู้ใดขัดขึ้นข้อกำหนดดังกล่าวย่อมมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ค. ข้อกำหนดต้องชอบด้วยกฎหมาย

การออกข้อกำหนดของศาลต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง
คือ เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล หรือเพื่อให้กระบวนการพิจารณาของศาลดำเนินไปด้วย
ความเที่ยงธรรมและรวดเร็วตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 หาก
ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ประการดังกล่าว อาจเป็นข้อกำหนดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น
ห้ามบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้ามาในบริเวณศาลในวันเปิดทำการ โดยมีได้กำหนดให้แน่ชัดว่าห้ามเข้า
มาในกรณีใด ย่อมเป็นการห้ามบุคคลนั้นมิให้เข้ามาในศาลแม้ในกรณีมีเหตุจำเป็น จึงเป็นการไม่
ชอบและเกินเลยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ที่ให้อำนาจศาล
ที่จะออกข้อกำหนดเฉพาะกรณีที่จำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้
กระบวนการพิจารณาดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็วเท่านั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 57/2510,
7183/2544) แต่การออกข้อกำหนดของศาลไม่ต้องระบุว่า ถ้าขัดขึ้นแล้วจะถือว่าเป็นการละเมิด

อำนาจศาล เพียงแต่ออกข้อกำหนดในลักษณะที่เป็นการห้ามการกระทำใดๆ หรือสั่งให้กระทำการใดๆ เท่านั้นก็เป็นการเพียงพอที่จะถือว่าเป็นข้อกำหนดของศาลแล้ว⁸⁴

กล่าวได้ว่า มาตรการนี้เป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลใช้อำนาจได้เป็นพิเศษ เพราะหากไม่ให้อำนาจศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาแล้ว จะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยไม่เรียบร้อย หากปล่อยให้เป็นไปตามกรณีปกติที่ฟ้องขอให้ลงโทษทางอาญาก็ต้องมีการสอบสวนก่อนแล้วค่อยนำตัวผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลไปฟ้องศาล และหากผู้นั้นให้การปฏิเสธก็จะทำให้ชักช้าไปอีก ดังนั้น หากมีการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นในศาลโดยปรากฏข้อเท็จจริงชัดเจนว่ามีการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นจริง ก็ไม่ควรสอบสวนให้ชักช้า กฎหมายจึงบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษไปได้เลย ซึ่งถือว่าบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นเครื่องมือพิเศษไปจากธรรมดา⁸⁵ ดังนั้น บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นบทบัญญัติความผิดพิเศษที่ไม่ต้องมีการฟ้องร้องให้ศาลลงโทษ หากแต่ศาลใช้อำนาจตามบทบัญญัติในเรื่องนี้สั่งลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลได้อย่างเฉียบขาดและโดยฉับพลัน⁸⁶

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นกร ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการออกข้อกำหนดของกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลไว้ว่า “ในการที่จะให้การดำเนินกระบวนการเป็นไปโดยความเรียบร้อยและเป็นไปตาม “หลักความรวดเร็วในการดำเนินคดี” ศาลจำเป็นต้องมีอำนาจกำหนดมาตรการเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินกระบวนการหรือการดำเนินคดี อำนาจส่วนนี้อาจเทียบได้กับการประชุมที่ประธานในที่ประชุมต้องมีอำนาจวางมาตรการเพื่อให้การประชุมเป็นไปได้อย่างเรียบร้อย อำนาจนี้เรียกว่า “อำนาจควบคุมการประชุมของศาล” (Sitzungspolizei) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะปกป้องให้กระบวนการพิจารณาคดีด้วยระบบศาลเป็นไปโดยอิสระโดยบัญญัติของกฎหมายและโดยยุติธรรมไม่ได้เป็นอำนาจที่มีไว้เพื่อปกป้องผู้พิพากษาในฐานะบุคคล⁸⁷

ในการควบคุมการประชุมของศาลนี้ กฎหมายให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลตามที่เห็นจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามเที่ยงธรรมและรวดเร็ว อำนาจเช่นนี้ให้รวมถึงการห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญหรือในทางประวิงคดีให้

⁸⁴ อุดม เฟื่องฟูง คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1 พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2555 หน้า 337

⁸⁵ ประภาส อวยชัย “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” *ศาลพาห* : หน้า 29

⁸⁶ อุดมศักดิ์ นิตินนตรี “ละเมิดอำนาจศาล” *บทบัญญัติ* : หน้า 150

⁸⁷ คณิต ฒ นกร *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการดำเนินคดี* กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2548 หน้า 60-61

ซักช้าหรือในทางฟุ่มเฟือยเกินสมควร และหากผู้ใดขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล ผู้นั้นกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งข้อกำหนดของศาลต้องเป็นข้อกำหนดที่เป็นการส่งเสริมการทำหน้าที่ของศาลให้สามารถควบคุมการดำเนินคดีได้โดยไม่ติดขัดและเป็นข้อกำหนดเฉพาะเรื่อง ไม่ใช่ข้อกำหนดที่ปราศจากขอบเขต เช่น ในกรณีที่มีบุคคลใดประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล ศาลจึงสั่งห้ามบุคคลนั้นไม่ให้เข้ามาในบริเวณศาลอีกต่อไป ข้อกำหนดเช่นนี้ย่อมไม่ถูกต้อง เพราะกระทบต่อสิทธิที่จะเลือกสถานที่ของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ”⁸⁸

2.1.2 ลักษณะของการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแบ่งการกระทำออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือความผิดทั่วไปตามบทบัญญัติมาตรา 31 และความผิดเกี่ยวกับสื่อโฆษณาตามบทบัญญัติมาตรา 32⁸⁹ ซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดทั่วไปนั้นบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการใดๆ ดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

(1) ขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลตามมาตรา 31 ก่อนอันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อย หรือประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล

(2) เมื่อได้มีคำร้องและได้รับอนุญาตจากศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา 156/1 แล้วปรากฏว่าได้แสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จต่อศาลในการไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

(3) เมื่อรู้ว่าจะมีการส่งคำคู่ความหรือส่งเอกสารอื่นๆ ถึงตน แล้วจงใจไปเสียให้พ้นหรือหาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้นโดยสถานอื่น

(4) ตรวจสอบเอกสารทั้งหมดหรือฉบับใดฉบับหนึ่งซึ่งอยู่ในสำนวนความ หรือคัดลอกสำเนาเอกสารเหล่านั้นไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา 54

(5) ขัดขืนไม่มาศาล เมื่อศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา 19 หรือมีหมายเรียกตามมาตรา 277”

สำหรับความผิดเกี่ยวกับสื่อโฆษณาได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาซึ่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อันออกโฆษณาต่อประชาชน ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะ ได้รู้ถึงซึ่งข้อความ

⁸⁸ เรื่องเดียวกัน หน้า 61

⁸⁹ ไพโรจน์ วายุภาพ คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 บททั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 2 ม.ป.ท. ม.ป.ป. หน้า 178

หรือการออกโฆษณาแห่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์เช่นว่านั้นหรือไม่ ให้ถือว่าได้กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่างดังกล่าวต่อไปนี้

(1) ไม่ว่าเวลาใดๆ ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เช่นว่ามานั้นได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ ซึ่งข้อความหรือความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมอื่นๆ แห่งคดีหรือกระบวนการพิจารณาใดๆ แห่งคดี ซึ่งเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ศาลได้มีคำสั่งห้ามการออกโฆษณาส่งเหล่านั้น ไม่ว่าโดยวิธีเพียงแต่สั่งให้พิจารณาโดยไม่เปิดเผยหรือโดยวิธีห้ามการออกโฆษณาโดยชัดแจ้ง

(2) ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ในระหว่างการพิจารณาแห่งคดีไปจนมีคำพิพากษาเป็นที่สุด ซึ่งข้อความหรือความเห็นโดยประสงค์จะให้มิอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชนหรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดีซึ่งพอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป เช่น

ก. เป็นการแสดงผิดจากข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือ

ข. เป็นรายงานหรือย่อเรื่องหรือวิภาค ซึ่งกระบวนการพิจารณาแห่งคดีอย่างไม่เป็นกลางและไม่ถูกต้อง หรือ

ค. เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งการดำเนินคดีของคู่ความ หรือคำพยานหลักฐานหรือนิสัยความประพฤติของคู่ความหรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความอันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของคู่ความหรือพยาน แม้ถึงว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริง หรือ

ง. เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้นำวิเคราะห์ศัพท์ที่พึงลงในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2476 มาใช้บังคับ”

ตามบทบัญญัติมาตรา 31 และมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าว จึงแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็น 7 กรณี คือ

1. การขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลที่ออกตามความในมาตรา 30 (มาตรา 31(1))

2. การประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล (มาตรา 31(1))

3. การขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาและได้รับอนุญาตจากศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยแสดงข้อเท็จจริงเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ (มาตรา 31(2))

4. การหลีกเลียงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารที่ส่งให้ตนเอง (มาตรา 31(3))

5. การตรวจเอกสารในสำนวนคดีหรือคัดลอกสำเนาเอกสารโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 31(4))

6. การขัดขืนไม่มาศาลตามคำสั่งศาล (มาตรา 31(5)) และ

7. การกระทำของผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ที่ออกโฆษณาต่อประชาชน (มาตรา 32)

การกระทำในกรณีที่ 1 ถึงที่ 6 ถือเป็นความผิดทั่วไป ส่วนกรณีที่ 7 เป็นความผิดเกี่ยวกับสื่อโฆษณา ซึ่งปัญหาการละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นจริงในศาลมักจะเป็นกรณีที่ 1 ที่ 2 และที่ 7 โดยกรณีที่ 2 คือกรณีประพฤตินอกรีบรื้อยในบริเวณศาลเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด

1. การขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล (ตามมาตรา 31(1))

การกระทำที่จะเป็นการละเมิดอำนาจศาลในกรณีนี้จะต้องมีการขัดขืน คำว่า “ขัดขืน” หมายถึง รู้แล้วยังคือสิ่งไม่ปฏิบัติตาม การที่จะถือว่าเป็นการขัดขืนจะต้องรู้ว่ามิใช่ข้อกำหนดนั้นอยู่ หากผู้นั้นไม่รู้ว่ามีข้อกำหนดจะถือว่าเป็นการขัดขืนไม่ได้ และถ้าเป็นข้อกำหนดที่ห้ามหรือให้กระทำการเฉพาะบุคคล หากผู้อื่นที่มีได้ถูกออกข้อกำหนดการขัดขืนข้อกำหนดนั้นก็ไม่ถือว่าเป็นการขัดขืน⁹⁰

กรณีที่ศาลมิได้ออกข้อกำหนดก่อนให้ชัดเจน ไม่ว่าจะผ่านทางวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้บังคับกับคู่ความหรือบุคคลภายนอก ซึ่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการไม่เรียบร้อยหรือก่อความรำคาญขึ้น ศาลจะลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเพราะเหตุว่าขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลไม่ได้⁹¹

2. การประพฤตินอกรีบรื้อยในบริเวณศาล (ตามมาตรา 31(1))

การประพฤตินอกรีบรื้อยในบริเวณศาล มีข้อพิจารณาดังนี้

ก. ลักษณะของการประพฤตินอกรีบรื้อยในบริเวณศาล

การประพฤตินอกรีบรื้อยในบริเวณศาล หมายถึง การไม่ปฏิบัติตามให้อยู่ในระเบียบตามที่กำหนดไว้โดยกฎหมายหรือจารีตประเพณี⁹² และต้องเป็นการกระทำที่เห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดความรำคาญอันเป็นการรบกวนการดำเนินการของศาล หรือเป็นการที่น่าจะเห็นเหตุก่อกันอันตรายขึ้นในศาลได้⁹³ การประพฤตินอกรีบรื้อยในบริเวณศาล กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าการกระทำอย่างไรที่จะถือว่าเป็นการประพฤตินอกรีบรื้อยในบริเวณศาล แต่เกิดจากการตีความและ

⁹⁰อุดม เฟื่องฟูง คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1 หน้า 337-338

⁹¹ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร ชวนพิมพ์ 2522 หน้า 23

⁹²จิตติ วีระเวสส์ บันทึกท้ายฎีกาเรียงตามมาตรา ป.วิ.พ. กรุงเทพมหานคร เต็ก ม.ป.ป. หน้า 72

⁹³อุดม เฟื่องฟูง คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1 หน้า 338

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(1),33 ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

คดีนี้ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ภาค 7 และศาลฎีกากลางโทษจำคุกผู้ละเมิดอำนาจศาลมีกำหนด 2 เดือน โดยไม่รอกการลงโทษ

- การเรียกเอาค่าตอบแทนจากการช่วยดำเนินการเป็นเงินที่สูงเกินสมควร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 975/2552 ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 และที่ 2 เป็นนายหน้าให้แก่ผู้ที่มาขึ้นประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลชั้นต้น ย่อมจะทราบกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ดีกว่าผู้กล่าวหาซึ่งเป็นเพียงชาวบ้าน หากผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 และที่ 2 มีความสุจริตใจที่จะช่วยเหลือผู้กล่าวหาเพียงขอค่าตอบแทนจากการช่วยดำเนินการดังกล่าว ก็ไม่ควรที่จะเรียกเอาค่าตอบแทนเป็นจำนวนที่สูงจนเกินสมควร ทั้งควรที่จะพาผู้กล่าวหาไปติดต่อขอใช้บริการประกันอิสรภาพจากบริษัท. ซึ่งก็อยู่ที่ศาลชั้นต้นด้วยตนเอง แต่ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 และที่ 2 หาได้กระทำให้ไม่ อันมีลักษณะเป็นการปกปิดด้วยเกรงว่าผู้กล่าวหาจะทราบค่าใช้จ่ายที่เป็นจริงนั่นเอง ทำให้ผู้กล่าวหาที่ไม่ทราบความจริงต้องยอมจ่ายเงินไปในจำนวนสูงเกินสมควร โดยผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 และที่ 2 ได้รับเงินส่วนต่างหลังหักชำระค่าเบี้ยประกันภัยจากผู้กล่าวหาถึง 16,232 บาท จึงมิใช่เป็นเพียงให้ค่าตอบแทนจากการที่ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 และที่ 2 ให้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกอย่างธรรมดาทั่วไป การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 และที่ 2 ถือได้ว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ควรได้จากผู้มีอรรถคดีและได้กระทำในศาลชั้นต้นจึงเป็นการประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล อันเป็นการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 31 (1), 33 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

คดีนี้ศาลฎีกาให้เหตุผลที่ไม่รอกการลงโทษว่า ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ควรได้จากผู้มาติดต่อราชการของศาลเป็นการไม่เคารพในสถาบันศาล และมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของศาลซึ่งเป็นเรื่องร้ายแรง โดยศาลฎีกากลางโทษจำคุกคนละ 1 เดือน แต่เปลี่ยนเป็นโทษกักขังแทน

- การแสดงตัวเป็นนายประกันและลงลายมือชื่อปลอมในคำร้องขอประกันตัวจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1286/2544 การที่ผู้ถูกกล่าวหาแสดงตัวเป็น อ. นายประกันของจำเลยและลงลายมือชื่อในคำร้องขอประกันตัวต่อซึ่งเป็นลายมือชื่อปลอมเป็นการหลอกลวงศาลว่ามีการประกันตัวต่อโดยชอบ ถือเป็นการประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(1) และมาตรา 33 พฤติการณ์ดังกล่าวมีลักษณะร้ายแรงเป็นภัยต่อกระบวนการยุติธรรมอันเป็นช่องทางให้จำเลยหลบหนีได้ หากศาลตรวจไม่พบการกระทำ

ผิดของผู้ถูกกล่าวหาเสียก่อน การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาจึงก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการศาล เป็นอย่างมาก แม้ผู้ถูกกล่าวหาจะรับราชการครูและยังมีหน้าที่ต้องอุปการะผู้อื่น ก็ยังไม่มีเหตุสมควร ที่จะรอกการลงโทษจำคุก

คดีนี้ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ภาค 9 และศาลฎีกาลงโทษจำคุก 2 เดือน โดยไม่รอกการลงโทษ

- การสับเปลี่ยนตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7920/2544 แม้การสับเปลี่ยนผู้ต้องหาในคดีนี้จะกระทำในชั้นสอบสวนก่อนมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นก็ตาม แต่การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นเหตุขัดขวางมิให้การดำเนินคดีในศาลเป็นไปโดยเที่ยงธรรมและถูกต้อง เพราะทำให้มีการดำเนินคดีอาญาในศาลต่อบุคคลผู้บริสุทธิ์โดยผู้กระทำความผิดที่แท้จริงไม่ต้องถูกลงโทษ การที่ผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองคบคิดกันจัดให้มีการเปลี่ยนตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน โดยมีเจตนาให้ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 ซึ่งไม่ได้กระทำความผิดอาญาถูกดำเนินคดีในศาลแทนนาย อ. และเพื่อให้ นาย อ. รอดพ้นจากการถูกลงโทษในความผิดที่ได้กระทำ การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองย่อมก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในศาล อันเป็นการประพฤติน่าไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(1) ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 แล้ว เมื่อความปรากฏแก่ศาลตามคำแถลงของผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองว่าผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองกระทำความผิดดังกล่าว ศาลย่อมมีอำนาจสั่งลงโทษได้ทันทีโดยไม่ต้องทำการไต่สวนข้อเท็จจริง

คดีนี้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 1 ลงโทษจำคุกผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ละเมิดอำนาจศาลทั้งสองคนละ 3 เดือน แต่ศาลฎีกาเห็นว่า แม้การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่กระบวนการยุติธรรมอยู่บ้าง แต่การรอกการลงโทษจำคุกให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทั้งสอง เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมและกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมน่าจะเป็นผลดียิ่งกว่าการลงโทษจำคุก ซึ่งนอกจากไม่ช่วยส่งเสริมให้ผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองมีโอกาสประกอบสัมมาอาชีพต่อไปแล้ว ยังส่งผลให้บุคคลทั้งสองได้ชื่อว่าเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน ทำให้ยากที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม ทั้งยังเป็นภาระของประเทศชาติอีกด้วย ศาลฎีกาจึงรอกการลงโทษจำคุกไว้คนละ 2 ปี แต่เพื่อให้หลบจำไม่กล้ากระทำความผิดอีก จึงลงโทษปรับคนละ 500 บาท อีกสถานหนึ่ง

- การใช้กิริยาวาจาที่เป็นการทำทนายไม่เคารพยำเกรงศาล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3720/2528 ระหว่างพิจารณา ศาลชั้นต้นพยายามควบคุมการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้คำถามและให้อยู่ในระยะเบียบ แต่ผู้ถูกกล่าวหาแสดงอาการไม่พอใจและพูดว่าเป็นทนายจนนิติศาสตร์มหาบัณฑิต จะไม่ถามความเสงชวย โดยพูดซ้ำถึง 3 ครั้ง ต่อหน้าศาล

คู่ความ ตำรวจ และผู้ที่มาฟังการพิจารณา กิริยาและวาจาที่ผู้ถูกกล่าวหาแสดงออกมามีลักษณะเป็นการทำทนายไม่เคารพยำเกรงศาล การที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับการศึกษามาสองพอสสมควรและได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความชั้นหนึ่ง เคยว่าความในศาลมามาก ย่อมจะรู้ว่าการแสดงกิริยาและวาจาดังกล่าวมีความหมายและความมุ่งหมายอย่างไร ที่พจนานุกรมให้ความหมายของคำว่า "เสง" ไว้ว่า "โศกคิหรือเคราะห์ดี" และคำว่า "เสงชวย" ว่า "เอาแน่นอนอะไรไม่ได้" นั้นไม่อาจกลับเถลไถลเจตนาอันแท้จริงของผู้ถูกกล่าวหาได้ การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นการประพฤติน่าไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล

คดีนี้ผู้ถูกกล่าวหาขอโทษศาลในทันทีหลังจากที่ศาลตัดสิน แต่ศาลชั้นต้นยังคงลงโทษจำคุกผู้ถูกกล่าวหา 1 เดือน โดยไม่รอกาลลงโทษ ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นให้ปรับ 500 บาท

- การเรียงหรือเขียนคำคู่ความที่มีข้อความเสียคดีศาล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 71-72/2491 เรียงฟ้องอุทธรณ์กล่าวข้อความก้าวร้าวเสียคดีศาลผู้ทำการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นอย่างแรง ศาลสั่งให้แก้ไขเสียให้เรียบร้อยก็คงเรียงฟ้องอุทธรณ์กล่าวข้อความอย่างเดิมมาขึ้นอีก จนศาลสั่งให้แก้ไขเป็นครั้งที่ 2 ก็ยังเรียงคำร้องยื่นต่อศาลขอยื่นยันให้รับอุทธรณ์นั้น ถือว่าเป็นคำกล่าวที่ไม่เรียบร้อยอันควรจะนำมาขึ้นต่อศาลผู้กระทำการในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันเป็นการประพฤติน่าไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล และเมื่อศาลสั่งให้แก้ไขความไม่เรียบร้อยนั้นเสียก็ไม่แก้ กลับจงใจยื่นยัน เป็นการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ศาลสั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการในทางก่อความรำคาญหรือในทางประวิงให้ชักช้าหรือในทางฟุ่มเฟือยตามอำนาจศาลที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 นั้นจึงเป็นการกระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา 31

คดีนี้ศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ของโจทก์ ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาก็มีคำสั่งยกคำร้องที่อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น โดยศาลฎีกาเห็นว่า การเรียงหรือเขียนฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์มีลักษณะประณามศาลชั้นต้นที่พิพากษายกฟ้องโจทก์ที่มีข้อความว่า “ตัดสินใจง่ายๆ ไม่สมเป็นศาลยุติธรรมที่ประชาชนจะมอบตนให้อยู่ในความอารักขา ฯลฯ” ซึ่งเป็นข้อความที่ไม่จำเป็นที่ผู้ว่าความจะพึงกล่าวเพื่อความแพะชนะแห่งคดี ทั้งเป็นข้อความที่ก้าวร้าวเสียคดีคำพิพากษาซึ่งศาลได้กระทำในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยคดีนี้ศาลเพียงแต่ไม่รับอุทธรณ์ของโจทก์ มิได้มีคำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลแต่อย่างใด

ข. ความหมายของคำว่าในบริเวณศาล

การประพฤติน่าไม่เรียบร้อยไม่จำเป็นต้องกระทำในศาลหรือห้องพิจารณาคดีเท่านั้น อาจกระทำในบริเวณศาลได้ ซึ่งคำว่า “ในบริเวณศาล” ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 31(1) มิได้บัญญัติความหมายไว้ว่าครอบคลุมเพียงใด แต่พอที่จะเข้าใจได้ว่า “ในบริเวณศาล” นั้นหมายถึง ที่ทำการของศาล รวมทั้งอาณาบริเวณของศาล ถ้ามีรั้วก็เป็นบริเวณภายในรั้วของศาลด้วย⁹⁴ เช่น ห้องพิจารณาคดีหรือที่ทำการใกล้เคียง บ้านพักผู้พิพากษา บ้านพักข้าราชการศาล ร้านอาหารหรือสโมสรที่อยู่ภายในบริเวณรั้วของศาล เป็นต้น การประพุดิตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล เช่น การเรียกเงินค่าวิ่งเต้นคดี แม้จะเกิดขึ้นนอกบริเวณศาล แต่ก็เพื่อเป็นอามิสสินจ้างในการดำเนินคดีในศาล ผลที่เกิดขึ้นจึงมุ่งหมายให้มีผลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล จึงเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5801/2550, 5462/2539) คำว่า “ในบริเวณศาล” มีความหมายอยู่ในตัวแล้วว่าไม่ได้หมายความเฉพาะที่กระทำต่อหน้าผู้พิพากษาเท่านั้น แม้จะกระทำหลังผู้พิพากษา แต่ถ้ากระทำในบริเวณศาลก็ย่อมถือว่าเป็นการประพุดิตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลได้เหมือนกัน⁹⁵

การละเมิดอำนาจศาลด้วยการประพุดิตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลเป็นความผิดในตัวเอง ศาลไม่ต้องออกข้อกำหนดก่อน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1715/2548) ซึ่งแตกต่างกับการขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลที่ศาลต้องมีหรือออกข้อกำหนดก่อน และการที่จะถือว่าเป็นการประพุดิตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลนั้นจะต้องเกิดขึ้นในเวลา que ศาลเปิดทำการ ถ้าเป็นวันหยุดราชการหรือศาลยังไม่เปิดทำการหรือปิดทำการแล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นการประพุดิตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล ซึ่งแตกต่างจากการขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลที่อาจจะกระทำนอกเวลาราชการได้⁹⁶

อย่างไรก็ตาม การประพุดิตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล ผู้กระทำต้องมีเจตนาที่จะทำให้เกิดความไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล หากผู้กระทำไม่มีเจตนาที่ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาล เช่น ชาวบ้านธรรมดาที่ไม่ใช่ นายประกันอาชีพมาขอประกันตัวผู้ต้องหาเพียงหวังผลประโยชน์ตอบแทนในการนำหลักทรัพย์ของตนมาใช้ขอประกันตัวผู้ต้องหาโดยไม่ทราบว่าหนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินหลักทรัพย์เป็นเอกสารปลอม จึงขาดเจตนาในการใช้หนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินหลักทรัพย์ปลอมยื่นต่อศาล ไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4366/2545)

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน

⁹⁵ จาริส เจมะจาร์ “ศาล” ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 1 เล่ม 1 หน่วยที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 5 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2530 หน้า 164

⁹⁶ ธานีรินทร์ ทรัพย์เชียร คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2 หน้า 24

3. การขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาและได้รับอนุญาตจากศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยแสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ (ตามมาตรา 31(2))

ตามหลักทั่วไปของการดำเนินคดีแพ่ง คู่ความจะต้องเสียค่าธรรมเนียมต่างๆ แก่ศาลตามที่กฎหมายกำหนด แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 155 มีบทบัญญัติยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลไว้โดยขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้เพราะจะได้มีความเท่าเทียมกันในสังคมเนื่องจากประชาชนที่ยากจนไม่มีเงินมาชำระค่าธรรมเนียมศาลอาจไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมจากศาล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 155 บัญญัติไว้ว่า “คู่ความซึ่งไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาล อาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดีในศาลชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 156 และมาตรา 156/1” โดยยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลไปพร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การ และนำพยานหลักฐานไปให้ศาลได้สวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 156 วรรคหนึ่ง

มาตรา 156 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดมีความจำนงจะขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดี ให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีไว้แล้วพร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือคำให้การแล้วแต่กรณี แต่ถ้าบุคคลนั้นตกเป็นผู้ไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลในภายหลัง จะยื่นคำร้องในเวลาใดๆก็ได้” และวรรคสองบัญญัติว่า “การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ผู้ร้องอาจเสนอพยานหลักฐานไปพร้อมคำร้อง หากศาลเห็นสมควรได้สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติม ก็ให้ดำเนินการได้สวนโดยเร็วเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้นไว้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราว จนกว่าการพิจารณาคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะถึงที่สุดก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร” และเมื่อศาลได้สวนแล้วเชื่อได้ว่าผู้ร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือมีทรัพย์สินพอเสียค่าธรรมเนียม แต่จะได้รับความเดือดร้อนพอสมควร ศาลจึงจะอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 156/1

มาตรา 156/1 บัญญัติไว้ว่า “เมื่อศาลพิจารณาคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งโดยเร็ว โดยศาลจะมีคำสั่งอนุญาตทั้งหมดหรือแต่เฉพาะบางส่วน หรือยกคำร้องนั้นเสียก็ได้” และวรรคสองบัญญัติว่า “ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องเช่นนั้น เว้นแต่จะเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ร้องไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาล หรือหากผู้ร้องไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร เมื่อพิจารณาถึงสถานะของผู้ร้อง และในกรณีผู้ร้องเป็นโจทก์หรือผู้อุทธรณ์หรือฎีกา การฟ้องร้องหรืออุทธรณ์หรือฎีกานั้นมีเหตุผลอัน

สมควรด้วย” ฉะนั้น หากคู่ความที่ใช้สิทธิขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลดังกล่าวแสดงพยานหลักฐาน
 เท็จว่าไม่มีทรัพย์สินพอที่จะชำระค่าธรรมเนียมศาล ทั้งที่ความจริงปรากฏหลักฐานชัดว่ามีทรัพย์สิน
 พอที่จะชำระค่าธรรมเนียมศาลได้ คู่ความนั้นย่อมมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และอาจมี
 ความผิดฐานเบิกความเท็จและฐานแสดงพยานหลักฐานเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177
 และมาตรา 180 ได้⁹⁷

การยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ
 พิจารณาคดี หากผู้ใดใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องการยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล
 เพื่อมาประวิงคดีซึ่งทำให้กระบวนการพิจารณาคดีล่าช้า ถือได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อศาล
 อันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ในทางปฏิบัติยังไม่ปรากฏว่ามีการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลในเรื่องการขอ
 ดำเนินคดีอย่างคนอนาถอันเป็นเท็จตามมาตรา 31(2) ซึ่งอาจเป็นเพราะศาลไม่ยอมเอาเรื่องให้เป็น
 ความยุ่งยาก หรืออาจจะมาจากอิทธิพลของแนวคำอธิบายของศาสตราจารย์ธานีกร กฤษฎีเชียร
 ที่ถือหลักว่าถ้าศาลไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถจะมีกรณีที่เป็นการละเมิดอำนาจศาลใน
 กรณีนี้ไม่ได้⁹⁸

4. การหลีกเลี่ยงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารที่ส่งให้ตนเอง (ตามมาตรา 31(3))

การกระทำที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีนี้จะต้องรู้ว่ามี การส่งคำ
 คู่ความหรือเอกสารถึงตน และต้องจงใจไปเสียให้พ้น หรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำคู่ความหรือ
 เอกสารนั้นโดยสถานอื่นโดยมีเจตนาที่จะไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารที่ส่งถึงตนนั้น

เหตุที่การหลีกเลี่ยงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารถือเป็นความผิดฐานละเมิด
 อำนาจศาลเนื่องจากก่อนที่จะมีการพิจารณาคดี จะต้องมีการส่งคำคู่ความหรือเอกสารให้แก่คู่ความ
 เสียก่อน หากยังส่งคำคู่ความหรือเอกสารไม่ได้ กระบวนการพิจารณาคดีจึงยังไม่อาจดำเนินต่อไป
 ได้ ดังนั้น การหลีกเลี่ยงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสาร หรือจงใจไปเสียให้พ้นเพื่อที่จะไม่รับคำ
 คู่ความหรือเอกสารที่ส่งถึงตน ถือเป็นการขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดีของศาลให้เป็นที่ล่าช้า
 ทำให้ศาลไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างรวดเร็ว จึงเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

“คำคู่ความ” หมายถึง บรรดาคำฟ้อง คำให้การ หรือคำร้องทั้งหลายที่ยื่นต่อ
 ศาลเพื่อตั้งประเด็นระหว่างคู่ความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1(5)

⁹⁷ อำนาง เนตยสุภา และปรัชญา สิทธิพันธุ์ “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” บทบัญญัติ: หน้า 87

⁹⁸ อุดม เฟื่องฟูง คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1 หน้า 34

“เอกสาร” หมายถึง กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข พัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(7)

คำว่า “เอกสาร” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(3) นี้จึงหมายความรวมถึงเอกสารทุกชนิดที่ส่งในคดีโดยอำนาจของศาลตามกฎหมาย เช่น หมายเรียกให้แก้คดี หมายเรียกพยาน คำสั่งเรียกเอกสาร เป็นต้น⁹⁹ สำหรับพยาน ถ้าได้รับหมายศาลแล้วหลีกเลี่ยงไม่มาศาล ก็อาจมีความผิดฐานขัดขืนหมายศาลหรือคำสั่งของศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 170 ด้วย¹⁰⁰ แต่หากเป็นเอกสารที่คู่ความส่งกันเองโดยมิใช่การส่งตามคำสั่งศาลแล้ว เช่น การส่งสำเนาภาพถ่ายการณ์ สำเนาพยานเอกสาร ผู้ที่ตั้งใจไปให้พยานหรือหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับเอกสารนั้นก็ไม่มี ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

กฎหมายจะถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลก็ต่อเมื่อบุคคลนั้น “จงใจไปเสียให้พ้น” ซึ่งหมายถึงการหลบหนีไป และ “หาทางหลีกเลี่ยงที่ไม่รับโดยสถานอื่น” ซึ่งหมายถึงการหลีกเลี่ยงโดยการแอบหรือซ่อนตัวอยู่ โดยเจตนาที่จะไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้น¹⁰¹ ดังนั้นการกระทำที่จะถือว่า “ไปเสียให้พ้นหรือหลีกเลี่ยง” นั้นต้องเป็นกรณีที่เป็นผลให้ไม่สามารถส่งคำคู่ความหรือเอกสารนั้นๆ ได้ หากยังมีทางที่จะส่งคำคู่ความหรือเอกสารโดยวิธีอื่นแล้วก็ไม่น่าจะถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาล เช่น คู่ความหรือผู้มีหน้าที่รับคำคู่ความหรือเอกสารปิดบ้านไม่ออกมารับคำคู่ความหรือเอกสาร เข้าพนักงานศาลจึงปิดคำคู่ความหรือเอกสารไว้ที่บ้านตามคำสั่งศาล นอกจากนั้นถ้าบุคคลดังกล่าวยอมรับคำคู่ความหรือเอกสารนั้น แม้จะโอ้อ้อชักช้าเสียเวลาไปบ้างจะถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลไม่ได้(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1018/2510)

5. การตรวจเอกสารในสำนวนคดีหรือคัดลอกสำเนาเอกสารโดยไม่ได้รับอนุญาต (ตามมาตรา 31(4))

ในการพิจารณาคดีของศาลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 48 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของศาลที่ต้องจัดแจ้งรายงานการนั่งพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาอื่นๆ ของศาลไว้ทุกครั้ง และศาลจะต้องเป็นผู้รวบรวมรายงานและเอกสารต่างๆ ที่ส่งต่อศาลหรือที่ศาลทำขึ้นกับคำสั่งและคำพิพากษาของศาลไว้เป็นสำนวนความแต่ละคดีเป็นเรื่องราวๆ ไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 51(3)

⁹⁹ ธานินทร์ กรัยวิเชียร คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หน้า 31

¹⁰⁰ หลวงจํารูญนิติศาสตร์ คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2553 หน้า 177

¹⁰¹ ธานินทร์ กรัยวิเชียร คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หน้า 30

การตรวจดูสำนวนหรือเอกสารหรือคัดลอกเอกสารเป็นเรื่องที่เคร่งครัด การที่ คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียจะขอตรวจดูหรือคัดถ่ายสำเนาเอกสารทั้งหมดหรือฉบับใดฉบับหนึ่งซึ่งอยู่ในสำนวนความที่ศาล แม้จะไม่ใช่เอกสารลับก็ต้องขออนุญาตศาลก่อนตามที่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 54 วรรคหนึ่ง

มาตรา 54 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “คู่ความก็ดี หรือพยานในส่วนที่เกี่ยวกับคำให้การ ของตนในคดีนั้นก็ดี หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมีเหตุผลอันสมควรก็ดี อาจ ร้องขออนุญาตต่อศาลไม่ว่าเวลาใดในระหว่างพิจารณาหรือภายหลังการพิจารณา เพื่อตรวจเอกสาร ทั้งหมดหรือแต่บางฉบับในสำนวนเรื่องนั้น หรือขอคัดสำเนา หรือขอให้จำศาลคัดสำเนาและรับรอง” หากบุคคลใดมีเจตนาฝ่าฝืนไปตรวจดูหรือคัดถ่ายเอกสาร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล ก็เท่ากับว่า กระทำการโดยไม่เคารพยำเกรงศาลและเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 54 อันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล¹⁰²

6. การขัดขืนไม่มาศาลตามคำสั่งศาล (ตามมาตรา 31(5))

โดยหลักแล้ว ศาลจะต้องพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความยุติธรรม รวดเร็วและเป็นธรรม การขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือคำสั่งของศาลอาจส่งผลให้การดำเนินกระบวนการ พิจารณาคดีของศาลนั้นล่าช้า ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีให้เสร็จไปได้โดยรวดเร็ว จึงถือว่าการ ขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือคำสั่งของศาลเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

การขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือคำสั่งของศาลที่จะเป็นความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาลในลักษณะนี้ได้มี 2 กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง การขัดขืนไม่มาศาลตามคำสั่งศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา 19 ที่บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้นๆ จะได้มีทนายความว่าต่างแยกต่างอยู่แล้วก็ดี อนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่าการที่คู่ความมาศาลด้วยตนเองอาจยังให้เกิดความตกลงหรือการประนีประนอมยอม ความ” กล่าวคือ การขัดขืนไม่มาศาลตามคำสั่งศาลในกรณีนี้เป็นกรณีที่ศาลเห็นสมควรให้คู่ความ ทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเองเพื่อตกลงประนีประนอมยอมความ

คำสั่งศาลที่ห้ามมาศาลตามมาตรา 19 ต้องเป็นข้อความเท่านั้น เช่น โจทก์ จำเลย โจทก์ร่วม จำเลยร่วม หรือผู้ที่เข้าเป็นคู่ความแทนที่ มิใช่ทนายความ แม้จะเป็นทนายความในคดี เพราะทนายความไม่ใช่คู่ความตามมาตรา 19 ที่ศาลจะออกคำสั่งเรียกให้มาศาลได้¹⁰³ การออกคำสั่ง

¹⁰²เรื่องเดียวกัน หน้า 213-214

¹⁰³ไพโรจน์ วายุภาพ คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 บททั่วไป หน้า 482

เรียกนายความให้มาศาลเป็นคำสั่งเรียกที่ไม่ชอบ เมื่อนายความไม่ไปศาลตามคำสั่งเรียกของศาล จึงไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 102/2507 ประชุมใหญ่)

กรณีที่สอง การขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277 ซึ่งมาตรา 277 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเชื่อว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินที่จะต้องถูกบังคับมากกว่าที่ดินทราบแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลทำการไต่สวนและออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าจะอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์มาในการไต่สวนเช่นนั้น” และวรรคสองที่บัญญัติว่า “เมื่อมีคำขอเช่นนั้น ให้ศาลทำการไต่สวนตามกำหนดและเงื่อนไขใดๆที่เห็นสมควร” กล่าวคือ การขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกของศาลในกรณีนี้เป็นกรณีที่ศาลออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นมาศาลเพื่อทำการไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่จะต้องถูกบังคับคดี¹⁰⁴ ฉะนั้น หากบุคคลใดขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือคำสั่งของศาลทั้งสองกรณีดังกล่าว บุคคลนั้นย่อมมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

การขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือคำสั่งของศาลทั้งสองกรณี ผู้ได้รับหมายเรียกหรือคำสั่งของศาลจะต้องมีเจตนาขัดขืนไม่มาศาล หากผู้ได้รับหมายเรียกหรือคำสั่งของศาลมีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจมาศาลได้ เช่น เจ็บป่วย หรือมีกิจธุระจำเป็นอย่างอื่นที่สำคัญ ก็ไม่น่าจะถือว่าเป็นการขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือคำสั่งของศาล¹⁰⁵

7. การกระทำของผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ที่ออกโฆษณาต่อประชาชน (ตามมาตรา 32)

สื่อมวลชนและกระบวนการยุติธรรมต่างมีบทบาทหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการค้นหาและตรวจสอบข้อเท็จจริง จะแตกต่างกันเพียงว่าเมื่อได้ข้อเท็จจริงมาแล้ว สื่อมวลชนอาจจะสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมโดยการวิพากษ์วิจารณ์และเผยแพร่ข้อมูลสู่การรับรู้ของสาธารณชน ในขณะที่กระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่กลั่นกรองข้อเท็จจริงในคดีนั้นแล้วนำไปสู่การวินิจฉัยข้อกฎหมายเพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน ซึ่งกระบวนการยุติธรรมที่จะเป็นหลักยึดถือในความเที่ยงธรรมได้นั้นจะต้องไม่ถือเอาการวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนมาเบี่ยงเบนการวินิจฉัยทางคดี เพราะการวินิจฉัยทางคดีต้องถือตามพยานหลักฐานและเหตุผลทางกฎหมาย มิใช่ด้วยความรู้สึก ในทางกลับกัน การวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนอาจโน้มน้าวให้สาธารณชนเชื่อไปตามที่สื่อมวลชนชี้นำ เช่น เชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นคนร้ายจริงโดยที่

¹⁰⁴ อานาจ เนตยสุภาและปรัชญา สิทธิพันธ์ “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” บทบัญญัติ: หน้า 89-90

¹⁰⁵ อุดม เฟื่องฟูง คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1 หน้า 347

สาธารณชนมิได้รู้ความจริงในคดี อันอาจทำให้คำพิพากษาของศาลเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับความเชื่อของสาธารณชน ย่อมทำให้เกิดความเคลือบแคลงต่อกระบวนการยุติธรรม และอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ในที่สุด¹⁰⁶

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of expression) และสิทธิได้รู้ (Right to know) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้รับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและสิทธิได้รู้ไว้ในมาตรา 45

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 45 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การโฆษณา และการสื่อความหมาย โดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา 45 จะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา 45 จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่าบุคคลซึ่งรวมถึงสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและสิทธิได้รู้เกี่ยวกับคดีที่อยู่ในศาล แต่เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและสิทธิได้รู้ดังกล่าวเป็นเสรีภาพที่ไม่สมบูรณ์ ยังคงถูกจำกัดโดยกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยเล็งเห็นว่าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อความรู้สึกของประชาชนเป็นอย่างมาก และอาจสร้างความเปลี่ยนแปลงความรู้สึกของคนในสังคมได้ อีกทั้งยังเป็นการชี้นำศาลอันมีผลต่อการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลได้ โดยการวิพากษ์วิจารณ์ศาลของสื่อมวลชนซึ่งมีข้อความโน้มน้ำหนักหรือชี้นำสังคมดังกล่าว นอกจากจะเป็น

¹⁰⁶ สำนักงานอัยการสูงสุด สถาบันกฎหมายอาญา “การดำเนินบทบาทของกระบวนการยุติธรรมกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน” ชาติ ชัยเดชสุริยะ ผู้เรียบเรียง บทบัญญัติ 52,4 (ธันวาคม 2539) : 237-252 หน้า 244

สาเหตุที่อาจทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่ความแล้ว ยังได้ทำลายความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนที่มีต่อศาลและกระบวนการยุติธรรม จึงได้มี บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ไว้โดยเฉพาะในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในลักษณะนี้เป็นความผิดเกี่ยวกับสื่อโฆษณาซึ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32 ได้กำหนดบุคคลที่ต้องรับผิดชอบคือ ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการหรือผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ที่ออกโฆษณาต่อประชาชน เหตุที่ กฎหมายกำหนดให้บรรณาธิการหรือผู้พิมพ์โฆษณาต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ประพันธ์ด้วยก็เพราะใน กรณีหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์นั้นย่อมเป็นการยากที่บุคคลภายนอกจะล่วงรู้ได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ ประพันธ์ข้อความนั้นๆ จึงต้องกำหนดให้บรรณาธิการและผู้พิมพ์โฆษณาต้องรับผิดชอบด้วย เนื่องจาก บรรณาธิการและผู้พิมพ์โฆษณาต่างมีหน้าที่ต้องตรวจตราสิ่งพิมพ์ก่อนที่จะพิมพ์ออกโฆษณาต่อ ประชาชน กฎหมายจึงไม่ยอมให้อ้างความไม่รู้ถึงข้อความหรือการออกโฆษณาขึ้นเป็นข้อแก้ตัว ได้¹⁰⁷ บทบัญญัติมาตรานี้จึงบัญญัติไว้ต่างหากเป็นพิเศษเพื่อเป็นเครื่องมือให้ศาลในการควบคุมการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม

ก. บุคคลที่ต้องรับผิด

ผู้ที่จะต้องรับผิดในการกระทำความผิดเกี่ยวกับสื่อโฆษณาตามมาตรานี้ คือ (ก) ผู้ประพันธ์ (ข) บรรณาธิการ หรือ (ค) ผู้พิมพ์โฆษณาที่มีการออกโฆษณาต่อประชาชนของ หนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์

บทบัญญัติในตอนท้ายของมาตรานี้ให้นำบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2476 มาใช้บังคับเพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ แต่พระราชบัญญัติ การพิมพ์ พุทธศักราช 2476 ได้ถูกยกเลิกโดยมีพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 ออกมาใช้บังคับ และต่อมามีพระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พุทธศักราช 2550 ออกมายกเลิกพระราชบัญญัติการ พิมพ์ พ.ศ.2484 โดยใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น คำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรานี้ จึงต้องถือ ตามความหมายหรือคำนิยามศัพท์ตามพระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พุทธศักราช 2550 มาตรา 4 ดังนี้

¹⁰⁷ มาโนช จรมาศ คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1-2 หน้า 216

“ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

“ผู้โฆษณา” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการผลิตสิ่งพิมพ์และจัดให้สิ่งพิมพ์นั้นแพร่หลายด้วยประการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการขาย เสนอขาย จ่ายแจก หรือเสนอจ่ายแจก และไม่ว่าการนั้นจะเป็นการได้เปล่าหรือไม่

“บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบแก้คัดลอกและควบคุมเนื้อหา ข้อความหรือภาพที่ลงในหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นการได้เปล่าหรือไม่

ส่วนคำว่า “ผู้ประพันธ์” ไม่ได้บัญญัตินิยามความหมายของคำนี้ไว้ในพระราชบัญญัติจดทะเบียนการพิมพ์ พุทธศักราช 2550 จึงต้องนำคำนิยามศัพท์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 มาใช้เทียบเคียงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32 นี้ โดยคำว่า “ผู้ประพันธ์” หมายความว่า บุคคลที่รับผิดชอบโดยลำพังหรือร่วมกับผู้อื่นในการคัดหรือเรียบเรียงหรือแปลสิ่งที่ได้ออกโฆษณาเป็นสิ่งพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์

“สิ่งพิมพ์” หมายความว่า สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใดๆ ที่พิมพ์ขึ้น รวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผ่นผัง แผนภาพ ภาพวาด ภาพระบายสี ใบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน

“หนังสือพิมพ์” หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกันและออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม

ส่วนคำว่า “การออกโฆษณา” ไม่มีคำนิยามศัพท์ในพระราชบัญญัติจดทะเบียนการพิมพ์ พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 แต่มีคำนิยามศัพท์ดังกล่าวในพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2476 มาตรา 4 ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การออกโฆษณา ได้แก่ การขาย การจ่ายแจก หรือเสนอขาย เสนอจ่ายแจก ซึ่งสิ่งพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์ ไม่ถือว่าจ่ายหรือเสนอแจกจ่ายนี้จะเป็นการให้เปล่าหรือไม่”

ข. ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับสื่อโฆษณา

ลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาจะต้องรับผิดชอบ แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1) การกล่าวหรือแสดงความคิดเห็นไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ซึ่งข้อความหรือความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมอื่นๆ แห่งคดีหรือกระบวนการพิจารณาคดีที่ศาลได้ห้ามมิให้กระทำการนั้นแล้ว ซึ่งการที่ศาลสั่งห้ามเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีก็เพื่อเหตุผล 2 ประการ คือ เพื่อความเหมาะสมแห่งคดี เพราะหากเปิดเผยข้อเท็จจริงแล้วอาจทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้รับความเสียหายในเมื่อข้อเท็จจริงนั้นยังไม่เป็นที่ยุติ หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ซึ่งอาจเป็น

สาธารณประโยชน์ในทางหนึ่งทางใด เช่น ด้านความมั่นคงของรัฐหรือด้านความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำสั่งห้ามของศาลที่ห้ามเปิดเผยข้อเท็จจริงอาจเกิดขึ้น 2 กรณี คือ (ก) กรณีศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีนั้นเป็นการลับทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือ (ข) กรณีศาลมีคำสั่งห้ามเปิดเผยข้อเท็จจริงเพื่อความเหมาะสมแห่งคดีหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ แม้คดีนั้นจะไม่ได้พิจารณาคดีเป็นการลับ¹⁰⁸ ซึ่งคำสั่งศาลที่ห้ามเปิดเผยข้อเท็จจริงเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 36 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 36 วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “(2) ในคดีเรื่องใด เพื่อความเหมาะสม หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ถ้าศาลเห็นสมควรจะห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ต่างๆ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแห่งคดี ซึ่งปรากฏจากคำคู่ความหรือคำแถลงการณ์ของคู่ความ หรือจากคำพยานหลักฐานที่ได้สืบมาแล้ว ศาลจะมีคำสั่งดังต่อไปนี้ก็ได้

(ก) ห้ามมิให้ประชาชนมิให้เข้าฟังการพิจารณาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้ว
ดำเนินการพิจารณาไปโดยไม่เปิดเผย หรือ

(ข) ห้ามมิให้ออกโฆษณาข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่างๆ เช่นว่านั้น
ในบรรดาคดีทั้งปวงที่ฟ้องขอหย่า หรือฟ้องชายชู้ หรือฟ้องขอให้รับรองบุตร
ให้ศาลห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ใดๆ ที่ศาลเห็นเป็นการไม่สมควร หรือ
พอจะเห็นได้ว่าจะทำให้เกิดการเสียหายอันไม่เป็นธรรมดาแก่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง”

อย่างไรก็ตาม กฎหมายห้ามเฉพาะการกล่าวหรือแสดงข้อความหรือความเห็น
อันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมอื่นๆ แห่งคดี หรือกระบวนการพิจารณาแห่งคดีเท่านั้น
ซึ่งคำสั่งห้ามของศาลจะต้องปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในสำนวน และผู้ใดจะปฏิเสธหรือโต้เถียง
ว่าไม่รู้ไม่ได้ แต่ถ้าหากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีไปแล้ว คำพิพากษาหรือคำสั่งชี้
ขาดตัดสินคดีนั้นย่อมไม่เป็นความลับอีกต่อไป จึงไม่อยู่ในขอบเขตของการห้ามโฆษณาหรือ
เปิดเผยข้อเท็จจริงตามบทบัญญัตินี้¹⁰⁹ แต่ถ้าคำพิพากษาที่ยังไม่ได้อ่านโดยเปิดเผยแล้ว ก็ถือว่าเป็น
การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีเหมือนกัน¹¹⁰

¹⁰⁸ อุคม เฟื่องฟุ้ง คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1 หน้า 350

¹⁰⁹ อานาจ เนตยสุภา และปรัชญา สิทธิพันธุ์ “ความคิดฐานละเมิดอำนาจศาล” บทพิมพ์พิเศษ :

¹¹⁰ อุคม เฟื่องฟุ้ง คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1 หน้า 350

สำหรับการวิจารณ์คำพิพากษาที่อ่านแล้ว สามารถวิจารณ์คำพิพากษาในทางวิชาการได้ หากไม่ใช่การวิจารณ์ในเชิงวิชาการ แต่เป็นการวิจารณ์ในทำนองคำหัตติเตียนกล่าวเสียดสีศาล อาจมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้¹¹¹

2) การกล่าวหรือแสดงความคิดเห็นไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ ในระหว่างการพิจารณาคดีไปจนถึงกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดเพื่อให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป อันเป็นการแสดงความคิดเห็นภายใต้เหตุจงใจพิเศษเพื่อประสงค์ให้มีอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชนหรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดี กรณีนี้เป็นกรณีของการโฆษณา โดยมุ่งประสงค์จะให้เกิดอิทธิพลหรือก่อให้เกิดความคิดเห็นที่มีแนวโน้มหรือจงใจต่อความรู้สึกของประชาชนหรือเหนือความรู้สึกนึกคิดของศาลซึ่งเพียงพอที่จะทำให้เห็นหรือเชื่อได้ว่าจะเป็นเหตุในการพิจารณาพิพากษาคดีเสียความยุติธรรม ย่อมมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หากการกระทำนั้นเป็นกรณีใดกรณีหนึ่งดังนี้

(ก) เป็นการแสดงผิดไปจากข้อเท็จจริงแห่งคดีอันเป็นการพูดหรือเขียน บิดเบือนการพิจารณาคดีผิดไปจากความจริงซึ่งก่อให้เกิดแนวโน้มหรืออคติต่อสาธารณชน เช่น ลงโฆษณาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีที่ผิดไปจากความจริงว่าพยานเบิกความอย่างไร ทั้งที่ความจริงพยานยังไม่ได้เบิกความ

(ข) เป็นการรายงานหรือย่อเรื่องวิภาค ซึ่งกระบวนการพิจารณาคดีอย่างไม่เป็นกลาง และไม่ถูกต้อง เช่น พิมพ์รายงานกระบวนการพิจารณาคดีโดยตัดทอนข้อความอันเป็นผลให้ข้อความจริงที่ลงโฆษณานั้นบิดเบือนไปจากความจริง

(ค) เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรมและไม่ถูกต้องต่อความจริงในการดำเนินคดีของคู่ความ หรือคำพยานหลักฐาน หรือนิสัยความประพฤติของคู่ความหรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความอันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของพยานหรือคู่ความ แม้ข้อความนั้นจะเป็นความจริง เช่น หนังสือพิมพ์ลงโฆษณาแฉชีวิตส่วนตัวในทางที่ไม่ดีของจำเลยที่ถูกฟ้องดำเนินคดีอาญา

(ง) เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ เช่น กล่าวข้อความที่มีจุดมุ่งหมายจะให้ มีอิทธิพลเหนือพยานเพื่อที่พยานจะได้จดจำข้อความที่ลงโฆษณาไปเบิกความ หรือข่มขู่พยานทางหนังสือพิมพ์เพื่อให้พยานเบิกความผิดไปจากความจริง¹¹²

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่าเข้าข่ายความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา 32(2) นี้ เช่น

¹¹¹ เรื่องเดียวกัน

¹¹² อานาจ เนตยสุภา และปรัชญา สิทธิพันธุ์ “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” บทบัญญัติ: หน้า 92-94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2611/2523 ลงข้อความและบทความในหนังสือพิมพ์เป็นเชิงเปรียบเทียบให้เข้าใจว่าผู้พิพากษาสั่งเลื่อนคดีโดยไม่ยุติธรรม ความยุติธรรมหาไม่ได้ แสดงว่าประสงค์ให้มีอิทธิพลเหนือความรู้สึกของพยานและเหนือศาล ซึ่งจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรม บรรณาธิการ ผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์มีความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32(2)

จากกรณีดังกล่าวเป็นการลงบทความที่วิจารณ์การสั่งเลื่อนคดีของผู้พิพากษาว่าเลื่อนคดีโดยไม่ยุติธรรม ซึ่งมีความหมายว่าผู้พิพากษาสั่งเลื่อนคดีโดยลำเอียงเข้าข้างคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง อันเป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ก่อให้เกิดความเสียหายต่อศาล จึงเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ส่วนตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่ายังไม่เข้าข่ายที่เป็นการละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา 32(2) นี้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1896/2531 ผู้ถูกกล่าวหาที่ 2 เขียนข้อความลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์มีใจความเพียงว่า “กฎหมายระบุให้ผู้ยื่นคำร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาต้องสาบานตนว่าเป็นคนยากจน ซึ่งทางปฏิบัติมักจะดำเนินการต่อหน้าศาล แต่ที่ศาลจังหวัดปราจีนบุรี เจ้าพนักงานศาลให้ผู้ร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถากล่าวคำสาบานตรงหน้าที่รับส่งคำคู่ความ ทำให้ผู้คนมองกันเป็นตาเดียวเหมือนกับเป็นการประจานความยากจนของผู้ร้อง จึงอยากจะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเสียให้ถูกต้อง” แม้ข้อความที่ว่า การสาบานตนว่าเป็นคนยากจนทางปฏิบัติมักจะดำเนินการต่อหน้าศาลนั้นจะไม่ตรงกับข้อเท็จจริงก็ตาม แต่ข้อความทั้งหมดก็เป็นเพียงความเห็นที่เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขการสาบานตนว่าเป็นคนยากจนไม่ให้ทำต่อหน้าผู้อื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่าข้อความหรือความเห็นดังกล่าวไม่ทำให้มีอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชนหรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดีที่ผู้ถูกกล่าวหาฟ้องสหกรณ์การเกษตรเมืองปราจีนบุรี หรือในเรื่องที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ยื่นคำร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาในคดีดังกล่าว ซึ่งพอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไปแต่อย่างใด ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นผู้เขียนบทความและเป็นผู้ช่วยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ดังกล่าวจึงไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32

จากกรณีตามตัวอย่างนี้เป็นเพียงการเสนอแนะการทำงานของเจ้าหน้าที่ศาลเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของศาลให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและตามระเบียบปฏิบัติถือเป็นการวิภาคโดยเป็นธรรม อีกทั้งการลงบทความดังกล่าวมิได้เป็นการชี้นำศาลอันมีผลต่อการพิจารณาคดีของศาล จึงไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ดังนั้น ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาซึ่งหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์อันออกโฆษณาต่อประชาชนต้องมีความระมัดระวังในการเขียนหรือนำเสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีไม่ให้มีอิทธิพลเหนือความรู้สึกรักของประชาชนหรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดีที่พอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีของศาลเสียความยุติธรรมไป ซึ่งเป็นที่มาของคำสอนที่สืบต่อๆ กันมาว่า “เมื่อคดียังไม่ถึงที่สุด ยังไม่สมควรวิพากษ์วิจารณ์” ทั้งนี้ เพราะหากวิพากษ์วิจารณ์ไปอาจส่งผลต่อการก่อให้เกิดการสูญเสียความยุติธรรมไป¹¹³

จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามมาตรานี้สะท้อนถึงการจำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและสิทธิได้รู้ รวมถึงการจำกัดสิทธิในการแสวงหาข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร แต่จากการพิจารณาองค์ประกอบของฐานความผิด จะเห็นถึงข้อจำกัดของฐานความผิดนี้ โดยกำหนดความผิดเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ ไม่รวมถึงการสื่อสารมวลชนอื่น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต¹¹⁴

ค. ข้อยกเว้นที่ไม่เป็นความผิดเกี่ยวกับสื่อโฆษณา

การกระทำของผู้ประพันธ์ บรรณาธิการหรือผู้พิมพ์โฆษณาที่ถือเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจะต้องเป็นการ โฆษณาไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ในระหว่างการพิจารณาคดีจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด หากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว แม้จะมีการโฆษณาซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอิทธิพลเหนือความรู้สึกรักของประชาชน ก็ไม่ถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามบทบัญญัติมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง¹¹⁵ แต่บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลตามมาตรานี้มิได้มีผลที่จำกัดเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการพิจารณาคดีของศาลหรือคำพิพากษาแต่อย่างใด หากแต่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการพิจารณาคดีของศาลหรือคำพิพากษาในเชิงวิชาการสามารถกระทำได้ แต่ต้องกระทำโดยสุจริตเท่านั้น¹¹⁶ ทั้งจะต้องเป็นการให้ข้อคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ที่มีขอบเขต กล่าวคือ ต้องเป็นไปโดยสุจริตใจ สุภาพและเที่ยงธรรม¹¹⁷ จึงจะไม่ถือ

¹¹³มานิตย์ จุมปา เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น “ละเมิดอำนาจศาล” กับ “คู่มือศาล” <http://www.law.chula.ac.th> สืบค้น 7 มิถุนายน 2557

¹¹⁴คณาธิป ทองรวีวงศ์ กฎหมายเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน กรุงเทพมหานคร นิติธรรม 2555 หน้า 77

¹¹⁵เรื่องเดียวกัน หน้า 94

¹¹⁶วนิดา แสงสารพันธ์ หลักกฎหมายสื่อสารมวลชน พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2557 หน้า 213-214

¹¹⁷ธานินทร์ กรัยวิเชียร การปรับปรุงศาลยุติธรรม หน้า 51

ว่าละเมิดอำนาจศาล เว้นแต่การวิพากษ์วิจารณ์นั้นเป็นการกล่าวเสียดสีศาล ก็อาจจะเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ ดังนั้น การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นกระบวนพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลจะต้องระมัดระวังไม่ให้เข้าข่ายของการละเมิดอำนาจศาล

การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้โดยชัดแจ้ง โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 65 ว่า “ผู้ใดวิจารณ์การพิจารณาหรือการพิพากษาคดีของศาลปกครองโดยสุจริตด้วยวิธีการทางวิชาการ ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาลหรือตุลาการ” ซึ่งแตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่มีได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้แต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้น มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- 1) การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปโดยสุจริต และเป็นไปในทางวิชาการ โดยมีเหตุผลสนับสนุน และ
- 2) การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องใช้ข้อความหรือถ้อยคำที่สุภาพ ไม่กล่าวเสียดสีศาลและปราศจากอคติ

2.2 การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

- 1) **กรณีการละเมิดอำนาจศาลโดยตรงหรือการกระทำเกิดขึ้นต่อหน้าศาล (Direct Contempt)** ถ้าเป็นการกระทำที่ปรากฏขึ้นต่อหน้าศาลแล้ว ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษได้โดยไม่ต้องมีการไต่สวนก่อนเพราะข้อเท็จจริงนั้นปรากฏให้ศาลเห็นอยู่แล้ว¹¹⁸ เช่น ในระหว่างที่ศาลนั่งพิจารณาคดีอยู่นั้น มีการทำร้ายพยานหรือคู่ความ หรือมีผู้พกพาอาวุธเข้ามาในห้องพิจารณา เป็นต้น กรณีที่การกระทำปรากฏต่อหน้าศาลและศาลสั่งลงโทษได้ทันที มักจะเป็นกรณีที่มีการกระทำที่เป็นการละเมิดอำนาจศาลในห้องพิจารณาและในขณะที่ผู้พิพากษานั่งพิจารณาคดีอยู่ ดังนั้น การกระทำที่เป็นการละเมิดอำนาจศาล ถ้าได้กระทำต่อหน้าศาลแล้ว การกระทำนั้นย่อมเห็นเป็นที่ประจักษ์ ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลนั้นได้ทันทีโดยไม่ต้องทำการไต่สวนหรือสอบถามผู้ใดทั้งสิ้น เพราะถือว่าศาลได้ข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานเองแล้ว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1604/2511, 7920/2544)

¹¹⁸ อุดม เฟื่องฟูง คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1 หน้า 362

2) กรณีการละเมิดอำนาจศาลโดยอ้อมหรือการกระทำที่ไม่ได้เกิดต่อหน้าศาล (Indirect Contempt) ถ้าการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลนั้นมิได้เกิดต่อหน้าศาล ศาลจะต้องทำการไต่สวนหาข้อเท็จจริงก่อนว่าความจริงเป็นอย่างไร และการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา นั้นเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ ซึ่งการไต่สวนดังกล่าวอาจจะเป็นการสืบพยานที่เกี่ยวข้องโดยเรียกบุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์มาให้ถ้อยคำ หรือสอบถามข้อเท็จจริงให้เป็นที่รับกันเป็นยุติได้ แต่พยานที่มาให้ถ้อยคำหรือเบิกความต่อศาลต้องปฏิญาณหรือสาบานตนว่าเบิกความต่อศาลด้วยความสัตย์จริงเสียก่อน¹¹⁹ มิฉะนั้น ถ้อยคำของพยานรับฟังเป็นความจริงไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 824/2492, 2962/2547) อีกทั้งยังต้องให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสซักถามพยานนั้นด้วย แต่การไต่สวนกรณีละเมิดอำนาจศาล ไม่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นคู่ความ จึงไม่จำเป็นต้องไต่สวนต่อหน้าผู้ถูกกล่าวหา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1159/2526) เพราะมิใช่การพิจารณาคดีอาญาทั่วไปที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย และพยานหลักฐานที่จะทำการไต่สวนถือว่าเป็นพยานหลักฐานของศาล แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างหรือนำมาสืบ ศาลย่อมฟังข้อเท็จจริงที่ได้จากพยานหลักฐานและคำพยานที่ปรากฏในสำนวนประกอบการวินิจฉัยได้ทั้งหมด และเมื่อไต่สวนพยานทุกฝ่ายเสร็จแล้ว ศาลมีอำนาจทำคำสั่งได้ตามที่เห็นสมควร¹²⁰

2.3 อำนาจในการลงโทษของศาล

ศาลพิจารณาสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ทันทีโดยไม่ต้องฟ้องร้องและพิจารณาคดีอย่างคดีอาญาทั่วไป เนื่องจากให้อำนาจศาลในการระงับเหตุการณ์ที่ขัดขวางต่อการพิจารณาคดีได้อย่างรวดเร็ว¹²¹ และทันท่วงที อีกทั้งเพื่อจะให้มีมาตรการพยานศาล¹²²

ศาลมีอำนาจลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลได้ คือ (ก) ไล่ออกนอกบริเวณศาลอย่างหนึ่ง หรือ (ข) จำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ ส่วนจะลงโทษสถานใดแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร หากไม่ใช่ความผิดร้ายแรงหรือเป็นความผิดที่ก่อความสร้างความรำคาญเท่านั้น ศาลเพียงไล่ออกนอกบริเวณศาล หากผู้นั้นขัดขืน ศาลให้เจ้าพนักงานตำรวจจัดการได้ แต่หากเป็นความผิดร้ายแรง ศาลลงโทษจำคุกหรือปรับตามที่เห็นสมควร ถ้าศาลลงโทษปรับและผู้กระทำผิดนั้นไม่มีเงินชำระ

¹¹⁹ สุโรจน์ จันทรพิทักษ์ *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ภาค 1)* กำแพงเพชร : ศรีสวัสดิ์การพิมพ์ 2547 หน้า 43

¹²⁰ มาโนช จรมาศ *คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1-2* หน้า 217

¹²¹ ปิติกุล จิระมงคลพาณิชย์ *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1- ภาค 2* กรุงเทพมหานคร 2544 หน้า 89

¹²² อุดม เฟื่องฟู *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1* หน้า 367

ค่าปรับ ก็ต้องจัดการประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 โดยให้กักขังแทนค่าปรับ ซึ่งการลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนี้ ศาลต้องทำในรูปของคำสั่ง¹²³ มิใช่ในรูปของคำพิพากษา

การลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นมิใช่การลงโทษในทางอาญา แม้จะนำโทษทางอาญา คือโทษจำคุกและโทษปรับมาใช้ ก็ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษในทางอาญา ดังนั้น หากการกระทำใดที่ผู้กระทำถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลไปแล้ว และการกระทำนั้นเข้าลักษณะความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาฐานอื่นด้วย บุคคลนั้นต้องข่อมต้องถูกฟ้องและพิจารณาพิพากษาโทษตามกฎหมายอาญาอีกกรณีหนึ่งด้วย¹²⁴

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้น นักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการลงโทษไว้ ดังนี้

ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร ให้ความเห็นว่า “ความจริงนั้น โทษฐานละเมิดอำนาจศาลจะเรียกว่าโทษก็ดูกระไรอยู่ เพราะเป็นโทษที่คาบลูกคาบดอก ไม่ตรงตามประมวลกฎหมายอาญาเท่าใดนัก เช่น มีการไล่ออกจากบริเวณศาลได้ เป็นต้น”¹²⁵

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ ให้ความเห็นว่า “การที่ศาลสั่งลงโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 นั้น จะถือเป็นการลงโทษทางอาญาหรือไม่ยังไม่สงสัยอยู่ ตามถ้อยคำในมาตรา 31 และมาตรา 33 ดูเหมือนตั้งใจให้ถือเป็นการลงโทษจำคุก ฯลฯ โดยไม่มีปัญหา แต่ความผิดและโทษที่ระบุไว้ ดูไม่ใช่เป็นการลงโทษทางอาญา เพราะโทษที่กำหนดให้ลงมีการไล่ออกจากบริเวณศาลด้วย ซึ่งหาใช่โทษทางอาญาตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 12 ไม่ จึงควรจะเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยมากกว่า”¹²⁶

¹²³ หลวงจรัญเนติศาสตร์ คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ วิญญูชน 2553 หน้า 180

¹²⁴ อุดมศักดิ์ นิติมนตรี “ละเมิดอำนาจศาล” บทบั้นคดี: หน้า 158

¹²⁵ ธานินทร์ กรัยวิเชียร คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ ชวนพิมพ์ 2522 หน้า 49 อ้างใน วินัย คูวิเชียร ละเมิดอำนาจศาล วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525 หน้า 157

¹²⁶ จิตติ ดิงศภัทย์ ผู้หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกา เนติบัณฑิตยสภา “คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 195/2497” คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2497 ตอน 4 พระนคร ไทยพิทยา 2497 หน้า 361 อ้างใน เรื่องเดียวกัน หน้า 157-158.

3. บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ผู้ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจะต้องถูกลงโทษ ซึ่งบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ที่บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใด ให้ศาลนั้นมีอำนาจสั่งลงโทษวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ

(ข) ให้ลงโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำได้ชั่วระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใดๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้

ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้น ให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

เหตุที่บทบัญญัติความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีบทลงโทษที่ใช้ลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลก็เพื่อให้มีความเคารพยำเกรงศาล และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล อีกทั้งเพื่อให้ศาลสามารถควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และเป็นธรรม ซึ่งมีนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการที่ศาลมีอำนาจลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลไว้ ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ให้ความเห็นว่า “การที่กฎหมายให้อำนาจศาลลงโทษการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ทันทีโดยไม่ต้องมีโจทก์ฟ้องนั้นก็เพื่อจะให้มีความเคารพยำเกรงศาล”¹²⁷

ศาสตราจารย์ชานินทร์ กรีวิเชียร ให้ความเห็นว่า “การลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล เพื่อธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมแห่งคดี ป้องกันการดำเนินคดีมิให้ล่าช้า มิให้ประวิงคดี และป้องกันการสร้างอิทธิพลอันมิชอบเหนือความรู้สึกรับของบุคคลทั่วไป และผู้เป็นฝ่ายในคดี ซึ่งแตกต่างกับการลงโทษตามกฎหมายอาญาซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นสำคัญในฐานะเป็นกฎหมายมหาชน”¹²⁸

¹²⁷ เรื่องเดียวกัน

¹²⁸ ชานินทร์ กรีวิเชียร คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2 หน้า 49

3.1 บทลงโทษ

การลงโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ได้กำหนดโทษไว้ 3 วิธี คือ

- 1) ไล่ออกจากบริเวณศาล โดยไล่ออกจากบริเวณศาลชั่วคราวระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใดๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร
- 2) จำคุกหรือปรับ จะลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ถ้าจะลงโทษจำคุกก็จำคุกไม่เกิน 6 เดือน และถ้าจะลงโทษปรับก็ปรับไม่เกิน 500 บาท
- 3) ทั้งจำคุกและปรับ โดยลงโทษทั้งสองอย่าง แต่ต้องลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน และปรับไม่เกิน 500 บาท¹²⁹

บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล มีข้อพิจารณาดังนี้

ก. โทษไล่ออกจากบริเวณศาล (Expulsion from the Court's precinct)

โทษไล่ออกจากบริเวณศาลมิใช่โทษที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 การไล่ออกจากบริเวณศาลจะทำได้ในช่วงระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาคดี หรือภายหลังในระยะเวลาใดๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เช่น ตลอดระยะเวลาของการพิจารณาคดีนั้น หากผู้กระทำความผิดอำนาจศาลไม่ยอมออกจากศาลตามคำสั่งของศาล ศาลย่อมมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจจัดการให้เป็นไปตามคำสั่งได้¹³⁰ การลงโทษไล่ออกจากบริเวณศาล ใช้ลงโทษทั้งการพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งจะใช้ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษก่อความวุ่นวายหรือเกะกะระรานผู้อื่นหรือประพฤติตนไม่สมควรในบริเวณศาล และเมื่อศาลมีคำสั่งไล่ออกจากบริเวณศาลแล้ว หากผู้นั้นเป็นคู่ความ ศาลก็มีอำนาจพิจารณาคดีลับหลังคู่ความนั้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 36(1) ที่บัญญัติว่า “การนั่งพิจารณาคดีจะต้องกระทำในศาลต่อหน้าคู่ความที่มาศาลและโดยเปิดเผย เว้นแต่ (1) ในคดีเรื่องใดที่มีความจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในศาล เมื่อศาลได้ขับไล่ออกจากศาลฝ่ายใดออกไปเสียจากบริเวณศาล โดยที่ประพฤติไม่สมควร ศาลจะดำเนินการนั่งพิจารณาคดีต่อไปลับหลังคู่ความฝ่ายนั้นก็ได้” แต่ในคดีอาญามีข้อจำกัดว่าศาลขับไล่ออกจากศาลออกนอกห้องพิจารณาหรือบริเวณศาลไม่ได้ เนื่องจากคดีอาญามีข้อยกเว้นที่ห้ามมิให้ศาลสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา ซึ่งก็มาจากหลักที่ว่า การพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำต่อหน้าจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่

¹²⁹ อุดมศักดิ์ นิติมนตรี “ละเมิดอำนาจศาล” *บทบัญญัติ* : หน้า 157-158

¹³⁰ ประภาศน์ อวยชัย “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” *คู่มือ* : หน้า 50

บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” ยกเว้นกรณีที่ทำเลยขัดขวางการพิจารณา ซึ่งต้องพิจารณาพฤติการณ์หรือ การกระทำแต่ละเรื่องไป เช่น ระหว่างศาลนั่งพิจารณาคดีสืบพยาน จำเลยขัดขวางไม่ให้พยานเบิก ความหรือกระทำวิธีใดที่เป็น การขัดขวางมิให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไปได้ กรณีเช่นนี้ ศาลก็มีอำนาจจับไล่จำเลยออกจากห้องพิจารณาได้¹³¹

ข. โทษจำคุก (Imprisonment)

โทษจำคุกเป็นโทษชนิดหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 (2) โทษจำคุกเป็นโทษที่จำกัดเสรีภาพของผู้กระทำผิดให้อยู่ในที่จำกัดโดยถูกควบคุมไว้ในเรือนจำ เพื่อมิให้ผู้ผู้นั้นออกไปกระทำความผิดอีก หรือเป็นการกั้นผู้นั้นออกจากสังคมชั่วคราวเพื่อ ลงโทษและปรับปรุงแก้ไขผู้นั้น โทษจำคุกจัดว่าเป็นวิธีการลงโทษที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการ สอนองนโยบายการลงโทษ การจำคุกจะทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกหวาดกลัวเพราะถูกจำกัดเสรีภาพ ต้องจากบ้านเรือนและครอบครัว ตลอดจนการถูกจำคุกจะทำให้เจ้าพนักงานมีเวลาและโอกาสใน การให้ฝึกอบรมอาชีพ ควบคุมความประพฤติของผู้ต้องโทษเพื่อให้สามารถกลับตนเป็นคนดีมี อาชีพเมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว¹³² แต่โทษจำคุกมีข้อเสียตรงที่ผู้ต้องโทษเสียทั้งเศรษฐกิจ สถานะทาง สังคม และสภาพจิตใจ เพราะไม่มีโอกาสได้ทำงาน และเมื่อออกจากคุกมักจะไม่มีผู้ใดคบหาสมาคม ด้วย ทำให้หมดโอกาสเข้าสังคม¹³³ และมีมลทินติดตัว ซึ่งนักอาชญาวิทยามองว่าโทษจำคุกเป็น กระบวนการที่จำกัดสิทธิเสรีภาพอันส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้กระทำผิด โดยแยกตัวผู้กระทำผิดออกจากสังคมภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งส่งผล กระทบทางจิตใจและสร้างรอยมลทินทางสังคมให้แก่ผู้กระทำผิด¹³⁴ เพราะผู้กระทำผิดต้องถูกตัด ขาดจากครอบครัว การศึกษา และโอกาสการทำงาน และได้ชื่อว่าเป็นคนซึ่งถูกต้องถูกตราหน้าจาก สังคม¹³⁵

¹³¹ ชูชาติ ศรีแสง “กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3-4” ในรวมคำบรรยายภาค 2 สมัยที่ 62 ปี การศึกษา 2552 เล่ม 7 กรุงเทพมหานคร สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2552 หน้า 258-259

¹³² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ กฎหมายอาญา : หลักและปัญหา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร นิติธรรม 2543 หน้า 357

¹³³ ณรงค์ ใจหาญ กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย กรุงเทพมหานคร วิทยุชน 2543 หน้า 45

¹³⁴ ปกรณ์ มณีปกรณ์ อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร เอ็ม.ที.เพรส 2553 หน้า 271

¹³⁵ อัจฉริยา ชูตินันท์ อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา กรุงเทพมหานคร วิทยุชน 2555 หน้า 242

กรณีการละเมิดอำนาจศาลนั้น ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลได้ แต่จำคุกได้ไม่เกิน 6 เดือน

ค. โทษปรับ (Fines)

โทษปรับเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18(4) โทษปรับนับเป็นโทษที่ใช้มากที่สุดในทางปฏิบัติทั้งในอดีตและปัจจุบัน และเป็นโทษเก่าแก่ที่ใช้สำหรับความผิดเล็กน้อย โดยแรกเริ่มมักจะใช้ในกรณีการกระทำความผิดลหุโทษ แต่ต่อมาได้มีการใช้โทษปรับเพื่อทดแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเป็นการทดแทนความผิดให้แก่รัฐแทนการจำคุก¹³⁶ โทษปรับจึงเป็นโทษที่ใช้แทนโทษที่เกี่ยวกับเสรีภาพของผู้กระทำผิดโดยกฎหมายเห็นว่าถ้าผู้กระทำผิดไม่ควรถูกลงโทษถึงขนาดตัดรอนเสรีภาพ ก็ให้ลงโทษต่อทรัพย์สินคือโทษปรับแทนได้¹³⁷ โทษปรับจึงเป็นการลงโทษทางทรัพย์สินของผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นโทษสถานเบาและเป็นทางออกที่ดีที่สุดทางหนึ่งในการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้นซึ่งไม่มีประโยชน์ต่อผู้กระทำผิดไม่ว่าในทางใด¹³⁸

โทษปรับถือว่าเป็นโทษที่เบากว่าโทษจำคุก ผู้ต้องโทษปรับจะต้องสูญเสียเงินให้แก่รัฐ ซึ่งในกฎหมายเก่าของไทยเรียกว่าพินัยหลวง ความมุ่งหมายของโทษปรับสอดคล้องกับการลงโทษเพื่อทดแทนความเสียหายที่ผู้กระทำก่อให้เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำความผิดและมีผลต่อการยับยั้งหรือข่มขู่ผู้กระทำผิดและบุคคลอื่นให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด เพราะโทษปรับอาจมีจำนวนสูงมากจนทำให้ผู้กระทำผิดกลัวเกรงได้ แต่โทษปรับไม่มีผลในการแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำผิด หรือตัดโอกาสผู้นั้นในการกระทำความผิดอีก¹³⁹

โทษปรับมีข้อดีตรงที่เป็นโทษที่สามารถบังคับได้อย่างประหยัดและรวดเร็ว เพราะไม่ต้องใช้กำลังคนหรืองบประมาณในการดูแลผู้ต้องโทษเหมือนโทษจำคุกหรือโทษกักขัง และไม่ทำให้ผู้ต้องโทษลดคุณค่าความเป็นคนเพราะไม่ค่อยมีใครรู้ว่าถูกต้องโทษ ซึ่งต่างจากโทษจำคุกที่คนส่วนใหญ่มักจะไม่คบหาสมาคมกับคนที่ต้องโทษจำคุกมาก่อน แต่โทษปรับมีข้อเสียตรงที่ไม่มีผลในการแก้ไขผู้กระทำผิด ผู้ต้องโทษปรับอาจจะกระทำความผิดขึ้นใหม่ได้เพราะยังไม่ได้แก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำผิด และโทษปรับมีผลในการข่มขู่เฉพาะแก่ผู้ที่มีฐานะทางการเงิน

¹³⁶ปกรณั มณีปกรณั *อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา* หน้า 273

¹³⁷วีระพงษ์ บุญโญภาส “การลงโทษอย่างอื่นแทนการปรับ” *วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์* 25,1 (กุมภาพันธ์ 2549) : 23-37 หน้า 26

¹³⁸วีระพล ปานบุตร “โทษปรับในสวีเดน” *วารสารอัยการ* (2522) : 2,14 หน้า 27 อ้างในวีระพงษ์ บุญโญภาส “การลงโทษอย่างอื่นแทนการปรับ” *วารสารกฎหมาย* : 23-37 หน้า 26

¹³⁹ณรงค์ โจหาญ *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย* หน้า 73

ปานกลางหรือยากจนเท่านั้น ไม่อาจข่มขู่ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีซึ่งไม่อาจทำให้รู้สึกเสียดายหรือกระทบกระเทือนฐานะทางการเงิน อีกทั้งการกำหนดโทษปรับที่สูงเกินไปจะบังคับค่าปรับได้ยาก ซึ่งผู้กระทำผิดอาจเลือกที่จะไม่ชำระค่าปรับโดยยอมให้กักขังแทนค่าปรับ¹⁴⁰

คดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษปรับผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลได้ โดยปรับได้ไม่เกิน 500 บาท หากผู้นั้นไม่ชำระค่าปรับ ก็ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ โดยถืออัตรา 200 บาท ต่อวันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และมาตรา 30

3.2 ผลของการลงโทษ

การที่ศาลจะพิจารณาสั่งลงโทษบุคคลใดในคดีอาญาจะต้องพิจารณาข้อกล่าวหาตามฟ้องและจะต้องมีการพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสียก่อน แต่การที่ศาลสั่งลงโทษผู้กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 นั้น กฎหมายได้ให้อำนาจศาลในการควบคุมการพิจารณาคดีและค้นหาความจริงได้โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เหมือนกับการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป จึงไม่ใช่การลงโทษในทางอาญา¹⁴¹ แม้จะนำโทษทางอาญามาใช้คือโทษจำคุกและโทษปรับก็ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษในทางอาญา ดังนั้น หากการกระทำใดที่ผู้กระทำถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลไปแล้ว และการกระทำนั้นเข้าลักษณะเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาฐานอื่นด้วย บุคคลผู้นั้นย่อมต้องถูกฟ้องและพิจารณาพิพากษาโทษตามกฎหมายว่าด้วยคดีอาญาเป็นอีกกรณีหนึ่งด้วย¹⁴² ดังที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยวางหลักไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 87/2484 ว่า จำเลยใช้รองเท้าตีผู้เสียหายในบริเวณศาล แม้ศาลจะได้ลงโทษจำเลยฐานละเมิดอำนาจศาลไปแล้วก็เป็นเรื่องที่จำเลยทำตัวไม่เรียบร้อยละเมิดอำนาจศาล ศาลจึงลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยไม่มีโทษที่ฟ้องคดี ดังนั้น สิทธินำคดีอาญามาฟ้องจึงไม่ระงับไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) พนักงานอัยการและผู้เสียหายยังมีสิทธิฟ้องร้องจำเลยฐานทำร้ายร่างกายได้อีก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บทบัญญัติเรื่องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นบทบัญญัติหรือมาตรการพิเศษที่ให้อำนาจศาลในการพิจารณาสั่งลงโทษผู้กระทำผิดได้โดยฉับพลันทันทีโดยไม่ต้องมีการสอบสวนฟ้องคดีก่อนเหมือนกับคดีอาญาทั่วไป อีกทั้งเรื่องละเมิดอำนาจศาลบัญญัติเป็นความผิดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

¹⁴⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 75

¹⁴¹ ชาติ สุวรรณิน “การลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความจะเป็นโทษตามกฎหมายอาญาหรือไม่” ในคณะกรรมการเนติบัญญัติ สมัยที่ 57 บรรณาธิการ รพี 48 หน้า 81-85 กรุงเทพมหานคร บพิธการพิมพ์ 2548 : 85

¹⁴² อุคมศักดิ์ นิติมนตรี “ละเมิดอำนาจศาล” บทบัญญัติ : หน้า 158

มิได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา การที่ศาลสั่งลงโทษผู้กระทำผิดที่ทำการละเมิดอำนาจศาล จึงไม่ถือว่าเป็นการลงโทษในทางอาญา ทั้งนี้ก็เพื่อจะรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรม ยุติธรรมและรวดเร็วนั่นเอง

4. การใช้ดุลพินิจลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเคียงคู่อยู่กับกฎหมาย ทุกฉบับด้วยเหตุที่ลักษณะสำคัญของกฎหมายคือ มีลักษณะเป็นบทบังคับทั่วไปมุ่งใช้กับบุคคลทุกคน¹⁴³ ซึ่งรวมถึงกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลที่ใช้บังคับกับบุคคลทุกคนที่มาศาลไม่ว่าจะเป็น คู่ความ ทนายความ พยานหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องที่จะต้องสนับสนุนและรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลอันนำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ของอำนาจศาล อย่างไรก็ตาม สภาพแห่งการกระทำความผิดของผู้กระทำผิดย่อมแตกต่างกันไป ศาลจึงต้องใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเหมาะสม

การใช้ดุลพินิจในการลงโทษที่เหมาะสมนั้นเป็นเรื่องยากเพราะต้องขึ้นอยู่กับการศึกษา ประสพการณ์ ความเอาใจใส่ และความละเอียดรอบคอบ ประกอบกับความมีมนุษยธรรมของผู้พิพากษาแต่ละคน จึงจะใช้ดุลพินิจได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการใช้ดุลพินิจเป็นเรื่องที่สำคัญมากเนื่องจาก คำพิพากษาหรือคำสั่งมีผลต่อชีวิต ทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพของประชาชน¹⁴⁴ หากผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจไปในทางที่ชอบหรือถูกต้องก็เป็นผลดี แต่ถ้าใช้ดุลพินิจไม่ถูกต้องด้วยทำนองคลองธรรม จะกลับเป็นผลตรงกันข้าม การใช้ดุลพินิจโดยปราศจากหลักเกณฑ์และแบบอย่าง ถือเอาแต่ความเห็นของตนอาจพลาดพลั้งได้ง่าย¹⁴⁵ ในการใช้ดุลพินิจดังกล่าวมีผู้พิพากษาส่วนหนึ่งเข้าใจว่าทัศนะหรือความเห็นส่วนตัวคือดุลพินิจที่ชอบธรรม¹⁴⁶

¹⁴³ นพพร โพธิ์รังสิยากร *การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524 หน้า 304

¹⁴⁴ ไสภณ รัตนากร “หลักวิชาชีพนักกฎหมาย : ตุลาการ” แสง บุญเฉลิมวิภาส บรรณาธิการ *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร เดือนตุลา 2540 หน้า 162

¹⁴⁵ วิชา มหาคุณ *ศาลยุติธรรมและการพิพากษาคดี* หน้า 34-35

¹⁴⁶ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ *สังคมกับกฎหมาย* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร วิทยุชน 2555 หน้า 164

ศาสตราจารย์ธานีทร กรีวิเชียร ให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลไว้ว่า¹⁴⁷ “ในทรรณะของผมนั้นในฐานะที่พวกเราเป็นผู้พิพากษา ไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายใดอีกที่จะใช้ยากเย็นเท่ากับบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาล ผู้พิพากษาที่ใช้บทบัญญัติเหล่านี้เสียคนมาเสียนักต่อนักแล้ว โดยเหตุผลที่ว่า ถ้าแยกเรื่องอารมณ์ออกจากงานในหน้าที่ไม่ได้แล้ว ความยุติธรรมย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้ที่เป็นคู่ความหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องทันที เปรียบได้เสมือนผงเข้าตาตนเอง หรือหน้ามีด มีแต่โมหะจริตเข้าแทนที่ และผลิผลามใช้อำนาจที่ตนมีอยู่อย่างเต็มที่ โดยขาดการถ่วงถ่วงและใคร่ครวญอย่างสุขุม ดังนี้ จะเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องได้อย่างไร และโปรดอย่าคาดคิดว่าศาลสูงจะเห็นใจหรือไว้หน้าศาลล่างในเรื่องการลงโทษตามบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาล ศาลสูงจักพิจารณาอย่างรอบคอบเสมอว่าที่ศาลล่างวินิจฉัยไปนั้นเป็นธรรมและสมควรกับพฤติการณ์แห่งคดีหรือไม่ ถ้าไม่เป็นธรรมและไม่สมควร ศาลสูงก็จะแก้หรือกลับคำสั่งศาลล่างที่ลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลเสมอ และเราซึ่งเป็นผู้พิพากษาศาลล่างก็จะเสียคะแนนในเชิงวิชาชีพไปอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะในแง่ขาดคุณลักษณะสำคัญของผู้พิพากษาคือความพอดี

ในทางตรงกันข้าม ถ้าศาลล่างละเว้นไม่ยอมใช้บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเสียเลย แม้ปรากฏว่ามีกรณีล่วงละเมิดอำนาจศาล ก็หาเป็นการชอบด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ หากมีกรณีต้องใช้ “พระเดช” เพื่อความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล หรือเพื่อรักษาศักดิ์ศรีของศาลก็จำเป็นต้องใช้ ถ้าไม่ใช้ เราก็จะเสียคะแนนในเชิงวิชาชีพไปอย่างน่าเสียดายดูจกัน และซ้ำร้ายกว่านั้นศักดิ์ศรีของศาลก็เสียและไม่มีทางที่ศาลสูงจะแก้ไขด้วย

อย่างไรเป็นการสมควรแก่พฤติการณ์แห่งคดี นี้แหละที่เป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะเมื่อเป็นเรื่องผงเข้าตาตนเอง ทางที่ดีที่สุดก็คือควรที่เราซึ่งเป็นผู้นั่งพิจารณาคดีต้องลงจากบัลลังก์ไปปรึกษาหารือกับองค์คณะ และถ้ากรณีเป็นผู้พิพากษาลูกศาลก็ควรจะต้องปรึกษาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลอย่างสุ่มรอบคอบก่อนที่จะออกคำสั่งใดๆ ในเรื่องละเมิดอำนาจศาลนี้”

ด้วยเหตุที่ผู้พิพากษาคณะเดียวในทุกชั้นศาลมีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ซึ่งมีใช้ไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 24(2) ดังนั้น ผู้พิพากษาคณะเดียวจึงมีอำนาจพิจารณาคดีและสั่งลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้¹⁴⁸ เพื่อป้องกันมิให้ผู้พิพากษาลูกศาลแก่โทษผลิผลามใช้อำนาจที่มีอยู่อย่างเต็มที่ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่

¹⁴⁷ธานีทร กรีวิเชียร “การดำรงตนของตุลาการในสภาวะปัจจุบัน” ใน เอกสารประกอบการบรรยายในการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วประเทศ 2526 หน้า 22-23

¹⁴⁸ธานีทร ธานีทร กฤษวิเชียร หัวใจของพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงกรุงเทพมหานคร โพลสยาม พรินต์ติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง (ไทยแลนด์) 2549 หน้า 78

เป็นธรรมเนียมแก่ผู้ที่ถูกลงโทษ ตามระเบียบปฏิบัติของศาลกำหนดไว้ว่า เมื่อศาลจะส่งลงโทษผู้ใดฐาน ละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ให้คำนึงถึงประมวลจริยธรรม ข้าราชการตุลาการ ข้อ 5 วรรคท้าย ที่ว่าบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องละเมิดอำนาจศาล พึงใช้ด้วยความ ระมัดระวังไม่ลุแก่วิถี นอกจากนั้นยังมีระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการนั่ง พิเคราะห์และพิพากษาคดีของผู้รับผิดชอบราชการศาล พ.ศ.2544 บัญญัติให้ผู้รับผิดชอบราชการศาล ได้แก่ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาล ชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาศาล และผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมีอำนาจหน้าที่เป็นองค์คณะนั่งพิจารณา และมีคำสั่งคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่อยู่ในความรับผิดชอบ¹⁴⁹ ซึ่งในทางปฏิบัติศาลชั้นต้นทุกชั้นศาลมีระเบียบการรายงานคดีกรณีคดีละเมิดอำนาจศาลว่าให้ผู้ พิพากษาผู้พิจารณาคดีปรึกษาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้พิพากษาหัวหน้าคณะก่อนแล้วรายงาน คดีให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นนั้นๆ ด้วยวาจาหรือทางโทรสารโดย ทันทีในกรณีเร่งด่วนเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนที่จะมีคำสั่งลงโทษ¹⁵⁰ เพื่อถ่วงถ่วงตรวจสอบการ ใช้ดุลพินิจในการลงโทษของผู้พิพากษา ซึ่งจะทำให้การใช้ดุลพินิจในการลงโทษเป็นไปอย่าง เหมาะสมถูกต้อง และเป็นธรรมเนียม

สรุปได้ว่า การใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็น อำนาจของผู้พิพากษาคนเดียวที่ใช้ดุลพินิจได้โดยอิสระ แต่เพื่อถ่วงถ่วงตรวจสอบการใช้ ดุลพินิจของผู้พิพากษา จะต้องมีการปรึกษาคดีและต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้รับผิดชอบ ราชการศาลก่อนที่จะลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาล เพื่อให้การใช้ดุลพินิจในการลงโทษนั้นจะได้ เป็นไปโดยเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรมเนียม

¹⁴⁹ สำนักงานศาลยุติธรรม คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาความแพ่ง ส่วนวิธี พิเคราะห์ความอาญา ส่วนวิธีพิจารณาคดีในศาลแขวง เล่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร ชวนพิมพ์ 2549 หน้า 304

¹⁵⁰ ตามระเบียบการรายงานคดีของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1 ฉบับลงวันที่ 1 เมษายน 2556 ข้อ 5(10)

5. บทบัญญัติความผิดและบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลทหาร และศาลปกครอง

5.1 ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ.2550 ข้อ 6 วรรคสองที่บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาใดซึ่งข้อกำหนดนี้มีได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้และไม่ขัดต่อข้อกำหนดนี้” ข้อ 15 บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดี การให้บุคคลใดซึ่งฝ่าฝืนออกไปนอกสถานที่พิจารณาและให้กระทำการใดๆ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว รวมทั้งออกกระเบียบเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ” และข้อ 16 บัญญัติว่า “การรักษากระเบียบและความเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ทำการศาลหรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล ตลอดจนมรรยาทของบุคคลเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของศาล”

ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลไว้โดยเฉพาะ จึงให้นำหลักเกณฑ์หรือลักษณะของการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ถึงมาตรา 33 มาใช้บังคับตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ.2550 ข้อ 6 ดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลโดยไล่ออกจากบริเวณศาล จำคุกได้ไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับ นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญยังสามารถออกกระเบียบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลมาบังคับได้อีกด้วย

5.2 ศาลทหาร

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลสำหรับศาลทหารนั้น พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 13 บัญญัติไว้ว่า “ศาลทหารมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใดๆ ที่กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง” ดังนั้น หลักเกณฑ์ของการกระทำความผิดและบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลจึงมีหลักเกณฑ์เดียวกันกับบทความผิดและบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลยุติธรรม โดยมีอำนาจลงโทษไล่ออกจากบริเวณศาล จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับ

5.3 ศาลปกครอง

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลสำหรับศาลปกครองมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 64 ว่า “นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ ให้นำบทบัญญัติที่ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม” กล่าวคือ ในส่วนของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองนั้น ต้องนำลักษณะของการกระทำที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลไว้มาใช้กับศาลปกครองโดยอนุโลม ดังนั้น หลักเกณฑ์ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลปกครองจึงมีหลักเกณฑ์เดียวกันกับหลักเกณฑ์ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรม

แต่ในส่วนของบทลงโทษนั้น ด้วยเหตุที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองได้บัญญัติโทษสำหรับการละเมิดอำนาจศาลในศาลปกครองไว้เป็นการเฉพาะแล้ว จึงไม่อาจนำบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 33 มาบังคับใช้ได้โดยอนุโลม โดยความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในศาลปกครองมีบัญญัติไว้ในมาตรา 64 ที่บัญญัติว่า “นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ให้นำบทบัญญัติที่ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม และเมื่อมีการละเมิดอำนาจศาล ให้ศาลปกครองมีอำนาจสั่งลงโทษได้ดังนี้

- (1) ตักเตือน โดยจะมีคำดำเนินเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้
 - (2) ไล่ออกจากบริเวณศาล
 - (3) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลพึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี และหากเป็นการสั่งลงโทษตาม (3) ในห้วงระยะเวลาอื่นที่มีใช่องค์คณะพิจารณาและพิพากษาคดีนั้นเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ”

บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลปกครองมี 3 อย่าง คือ (1) ไล่ออกจากบริเวณศาล (2) จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือ (3) ทั้งจำคุกและปรับ ซึ่งจะเหมือนกับบทลงโทษของศาลยุติธรรม แต่แตกต่างกันที่ศาลปกครองมีอำนาจลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 1 เดือน ส่วนศาลยุติธรรมมีอำนาจลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 6 เดือน และโทษปรับที่ศาลปกครองมีอำนาจลงโทษปรับได้ไม่เกิน 50,000 บาท ส่วนศาลยุติธรรมมีอำนาจลงโทษปรับได้ไม่เกิน 500 บาทเท่านั้น

นอกจากนี้มาตรา 64 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ได้บัญญัติในลักษณะตักเตือนตุลาการศาลปกครองที่จะลงโทษผู้

ละเมิดอำนาจศาลไว้ว่า “การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลพึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี และหากเป็นการสั่งลงโทษตาม (3) ให้องค์คณะอื่นที่มีใช้องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ” ซึ่งคล้ายคลึงกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายละเมิดอำนาจศาลของประเทศฝรั่งเศสที่ผู้ศึกษาจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4

สำหรับการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาหรือการพิพากษาคดีของศาลนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง มาตรา 65 บัญญัติว่า “ผู้ใดวิจารณ์การพิจารณาหรือการพิพากษาคดีของศาลปกครองโดยสุจริตด้วยวิธีการทางวิชาการ ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาลหรือตุลาการ” ดังนั้น การวิพากษ์วิจารณ์หรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาหรือการพิพากษาคดีของศาลปกครองทางวิชาการโดยสุจริต ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล โดยกฎหมายได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์การพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเหมือนกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลต่างๆ

โทษ	ศาลยุติธรรม	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลทหาร	ศาลปกครอง
จำคุก	ไม่เกิน 6 เดือน	ไม่เกิน 6 เดือน	ไม่เกิน 6 เดือน	ไม่เกิน 1 เดือน
ปรับ	ไม่เกิน 500 บาท	ไม่เกิน 500 บาท	ไม่เกิน 500 บาท	ไม่เกิน 50,000 บาท
อื่นๆ	ไล่ออกจากศาล	ไล่ออกจากศาล	ไล่ออกจากศาล	ไล่ออกจากศาล

บทที่ 4

มาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายต่างประเทศ

1. มาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นสาระสำคัญของหลักนิติธรรม (Rule of Law) และการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อเป็นหลักประกันความถูกต้องชอบธรรมหรือความยุติธรรมในการดำเนินการกับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด¹⁵¹ สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงระดับแห่งความสำคัญของการปฏิบัติการตามกฎหมายและระดับสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายของประชาชนในสังคม ทั้งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความถูกต้องของมนุษย์ การดำเนินคดีและการลงโทษทางอาญา ซึ่งกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมากยิ่งขึ้นกว่ากระบวนการใดๆ ที่มีในสังคม¹⁵²

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Right 1966 หรือ ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 เป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้เป็นสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อนำหลักการของปฏิญญาสากลด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวมาใช้ให้มีผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 และมีผลตามกฎหมายเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540 โดยไม่ได้ตั้งข้อสงวนไว้ เนื่องจากประเทศไทยพิจารณาเห็นว่าตามระบบการเมือง กฎหมายและการ

¹⁵¹ รัชนิกร โขติชัยสถิตย์ “มาตรฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหประชาชาติ” ใน *ประมวลสาระชฎวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง* เล่ม 1 หน่วยที่ 3 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช 2553 หน้า 3-3

¹⁵² เรื่องเดียวกัน หน้า 3-11

ปกครองของประเทศไทยในปัจจุบันสามารถปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 ได้โดยไม่มีข้อขัดข้องแต่อย่างใด¹⁵³

มาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีดังนี้

1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (ICCPR) ข้อ 7 บัญญัติว่า “บุคคลใดจะถูกกระทำทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมิได้”

ข้อ 9(1) บัญญัติว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับหรือควบคุมตามอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้น โดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลนั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่ง บุคคลใดจะถูกกระทำทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษอย่างทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมไม่ได้ การจำกัดหรือลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะต้องกระทำตามหลักนิติธรรม (The Rule of Law) กล่าวคือ จะต้องกระทำโดยบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้ และกฎหมายนั้นจะต้องมีความชอบธรรม กระบวนการยุติธรรมถือเป็นกระบวนการตามกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลหลายด้าน เมื่อบุคคลทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมีสิทธิเท่าเทียมกัน แม้บุคคลนั้นจะถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด การจับกุม กักขัง รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาจะต้องคำนึงถึงหลักการเหล่านี้ ซึ่งจะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จะใช้วิธีการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้นมิได้¹⁵⁴ ทั้งนี้ การกระทำที่เป็นการลงโทษในทางอาญาที่เป็นการลงโทษที่รุนแรงหรือเป็นการลงโทษที่ทารุณ โหดร้าย ถือว่ามีลักษณะที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์¹⁵⁵

การลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่รุนแรงเกินกว่าที่ควรหรือเกินกว่าความจำเป็นในการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล และไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดโดยลงโทษหนักเกินกว่าผลร้ายจากการกระทำความผิด ถือได้ว่าศาลลงโทษผู้กระทำผิดโดยไม่ได้

¹⁵³ กุลพล พลวัน “หลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” วารสารนิติศาสตร์ศรีปทุม 6 (มกราคม - ธันวาคม 2556) : 75-102 หน้า 97

¹⁵⁴ ชาญเชาว์ ไชยานุกิจ “สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรม” บทสัมภาษณ์ : หน้า 168-170

¹⁵⁵ บรรเจิด สิงคะเนติ หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หน้า 102-103

คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (ICCPR) ข้อ 7 และข้อ 9 (1) ดังกล่าว

ตัวอย่างคดีที่ศาลลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น คดีของศาลประเทศศรีลังกา

คดี Anthony Fernando V. Sri Lanka, Communication(2003) คดีนี้ นายเฟอร์นันโด ได้ยื่นข้อเรียกร้องขอเงินค่าชดเชยที่ได้รับบาดเจ็บจากการทำงานต่อรองผู้บัญชาการตำรวจที่มีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนคนงาน แต่ได้รับการปฏิเสธและไม่ได้รับค่าชดเชย นายเฟอร์นันโด จึงฟ้องคดีต่อศาล แต่ก็ไม่แพ้คดี จนกระทั่งคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา ในช่วงที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลฎีกา นายเฟอร์นันโดได้เคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของตนที่กล่าวหาว่าละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญโดยกล่าวหาผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ทักท้วงการเรียกร้องสิทธิของตนนั้นเป็นพวกเดียวกันกับผู้พิพากษาที่พิจารณาคดี นายเฟอร์นันโดจึงถูกลงโทษจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาลมีกำหนด 1 ปี โดยไม่มีการลดโทษ หลังจากที่ผู้พิพากษาศาลฎีกาได้ตัดสินแล้ว โดยผู้พิพากษาศาลฎีกามีความเห็นว่าการกระทำของนายเฟอร์นันโดเป็นการดูหมิ่นศาลด้วยความตั้งใจโดยเจตนา ซึ่งนายเฟอร์นันโดจะต้องถูกบังคับให้ทำงานหนักในช่วงที่ถูกจำคุกดังกล่าว¹⁵⁶

คดีดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนตั้งข้อสังเกตว่า ศาลใช้กฎหมายที่ให้อำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและศักดิ์ศรีของศาลด้วยการใช้อำนาจลงโทษที่รุนแรงและกำหนดโทษที่เข้มงวดโดยไม่มีคำอธิบายที่เพียงพอ ถือว่าศาลประเทศศรีลังกาซึ่งเป็นรัฐภาคีได้ละเมิดบทบัญญัติแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 7 และข้อ 9 (1)

จากกรณีข้อเท็จจริงของคดีดังกล่าว ศาลลงโทษจำคุกผู้ละเมิดอำนาจศาลสูงถึง 1 ปี โดยไม่ลดโทษ ทั้งที่การเรียกร้องสิทธิตามรัฐธรรมนูญของบุคคลนั้นย่อมกระทำได้ ถือได้ว่าศาลใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ และลงโทษที่รุนแรงเกินควร อันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่ได้ให้ความคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลแต่ประการใด

2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (ICCPR) ข้อ14(7) บัญญัติว่า “บุคคลย่อมไม่อาจถูกพิจารณาหรือลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดกรรมเดียวกันซึ่งได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือปล่อยตัวแล้วตามกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ”

¹⁵⁶Case of Antony Fernando V. Sri Lanka, *Views of the Human Rights, Committee under the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights*, (Minnesota : University of Minnesota, 2003), p.2-4

บทบัญญัติดังกล่าวคุ้มครองผู้ถูกลงโทษที่จะต้องไม่ถูกลงโทษซ้ำอีกจากการกระทำ ความผิดเพียงครั้งเดียว ดังภาษิตกฎหมายที่ว่า “ไม่มีใครถูกลงโทษสองครั้งในการกระทำผิดครั้ง เดียว”(Nemobispuniter pro eodemdelicto) หรือ “ไม่มีใครถูกลงโทษสองครั้งสำหรับการกระทำผิด หนเดียว”(Nemodebetbispuniripro unodelicto)¹⁵⁷

หลักกฎหมายตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 หรือ ICCPR ข้อ14(7) ดังกล่าวสอดคล้องกับหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) ที่บัญญัติว่า “สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้ (4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้อง” อันเป็นหลักกฎหมายที่ว่าผู้กระทำความผิด ทางอาญาจะไม่ถูกลงโทษสองครั้งในการกระทำเดียวกัน แต่การที่ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดในคดี ละเมิดอำนาจศาลแล้วยังสามารถลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลในคดีอาญาได้อีกนั้นไม่ถือว่าเป็นการ ลงโทษทางอาญา สิทธินำคดีอาญามาฟ้องยังไม่ระงับไป ศาลยังคงลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลใน คดีอาญาได้อีก ซึ่งการที่ผู้ละเมิดอำนาจศาลต้องถูกลงโทษซ้ำถึงสองครั้งนั้นถือว่าไม่สอดคล้องกับ หลักกฎหมายของสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกติการะหว่างประเทศว่า ด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 14(7) ดังกล่าว

2. บทความผิดและบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายต่างประเทศ

2.1 สหราชอาณาจักร

2.1.1 บทความผิด

สหราชอาณาจักรไม่ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจ ศาลครอบคลุมลักษณะการกระทำอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเหมือนกับกฎหมายไทย มีเพียงกฎหมายว่าด้วยการละเมิดอำนาจศาลซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับ “การเผยแพร่ข้อมูล” ไว้ในพระราชบัญญัติการละเมิดอำนาจศาล ค.ศ.1981 (The Contempt of Court Act 1981 หรือ CCA1981) เท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมถึงรายละเอียดของการละเมิดอำนาจศาลทุกประเภทไว้ หากเป็นการละเมิดอำนาจศาลในกรณีที่มีใช้การเผยแพร่ข้อมูลซึ่งไม่ได้บัญญัติไว้ใน CCA1981 จะต้องนำเอาหลักกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) มาใช้บังคับเนื่องจากเป็นระบบที่ถือเอา คำพิพากษาของศาลเป็นกฎหมาย ฉะนั้น หากไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบในพระราชบัญญัติ

¹⁵⁷ พิชัยศักดิ์ ทรายางกูร ภาษิตกฎหมายลาติน - ไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2554

ฉบับดังกล่าว ศาลสามารถนำหลักกฎหมายจารีตประเพณีหรือคำพิพากษาของศาลมาบังคับใช้ได้ ตามปกติ หากมีข้อเท็จจริงปรากฏต่อศาลในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) มีเจตนาที่จะแทรกแซงการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาล
- 2) มีระดับที่เพียงพอแทรกแซงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลอย่าง

ต่อเนื่อง¹⁵⁸

การละเมิดอำนาจศาลอาจเกิดได้ทั้งกระบวนการในการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญา หากการกระทำนั้นเกี่ยวข้องกับการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมในส่วนของคดีหรือ ส่วนของกระบวนการพิจารณาทั่วไป¹⁵⁹ อย่างไรก็ดี การละเมิดอำนาจศาลที่มีลักษณะทางอาญานั้นเป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะเฉพาะและมีการกำหนดโทษโดยชัดแจ้งว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็น ความผิด ในขณะที่การละเมิดอำนาจศาลที่มีลักษณะทางแพ่งโดยทั่วไป มักพบในกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล เพื่อให้กระบวนการทางศาลดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องบัญญัติบทลงโทษ ในการบังคับให้เป็นไปตามกระบวนการพิจารณาและคำสั่งศาล ซึ่งตามหลักกฎหมายว่าด้วยการละเมิดอำนาจศาล ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ตามที่บัญญัติไว้ในหลักกฎหมาย Common Law และตามที่บัญญัติไว้ใน The Contempt of Court Act 1981 (CCA1981) ที่ให้อำนาจศาลในการออก คำสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นโทษปรับหรือโทษจำคุก ลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดอำนาจศาล แบ่งการพิจารณาการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ 2 กรณี คือ

1) การละเมิดอำนาจศาลในเขตศาล ในกรณีนี้อาจก่อให้เกิดการรบกวน ก่อถวน หรือขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดีอันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ซึ่งรวมถึงการขัดขวางพนักงาน ศาลที่เกี่ยวกับศาลหรือกระบวนการพิจารณาคดีของศาลด้วย ลักษณะของการละเมิดอำนาจศาลในเขต ศาลมีลักษณะการกระทำ ดังนี้

(ก) การทำร้ายและข่มขู่บุคคลในห้องพิจารณาคดีของศาล ซึ่งผู้ถูกข่มขู่อาจจะ เป็นผู้พิพากษา คู่ความ พยาน คณะลูกขุน หรือทนายความ

(ข) การมีพฤติกรรมใช้คำดูถูกเหยียดหยามผู้พิพากษาหรือการดูหมิ่นศาล กรณี นี้เป็นการกระทำต่อสถานะความเป็นผู้พิพากษา ย่อมมีผลกระทบต่อสถานะที่เป็นการขัดต่อกฎหมาย ซึ่งไม่สมควรที่จะฝ่าฝืน

¹⁵⁸ สราวุธ เบญจกุล “การละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายสหราชอาณาจักร” *คูลพาท* 55,3 (กันยายน- ธันวาคม 2551) : 71-82 หน้า 78

¹⁵⁹ Per Lord Diplock ในคดี A-G v. Leveller Magazine Ltd.(1979), AC 44, p.449 อ้างในเรื่อง เดียวกัน หน้า 72

(ค) การขัดขวางการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล อาจเป็นการแสดงออกทางคำพูดหรือการกระทำที่เป็นการรบกวนหรือขัดขวางกระบวนการพิจารณาของศาล หรือก่อความอันมีผลกระทบต่อความยุติธรรม เช่น ประท้วงคำสั่งศาลด้วยการแจกเอกสารแผ่นพับและร้องเพลงในระหว่างการพิจารณาคดีหมิ่นประมาท (คดี *Morris V. Crown office*)¹⁶⁰

(ง) การไม่เชื่อฟังคำสั่งศาลหรือไม่เคารพต่อศาลหรือแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมในศาล กรณีนี้ศาลจะมีคำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลก็ต่อเมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำที่แสดงออกถึงพฤติกรรมไม่เหมาะสมมีผลกระทบต่อการใช้อำนาจของศาลให้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และเป็นการรบกวนการอำนวยความสะดวกของศาล เช่น กลุ่มจำเลยบางคนยกมือซ้าย บางคนประสานมือไว้เหนือหัวในขณะที่เดินเข้าไปในศาล แม้ไม่มีการตะโกนหรือใช้ความรุนแรงก็ตาม แต่มีอิทธิพลต่อการใช้ดุลพินิจของศาลและมีผลให้ความเชื่อมั่นและความนับถือในศาลและคำพิพากษาของศาลลดน้อยลง (คดี *Re Nash, ex p, Tuckerman*)¹⁶¹ หรือจำเลยให้การต่อศาลโดยปฏิเสธการยอมรับการใช้อำนาจของศาล (คดี *O' Hair V. Wright*)¹⁶²

(จ) การถ่ายภาพหรือวาดภาพเหมือนในศาล แม้หลักกฎหมายจารีตประเพณีไม่มีข้อห้ามในเรื่องการถ่ายภาพหรือวาดภาพในศาลไว้โดยเฉพาะ แต่การถ่ายภาพหรือวาดภาพนั้นอาจเป็นการรบกวนศาล ดังที่ **Judge Ellison Ch.** กล่าวไว้ว่า “การอำนวยความสะดวกไม่อาจทำได้เต็มที่ หากผู้พิพากษาหรือพยานมีความรู้สึกถูกกีดกัน เกือบหรือรู้สึกไม่สะดวกในการถูกถ่ายภาพขณะปฏิบัติหน้าที่ของตนในศาล”¹⁶³

(ฉ) การใช้เครื่องบันทึกเสียงในศาล มาตรา 9 แห่ง CCA 1981 กำหนดห้ามใช้เครื่องบันทึกเสียงระหว่างพิจารณาคดีในศาล และนำเสนอข้อความที่ได้บันทึกนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตศาลให้บันทึกเสียงได้ หรือเป็นการบันทึกเสียงเพื่อประโยชน์ในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลและนำเสนอกระบวนการพิจารณาคดีของศาลที่เป็นธรรมถูกต้องให้แก่สาธารณชนโดยสุจริต

(ช) การขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานศาล พนักงานส่งหมายศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานยึดทรัพย์ หรือผู้ชำระบัญชีอันเป็นการรบกวนการบริหารงานยุติธรรม หรือการขัดขวาง หรือหน่วงเหนี่ยวพยานหรือลูกขุน หรือการปลอมตัวเป็นลูกขุน หรือการทำร้ายหรือขู่เจิญทนายความของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

¹⁶⁰(1970) *All ER* 1079 อ้างในเรื่องเดียวกัน หน้า 73

¹⁶¹(1970) 3 *NSWR* 23 (New South Wales Supreme Court, Court of Appeal) อ้างในเรื่องเดียวกัน หน้า 74

¹⁶²(1971) *SASR* 436 (South Australia Supreme Court) อ้างในเรื่องเดียวกัน

¹⁶³*Re St Andrews Heddington.*(1978) *Fam* 121 หน้า 125 อ้างในเรื่องเดียวกัน

2) การละเมิดอำนาจศาลนอกเขตศาล ซึ่งมักจะเกิดกับสื่อมวลชนเป็นส่วนใหญ่ โดยอาจเกิดจากการเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่อาจมีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีของศาล หรือการที่สื่อมวลชนนำเสนอข่าวสารในรูปแบบที่เป็นการตัดสินว่าสังคมเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด และอาจมีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมได้ แม้ว่าสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารที่ประชาชนให้ความสนใจ เพราะสื่อมวลชนถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบกระบวนการพิจารณาของศาลในคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชนว่ามีการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยก็ตาม แต่การนำเสนอข่าวสารต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม และไม่นำเสนอข้อมูลใดๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาของศาลให้เกิดความเป็นธรรมได้

การละเมิดอำนาจศาลของสื่อมวลชนที่นำเสนอข่าวสารไม่ต้องถึงขนาดที่เป็นการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมอันมีผลกระทบต่อการศึกษาพิพากษาของศาล เพียงแต่มีความเป็นไปได้ว่าเป็นการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมของศาลก็เป็นการเพียงพอ โดยไม่ต้องคำนึงว่าการนำเสนอข่าวสารนั้นจะก่อให้เกิดผลอย่างไรหรือคาดหมายว่าจะเกิดผลเช่นใด¹⁶⁴

นอกจากนี้สื่อมวลชนที่กระทำการละเมิดอำนาจศาลไม่จำเป็นต้องมีเจตนาที่จะแทรกแซงกระบวนการพิจารณา เพียงแต่ก่อให้เกิดความเสียหายที่จะมีการแทรกแซงกระบวนการพิจารณาก็เพียงพอแล้ว และความเสียหายเช่นนี้พิจารณาจากช่วงเวลาที่ได้มีการเสนอข่าวสารเช่นว่านั้นออกสู่ประชาชนโดยทั่วไป หรือได้นำเสนอต่อกลุ่มชนที่มีความเกี่ยวข้องในคดีไม่ว่าจะเป็นคณะลูกขุนพยานหรือคู่ความ เมื่อได้รับข้อมูลจากสื่อมวลชนที่อาจมีผลในการใช้ดุลพินิจให้เกิดความเป็นธรรมในการพิจารณาคดีได้¹⁶⁵

กล่าวได้ว่า สื่อมวลชนหรือสิ่งพิมพ์ที่ออกโฆษณาต่อประชาชนที่ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลนั้นจะต้องมีลักษณะที่แสดงแนวคิดหรือความคิดเห็นอย่างมีอคติหรือมีการรบกวนในช่วงที่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่ไม่เหมาะสม อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเกิดผลกระทบต่อการบริหารงานยุติธรรม

การละเมิดอำนาจศาลนอกเขตศาลอาจเกิดจากการกระทำของนายความ เช่น คดีในสกอตแลนด์ เมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 2007 นายความของจำเลยในคดีความผิดฐานก่อการร้ายได้ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวบริเวณหน้าศาลสูงทันทีที่คณะลูกขุนตัดสินว่าจำเลยกระทำความผิด และให้สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ในเย็นวันเดียวกัน มีเนื้อหาสาระสำคัญว่า “จำเลยถูกศาลพิพากษาว่า

¹⁶⁴ เรื่องเดียวกัน หน้า 75

¹⁶⁵ N. Lowe & G. Borrie, *Borrie and Love's Law of Contempt*, 2nd ed, (London : Butterworth, 1983), p.66-67 อ้างในเรื่องเดียวกัน

กระทำความผิดจากการหาคำตอบทางอินเทอร์เน็ตที่เป็นสิ่งที่เยาวชนทั่วไปกระทำอยู่ทุกวัน คำพิพากษาที่ออกมาถือเป็น โศกนาฏกรรมของความยุติธรรม และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเป็นการบ่อนทำลายคุณค่าที่สามารถแยกพวกเขาออกจากการเป็นผู้ก่อการร้าย เป็นคุณค่าที่ควรต่อสู้เพื่อปกป้องสิ่งเหล่านี้ไว้ ทั้งยังเป็นสิ่งที่ค่อนข้างตลกมากกว่าการที่จำเลยไว้หนวด และมีเอกสารภาษาอารบิกที่เขาไม่สามารถอ่านออกโดยคาว์โนลด์เอกสารจากเว็บไซต์ที่ถูกกฎหมายของอิสราเอล อีกทั้งในช่วงที่จำเลยถูกควบคุมตัวที่สนามบินและถูกยึดคอมพิวเตอร์แบบพกพาจนกระทั่งถูกปล่อยตัว จำเลยไม่ได้หลบหนีหรือทำลายคอมพิวเตอร์ ซึ่งไม่น่าจะเป็นการกระทำของกลุ่มก่อการร้ายอัลเคด้า นอกจากนี้ประโยชน์ของกฎหมายว่าด้วยผู้ก่อการร้ายมีเพียงน้อยนิดที่จะคุ้มครองจากการก่อการร้าย แต่กลับเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของบุคคลที่อาศัยในสหราชอาณาจักร คำพิพากษาที่มีอคตินี้ฝ่าฝืนหลักสากลของความยุติธรรมที่กล่าวว่าบุคคลย่อมถือว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดจริง ทั้งที่ตัวจำเลยเองได้กล่าวว่าตนเองมิได้เป็นผู้ก่อการร้าย และเป็นผู้บริสุทธิ์จากข้อกล่าวหา และไม่ใช้ความผิดที่จะเป็นเยาวชนมุสลิมที่โกรธแค้นความอยุติธรรมในโลกนี้”¹⁶⁶

คดีนี้ ศาลสูง Edinburgh วินิจฉัยว่า แม้มাত্রา 10 แห่งอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานแห่งยุโรป (The European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms) จะบัญญัติรับรองว่าบุคคลทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นก็ตาม แต่การแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพเช่นว่านั้นต้องประกอบด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องอยู่ในขอบเขตที่จำกัดหรือโทษตามที่กฎหมายกำหนดอันเป็นความจำเป็นที่ต้องมีในสังคมประชาธิปไตยเพื่อรักษาไว้ซึ่งอำนาจหน้าที่และความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม และแม้การกระทำของทนายความที่ให้สัมภาษณ์จะไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล แต่ทนายความที่ว่าความในศาลมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วยมารยาททนายความ¹⁶⁷ หากทนายความเห็นว่าการแถลงข่าวเป็นสิ่งจำเป็นและเพื่อประโยชน์ของลูกความ ทนายความก็ยังคงมีหน้าที่ต่อศาลที่จะแถลงข่าวนั้นตามมาตรฐานวิชาชีพทนายความ โดยแน่ใจว่าการแถลงข่าวหรือการวิพากษ์วิจารณ์นั้นมีความชัดเจนในข้อเท็จจริงของกระบวนการพิจารณา และความเห็นนั้นต้องไม่ทำให้บุคคลที่ได้รับฟังเข้าใจเนื้อหาผิดไปจากความจริง ซึ่งศาลเห็นว่ามาตรฐานเหล่านี้ไม่ปรากฏในคดี และหากความเห็นนั้นจะถูกหรือผิดและเชื่อถือได้หรือไม่ก็ตาม

¹⁶⁶“Contempt and Solicitor’s Actions”, *Communication Law*, 2007 12(6) p.220-221 อ้างในเรื่องเดียวกัน หน้า 76

¹⁶⁷Paragraph (I) of the Preamble to the Code of Conduct for Scottish Solicitor of 2002 อ้างในเรื่องเดียวกัน หน้า 77

ทนายความต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าตนได้กระทำแทนลูกความ การกระทำของทนายความที่ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนเป็นการใช้ภาษาที่รุนแรงและมีลักษณะเป็นการทำทนาย ไม่เคารพศาล หรือคู่มือในการใช้อำนาจศาลหรือผู้พิพากษาของทนายความ จึงเป็นการละเมิดอำนาจศาล¹⁶⁸

คดีตัวอย่างของสื่อโฆษณาหรือสิ่งพิมพ์ที่กระทำละเมิดอำนาจศาล คือ คดีชันเดย์ไทม์ ของศาลในสหราชอาณาจักร

คดี **The Sunday Times V. The United Kingdom Jurisprudence (1979)** คดีนี้ นายฮาโรลด์อีแวนส์ (Mr. Harold Evans) บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชันเดย์ไทม์ (หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ของอังกฤษ) ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลจากการตีพิมพ์ข้อความโฆษณาในหนังสือพิมพ์ในขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มีใจความสำคัญว่า “บริษัท Distillers ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินกิจการด้านชีวเคมีได้ผลิตยาบำรุงไวบริ โภค แต่ตัวยามีสารเสพติดชื่อธาลิโดไมด์ (Thalidomide) มีส่วนผสม ซึ่งยาดังกล่าวอยู่ระหว่างการทดสอบวิจัยโดยไม่ผ่านการทดลองกับสัตว์เพื่อตรวจสอบผลกระทบต่อสมองเสียก่อน หากผู้บริโภคนั้นมารดาที่กำลังตั้งครรภ์จะมีผลต่อระบบประสาทและสมองของทารกที่อยู่ในครรภ์ และทารกอาจจะเกิดมาเป็นเด็กพิการ ซึ่งบริษัทดังกล่าวถูกผู้ป่วยจากการบริโภคยาที่ได้รับความสะดวกได้ฟ้องดำเนินคดีอยู่ในศาล แต่กองทุนสำรองเลี้ยงชีพของบริษัทดังกล่าวเสนอเงินเพื่อชดเชยค่าเสียหายให้แก่โจทก์ที่ฟ้องคดี” แต่ในที่สุดมีรายงานจากทางคลินิกแห่งหนึ่งว่าตัวยาดังกล่าว แม้จะมีสารเสพติดธาลิโดไมด์ผสมอยู่ก็ตาม แต่ไม่มีผลร้ายแรงตามมา เพราะสารเสพติดดังกล่าวจะมีอันตรายเฉพาะในช่วง 12 สัปดาห์แรกของการตั้งครรภ์เท่านั้น¹⁶⁹

คดีนี้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชันเดย์ไทม์ได้เปิดเผยข้อเท็จจริงของคดีด้วยการโฆษณาออกสู่ประชาชน ซึ่งเสี่ยงต่อการแทรกแซงกระบวนการพิจารณาคดีของศาล และอาจมีผลต่อการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดีของศาลได้ เพราะอาจเป็นการชี้นำศาลและชี้นำสังคม การกระทำที่ลงข้อความเสนอข่าวของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชันเดย์ไทม์จึงเป็นการกระทำที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

2.1.2 บทลงโทษ

CCA 1981 กำหนดโทษที่ศาลจะใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้ในแต่ละกรณี ดังนี้

¹⁶⁸ “Judgement in the Aamer, Anwar Contempt Case”, *The Herald*, web issue 3221 August 8, 2008 อ้างในเรื่องเดียวกัน

¹⁶⁹ Case of *The Sunday Times V. The United Kingdom Court (Plenary)*, Starsbourg April 26, 1979, p.34-35

1) ศาลสูง (Superior Court) และศาลสูงคดีอาญา (Crown Court) เช่น ศาลอุทธรณ์ ศาลสูงสุด มีอำนาจสั่งลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดอำนาจศาลไม่เกิน 2 ปี หรือปรับได้ไม่เกิน 2,500 ปอนด์ หรือทั้งจำคุกและปรับ รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลที่ศาลสงสัยว่าเป็นบุคคลวิกลจริตที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือตั้งผู้อนุบาลให้แก่ผู้นั้นก็ได้ โดยศาลสูง (Superior Court) มีอำนาจสั่งลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลที่ได้กระทำทั้งในเขตศาลและนอกเขตศาล ส่วนศาลสูงคดีอาญา (Crown Court) มีอำนาจลงโทษเฉพาะผู้ละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นในเขตศาล แต่ไม่จำกัดว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลต่อหน้าศาลเท่านั้น และมีอำนาจสั่งลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลในกรณีที่ไม่เชื่อฟังคำสั่งศาลหรือฝ่าฝืนข้อบังคับของศาล (ตามมาตรา 19 แห่ง CCA 1981)

2) ศาลล่าง (Inferior Court) ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจอยู่ภายใต้ศาลสูงมีอำนาจในการสั่งลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นในเขตศาลเท่านั้น โดยมีอำนาจสั่งลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 1 เดือน และปรับได้ไม่เกิน 2,500 ปอนด์ หรือทั้งจำคุกและปรับ

3) ศาลแขวง (Magistrates Court) ในประเทศอังกฤษและเวลส์ ซึ่งเป็นศาลที่พิจารณาคดีที่มีโทษเพียงเล็กน้อยหรือคดีที่มีโทษทัณฑ์ไม่มาก โดยมีอำนาจในการสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดอำนาจศาลใน 2 กรณี คือ กรณีมีเจตนาดูหมิ่นผู้พิพากษา พยาน เจ้าหน้าที่ศาล ทนายความ หรืออัยการที่มีกิจธุระกับศาล ระหว่างรอการพิจารณาคดี เข้าร่วมกระบวนการพิจารณา มาศาลหรือกลับจากศาล และกรณีมีเจตนารบกวนกระบวนการพิจารณาของศาลหรือประพฤตินิสัยไม่สุภาพในศาล ซึ่งมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ศาลหรือตำรวจควบคุมตัวผู้กระทำความผิดจนกว่าศาลจะทำการพิจารณาคดี และหากศาลเห็นสมควร ก็สามารถสั่งลงโทษจำคุกโดยควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,500 ปอนด์ หรือทั้งจำคุกและปรับ (ตามมาตรา 12 แห่ง CCA 1981)

4) ศาลแขวง (District Court) ในสกอตแลนด์ มีอำนาจสั่งลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 60 วัน หรือปรับไม่เกิน 2,500 ปอนด์ หรือทั้งจำคุกและปรับ และมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดอำนาจศาลที่มีอาการทางจิตเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล หรือตั้งผู้อนุบาลให้แก่ผู้นั้นก็ได้ (ตามมาตรา 15 แห่ง CCA 1981)

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหราชอาณาจักรมีลักษณะความผิดจำนวนมากหลายรูปแบบ ซึ่งแนวทางของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในลักษณะทั่วไปหรือในกรณีอื่นๆ ที่มีใช้การเผยแพร่ข้อมูลซึ่งบัญญัติไว้เป็นความผิดใน CCA 1981 ก็ต้องอาศัยหลักกฎหมาย Common Law หรือแนวคำพิพากษาของศาลที่วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ในแต่ละคดีเป็นหลักมาบังคับใช้

2.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

2.2.1 บทความผิด

เรื่องละเมิดอำนาจศาลของประเทศเยอรมนีมีบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล (Gerichtsverfassungsgesetz) ซึ่งเป็นมาตรการที่กำหนดไว้เพื่อให้ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งหรือข้อกำหนดใดๆ เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล อันเป็นการป้องกันการรบกวนการพิจารณาคดีของศาล โดยมีมาตรการที่จะใช้กับผู้ละเมิดอำนาจศาลแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ มาตรการเพื่อการป้องกัน และมาตรการอันเป็นการบังคับ

ก. มาตรการเพื่อการป้องกัน เป็นการรักษาไว้ซึ่งความเรียบร้อยในขณะพิจารณาคดี ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาหัวหน้าคณะหรือผู้พิพากษาคณะเดียวกันได้ เช่น การตักเตือน การให้ถอนคำพูด เป็นต้น และผู้พิพากษาอาจสั่งการกับบุคคลทุกคนที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีนั้นได้ เพื่อให้การพิจารณาเสร็จสิ้นไปโดยเรียบร้อย

ข. มาตรการอันเป็นการบังคับ มาตรการนี้ใช้กับการก่อกวนหรือรบกวนหรือประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลที่เกิดขึ้นแล้ว ศาลใช้มาตรการนี้กับบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น ซึ่งจะเป็นกรณีที่ไม่เชื่อฟังคำสั่งหรือข้อกำหนดของศาล (Ungehorsam) และการประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลขณะที่ศาลพิจารณาคดี (Ungebühr)¹⁷⁰

กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล (Gerichtsverfassungsgesetz) ของเยอรมนีบัญญัติไว้ในมาตรา 176 ถึงมาตรา 182 ดังต่อไปนี้

มาตรา 176 บัญญัติว่า “การรักษาไว้ซึ่งความเรียบร้อยในขณะพิจารณาคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ”

มาตรา 177 บัญญัติว่า “คู่ความ ผู้ต้องหา พยาน พยานผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลนอกคดีที่ไม่อาจปฏิบัติตามคำสั่งของศาลซึ่งออกเพื่อการรักษาความเรียบร้อย อาจถูกนำออกจากห้องพิจารณาได้ รวมทั้งอาจถูกนำตัวไปคุมไว้ได้ด้วย การคุมตัวไว้ให้กระทำได้อย่างมีกำหนดเวลา ซึ่งต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง การกำหนดมาตรการตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ถ้าเป็นการกำหนดกับบุคคลภายนอกคดี ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ แต่ถ้าเป็นการกำหนดกับบุคคลอื่น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาล”

มาตรา 178 บัญญัติว่า “(1) โดยไม่คำนึงถึงความรับผิดชอบทางอาญา คู่ความ ผู้ต้องหา พยาน ผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลนอกคดีผู้ใด ประพฤติตนไม่เรียบร้อยขณะศาลพิจารณาคดี อาจถูกปรับไม่เกิน 2,000 มาร์ค หรืออาจถูกขังไว้ได้ไม่เกิน 1 สัปดาห์ และอาจถูก

¹⁷⁰ปวีณา เจตียังส์ “ละเมิดอำนาจศาล” ดุลพาห : หน้า 123-124

บังคับโทษที่กล่าวแล้วนั้นได้ทันที ในกรณีที่กำหนดการปรับ ให้ระบุไว้ด้วยว่าถ้าไม่ชำระค่าปรับ จะขังผู้นั้นแทนค่าปรับนานเท่าใด

(2) ในการกำหนดมาตรการดังกล่าวกับบุคคลภายนอกคดี ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ แต่ถ้าเป็นการกำหนดกับบุคคลอื่น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาล

(3) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดถูกพิพากษาลงโทษเนื่องจากการกระทำนั้นใน เวลาต่อมา ให้หักจำนวนวันที่ขังผู้นั้นออกจากโทษ”

มาตรา 179 บัญญัติว่า “การบังคับมาตรการเพื่อรักษาความเรียบร้อยที่กล่าว มาแล้ว เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาหัวหน้าคณะโดยตรง”

มาตรา 180 บัญญัติว่า “อำนาจหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 176 ถึงมาตรา 179 เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษานายเดี่ยว ในการทำหน้าที่นอกห้องพิจารณาคดีด้วย”

มาตรา 181 บัญญัติว่า “(1) ในกรณีที่มีการกำหนดมาตรการเพื่อรักษาความ เรียบร้อยตามมาตรา 178,180 ผู้ที่ถูกลงโทษอาจร้องอุทธรณ์คำสั่งได้ภายใน 1 สัปดาห์ นับแต่วัน ทราบคำสั่ง เว้นแต่คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งของศาลสูงสุดของสหพันธรัฐหรือศาลสูงมลรัฐ

(2) คำร้องอุทธรณ์คำสั่งในกรณีของมาตรา 178 ไม่มีผลเป็นการทุเลาการ บังคับ แต่คำร้องอุทธรณ์คำสั่งในกรณีของมาตรา 180 มีผลเป็นการทุเลาการบังคับ

(3) ศาลสูงมลรัฐเป็นผู้วินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้น”

มาตรา 182 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อรักษาความ เรียบร้อยเนื่องจากการประพฤติตนไม่เรียบร้อย หรือในกรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งถูกนำตัวไปคุม ขังไว้ หรือในกรณีที่บุคคลนอกคดีคนใดคนหนึ่งถูกนำตัวออกจากห้องพิจารณา ให้ศาลบันทึก วิจัยคำสั่งการนั้นไว้ในสำนวน”

2.2.2 บทลงโทษ

บทกำหนดโทษที่ศาลใช้ลงโทษผู้กระทำละเมิดอำนาจศาล มีดังนี้

1) นำตัวออกจากห้องพิจารณาคดี รวมทั้งอาจถูกนำไปควบคุมตัวโดยมี กำหนดเวลา แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง ในกรณีที่คู่ความ ผู้ต้องหา พยาน พยานเชี่ยวชาญ หรือบุคคลภายนอกคดีที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเพื่อรักษาความเรียบร้อย (ตามมาตรา 177)

2) ปรับไม่เกิน 2,000 มาร์ค หรือถูกขังไม่เกิน 1 สัปดาห์ และอาจถูกบังคับ โทษในทันที ในกรณีลงโทษปรับ ให้ระบุด้วยว่าถ้าไม่ชำระค่าปรับให้ขังแทนค่าปรับนานเท่าใด ซึ่งใช้ในกรณีคู่ความ ผู้ต้องหา พยาน พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือบุคคลภายนอกคดีประพฤติตนไม่ เรียบร้อยขณะพิจารณาคดี (ตามมาตรา 178(1))

ในกรณีที่ผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลที่ถูกลงโทษจำคุก ให้หักวันที่ต้องขังนั้น ออกจากโทษ (ตามมาตรา 178(3))¹⁷¹

คำสั่งลงโทษบุคคลในกรณีที่ไม่มีข้อพิงคำสั่งหรือข้อกำหนดของศาล ย่อมเป็นที่สุด ผู้ถูกลงโทษไม่มีสิทธิร้องอุทธรณ์ และมีข้อสังเกตว่า คำว่า “คู่ความ” ตามมาตรา 177 และมาตรา 178 ไม่รวมไปถึงพนักงานอัยการ เพราะในคดีอาญาพนักงานอัยการไม่เป็นคู่ความ ศาลจึงใช้มาตรการบังคับเรื่องละเมิดอำนาจศาลกับพนักงานอัยการไม่ได้ ศาลกระทำได้เพียงแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาของพนักงานอัยการผู้นั้น และศาลจะใช้มาตรการบังคับเรื่องละเมิดอำนาจศาลกับ ทนายความของจำเลยไม่ได้เช่นกัน เพราะเป็นบุคคลที่กฎหมายไม่ได้ระบุไว้ เพียงแต่แจ้งต่อ คณะกรรมการควบคุมทนายความได้เท่านั้น¹⁷²

การละเมิดอำนาจศาลของประเทศเยอรมนีมีลักษณะเป็นมาตรการเพื่อ ควบคุมการพิจารณาคดีโดยเน้นหนักไปในเรื่องการรักษาความเรียบร้อยในศาลเท่านั้น ซึ่งให้ศาลมี อำนาจที่จะออกคำสั่งหรือข้อกำหนดใดๆ เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลได้ และมีอำนาจที่ จะใช้มาตรการบังคับทันทีกับผู้รบกวนการพิจารณาคดีของศาล¹⁷³

2.3 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

2.3.1 บทความผิด

ประเทศฝรั่งเศสได้บัญญัติเรื่องการละเมิดอำนาจศาลไว้ในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (Code of Criminal Procedure) ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการคุ้มครองสถาบันศาล ในแต่ละชั้นศาล คือ ศาลชั้นต้น ศาลกลาง และศาลคดีอาญาสูงสุด ซึ่งการกระทำความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาลเป็นการกระทำในลักษณะใดๆ ที่เป็นการรบกวนกระบวนการพิจารณาคดีของศาล โดยประธานผู้พิพากษาเป็นผู้ออกคำสั่งขับไล่บุคคลนั้นออกจากห้องพิจารณาคดีได้ ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 312 วรรคหนึ่ง และมาตรา 404 วรรคหนึ่ง ซึ่งมีบทบัญญัติ ที่เหมือนกันว่า “หากในกระบวนการพิจารณาคดีบุคคลเกิดเหตุการณ์รบกวนไม่ว่าในลักษณะใดๆ ประธานผู้พิพากษาออกคำสั่งขับไล่บุคคลออกจากห้องพิจารณาคดีได้”

¹⁷¹ คณิต ฒ นคร “ละเมิดอำนาจศาลในเยอรมัน” ในสถิตย์ ลัมพงศ์พันธุ์ บรรณาธิการ *ละเมิด อำนาจศาลกับสังคมไทย* กรุงเทพฯ พาสีโก 2522 หน้า 47-55 อ้างใน ปรัชญา สิทธิพันธุ์ *ปัญหาข้อกฎหมาย เกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาล : ศึกษากรณีการละเมิดอำนาจศาลในศาลยุติธรรม* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 2552 หน้า 84-85

¹⁷² เรื่องเดียวกัน หน้า 86

¹⁷³ ปวีณา เจตียังศ์ “ละเมิดอำนาจศาล” *ดุลพາห* : หน้า 125

หากในการบังคับคำตัดสิน เขาต่อต้านคำสั่งหรือก่อความวุ่นวาย เขาจะต้อง
หมายคำสั่งขัง และต้องโทษจำคุกเป็นเวลาสองเดือนถึงสองปี และยังคงต้องโทษใดๆ ภายใต้
ประมวลกฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดฐานคูหมีนศาลหรือใช้ความรุนแรงต่อศาลหรือ
พนักงานอัยการ

จากนั้นเขาจะถูกบังคับให้ออกจากห้องพิจารณาคดีโดยเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้
กฎหมายตามคำสั่งที่ออกโดยประธานผู้พิพากษา”

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในมาตรา 675
ถึงมาตรา 678 เกี่ยวกับการกระทำละเมิดอำนาจศาลที่เป็นความผิดลหุโทษและความผิดอุกฉกรรจ์
ดังนี้

มาตรา 675 บัญญัติว่า “ความผิดที่กระทำระหว่างการพิจารณาคดีจะถูก
จัดการโดยศาล ไม่ว่าโดยการดำเนินการของศาลเองหรือโดยการยื่นเรื่องของอัยการจังหวัด ตาม
บทบัญญัติต่อไปนี้และระเบียบเฉพาะใดๆภายใต้อำนาจหรือขั้นตอนที่เกี่ยวข้องอย่างหนึ่งอย่างใด”

มาตรา 676 บัญญัติว่า “หากมีการกระทำความผิดลหุโทษในระหว่างการ
พิจารณาคดี ศาลจะร่างบันทึกข้อเท็จจริงอย่างเป็นทางการ และพิจารณาพิพากษาคดีของจำเลย
พยาน อัยการ และที่ปรึกษาแก้ต่าง (ถ้ามี) และกำหนดโทษตามกฎหมายทันที”

มาตรา 677 บัญญัติว่า “หากการกระทำความผิดระหว่างการพิจารณาคดีของ
ศาลอุทธรณ์หรือศาลมัชฌิมโทษ (Correctional Court) เป็นความผิดลหุโทษ อาจมีการดำเนินคดี
ภายใต้บทบัญญัติของมาตรา ก่อน หากในกรณีดังกล่าวมีคำสั่งลงโทษจำคุกเกินกว่า 1 เดือน จะมี
คำสั่งนำตัวผู้ถูกลงโทษไปฝากขัง

หากมีการกระทำความผิดที่เป็นความผิดลหุโทษในการพิจารณาคดีของศาล
ตำรวจ ประธานผู้พิพากษาอาจร่างบันทึกอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการกระทำผิดดังกล่าวแล้ว
ส่งบันทึกไปยังอัยการเขต หากในกรณีดังกล่าวมีคำสั่งลงโทษจำคุกเกิน 6 เดือน ประธานผู้
พิพากษาอาจมีคำสั่งจับกุมผู้กระทำความผิดและนำตัวส่งอัยการเขตในทันที

นอกจากบทบัญญัติในวรรคก่อน หากการกระทำความผิดเกิดขึ้นใน
ระหว่างที่ศาลพิจารณาคดี และเป็นความผิดลหุโทษซึ่งเป็นการคูหมีนศาลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา
434-24 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ประธานผู้พิพากษาจะร่างบันทึกอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการ
กระทำความผิดดังกล่าวส่งไปยังอัยการเขต ผู้พิพากษาที่ร่วมพิจารณาคดีที่มีการกระทำความผิดลหุ
โทษดังกล่าว ต้องห้ามมิให้เข้าร่วมพิจารณาที่มีการฟ้องคดี”

มาตรา 678 บัญญัติว่า “หากความผิดที่กระทำขึ้นในศาลตำรวจ ศาลอุทธรณ์หรือ
ศาลมัชฌิมโทษเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ ศาลจะสอบคำให้การของผู้กระทำความผิดหลังจากมีคำสั่ง

ให้มีการจับกุม และร่างบันทึกข้อเท็จจริงอย่างเป็นทางการ จากนั้นศาลจะส่งเอกสารพร้อมคำสั่ง และตัวผู้กระทำความผิด ไปยังอัยการเขตที่มีอำนาจซึ่งเป็นผู้ริเริ่มการไต่สวนของศาลในทันที”

2.3.2 บทลงโทษ

บทกำหนดโทษที่ศาลจะใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล มีดังนี้

1) ขับไล่ออกจากห้องพิจารณาคดี (ตามมาตรา 312 วรรคหนึ่ง และมาตรา 404 วรรคหนึ่ง)

2) ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 2 เดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอำนาจศาลต่อต้านคำสั่งของศาลหรือก่อความวุ่นวายในขณะที่พิจารณาคดีของศาล (มาตรา 312 วรรคสอง และมาตรา 404 วรรคสอง)

ผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลจะถูกบังคับให้ออกจากห้องพิจารณาคดีโดยทันทีโดยเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามคำสั่งที่ออกโดยประธานผู้พิพากษา (มาตรา 321 วรรคสาม และมาตรา 404 วรรคสาม)¹⁷⁴

ทั้งนี้ การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของประเทศฝรั่งเศส จะต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ศาลมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเท่านั้น จึงจะลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ อย่างไรก็ตาม หากการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือใช้ความรุนแรงต่อศาล พนักงานอัยการ ลูกขุนหรือสมาชิกอื่นใดของศาลก็อาจเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส (Code Penal) มาตรา 434-24 ซึ่งบัญญัติว่า “การหมิ่นประมาทด้วยคำพูด กิริยาท่าทาง หรือโดยการข่มขู่ เอกสารที่เขียนเป็นหนังสือหรือรูปภาพประเภทใดๆ ที่มีได้เผยแพร่ทั่วไป หรือการส่งบทความถึงศาล อัยการ ลูกขุนหรือสมาชิกอื่นใดของศาล ซึ่งกำลังปฏิบัติหน้าที่หรือในความรับผิดชอบของบุคคลดังกล่าว และทำให้มีการทำลายศักดิ์ศรี หรือความเคารพนับถือในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลดังกล่าวดำรงอยู่ ต้องระวางโทษจำคุก 1 ปี และปรับเป็นเงิน 15,000 ยูโร

หากการหมิ่นประมาทดังกล่าวเกิดขึ้นในการพิจารณาคดีของศาล ศาลชำนาญพิเศษ หรือที่ประชุมศาลในรูปแบบใดๆ จะต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี และปรับเป็นเงิน 30,000 ยูโร”¹⁷⁵

¹⁷⁴ ฌ็อง-ปอล ดูลาร์กซ์ *ขอบเขตและวิธีพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2553 หน้า 83-84

¹⁷⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 85

อย่างไรก็ตาม แม้ศาลจะลงโทษผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลและหมิ่นประมาท ศาลได้ก็ตาม แต่ประเทศฝรั่งเศสได้ให้หลักประกันแก่ผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการพิจารณา คือ การให้ผู้พิพากษาที่มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาในขณะที่มีการละเมิดอำนาจศาลและหมิ่นประมาทศาลจะต้องไม่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของศาลที่พิจารณาคดี ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 677 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศส¹⁷⁶

2.4 ญี่ปุ่น

2.4.1 บทความผิด

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของประเทศญี่ปุ่นเป็นมาตรการบังคับที่มีใช้ โทษทางอาญา ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการรักษาระเบียบภายในศาลและอื่นๆ ค.ศ.1952 ลำดับที่ 286 ข้อ 2(1) โดยกำหนดลักษณะการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้ 2 กรณี คือ

ก. การไม่เชื่อฟังคำสั่งศาล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในการพิจารณาคดี หรือ

ข. การรบกวนการปฏิบัติหน้าที่ของศาล ด้วยการกล่าวถ้อยคำหมิ่นประมาท ศาลหรือกระทำการที่ร้ายแรง หรือการส่งเสียงอึกที่รบกวน หรือการประพฤติตนไม่สมควร หรือกระทำ ให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรีของศาลด้วยประการใดๆ¹⁷⁷

2.4.2 บทลงโทษ

ศาลญี่ปุ่นถือว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นมาตรการบังคับ ซึ่งผู้พิพากษาญี่ปุ่นมีอำนาจใช้มาตรการที่มีใช้โทษทางอาญาดังกล่าวดำเนินการแก่ผู้ละเมิดอำนาจ ศาลที่กระทำต่อหน้าศาลหรือบริเวณใกล้เคียง และผู้พิพากษาได้ยินและได้เห็นด้วยตนเองได้ โดยมีอำนาจสั่งกักขังได้ไม่เกิน 20 วัน หรือปรับไม่เกิน 30,000 เยน หรือทั้งกักขังและปรับ¹⁷⁸ ดังนั้น ผู้พิพากษาญี่ปุ่นจึงมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ 3 วิธี คือ

- 1) ลงโทษกักขังได้ไม่เกิน 20 วัน

¹⁷⁶ เรื่องเดียวกัน

¹⁷⁷ Arthur Taylor on Mehren, *Law in Japan*, (Massachusetts : Harvard University Press, 1963), p. 314 อ้างใน โชชิระพี เอื้ออารีตระกูล *ละเมิดอำนาจศาล* สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2548 หน้า 110

¹⁷⁸ กุลพล พลวัน “ข้อสังเกตเกี่ยวกับละเมิดอำนาจศาล” ในสถิตย์ ลิ่มพงศ์พันธุ์ บรรณาธิการ *ละเมิดอำนาจศาลกับสังคมไทย* กรุงเทพมหานคร สารศึกษาการพิมพ์ 2522 หน้า 123-124 อ้างใน พูนศรี พงศ์เพชรจิต *ปัญหาการละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทย* สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2551 หน้า 66

- 2) ลงโทษปรับเป็นเงินไม่เกิน 30,000 เยน
- 3) ลงโทษทั้งกักขังและปรับพร้อมกันโดยลงโทษกักขังได้ไม่เกิน 20 วัน และลงโทษปรับเป็นเงินได้ไม่เกิน 30,000 เยน

3. เปรียบเทียบบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทยกับต่างประเทศ

บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทยและต่างประเทศมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน กล่าวโดยสรุปได้ ดังนี้

- 1) ไทย มีบทลงโทษไล่ออกจากบริเวณศาล จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับ
- 2) สหราชอาณาจักร ศาลสูงและศาลสูงคดีอาญามีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,500 ปอนด์ หรือทั้งจำคุกและปรับ รวมถึงมีอำนาจสั่งให้บุคคลวิกลจริตหรือสงสัยว่าเป็นบุคคลวิกลจริตเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล หรือตั้งผู้อนุบาลแก่ผู้นั้น ส่วนศาลล่างและศาลแขวงในอังกฤษและเวลส์มีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 2,500 ปอนด์ หรือทั้งจำคุกและปรับ สำหรับศาลแขวงในสกอตแลนด์มีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,500 ปอนด์ หรือทั้งจำคุกและปรับและมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดอำนาจศาลที่มีอาการทางจิตเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล หรือตั้งผู้อนุบาลแก่ผู้นั้น
- 3) เยอรมนี มีบทลงโทษให้นำตัวออกจากห้องพิจารณาคดี กักขังไม่เกิน 1 สัปดาห์ ควบคุมตัวไม่เกิน 24 ชั่วโมง หรือปรับไม่เกิน 2,000 มาร์ค
- 4) ฝรั่งเศส มีบทลงโทษขับไล่ออกจากห้องพิจารณาคดี จำคุกไม่ต่ำกว่า 2 เดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี
- 5) ญี่ปุ่น มีบทลงโทษกักขังไม่เกิน 20 วัน หรือปรับไม่เกิน 30,000 เยน หรือทั้งกักขังและปรับ

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศ	บทลงโทษ	จำคุก	กักขัง	ควบคุมตัว	ปรับ	อื่น ๆ
ไทย		ไม่เกิน 6 เดือน	-	-	ไม่เกิน 500 บาท	ไล่ออกจากบริเวณ ศาล
	ศาลสูงและ ศาลสูง คดีอาญา	ไม่เกิน 2 ปี	-	-	ไม่เกิน 2,500 ปอนด์	สั่งให้บุคคล วิกลจริตหรือสงสัย ว่าวิกลจริตเข้ารับ รักษาตัวในโรงพยาบาล หรือตั้งผู้อนุบาล
สหราชอาณาจักร	ศาลล่างและ ศาลแขวง ในอังกฤษ และเวลส์	ไม่เกิน 1 เดือน	-	-	ไม่เกิน 2,500 ปอนด์	-
	ศาลแขวง ใน สกอตแลนด์	ไม่เกิน 60 วัน	-	-	ไม่เกิน 2,500 ปอนด์	สั่งให้ผู้มีอาการทาง จิตเข้ารับรักษาตัวใน โรงพยาบาล
เยอรมนี		-	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	ไม่เกิน 24 ชั่วโมง	ไม่เกิน 2,000 มาร์ค	นำตัวออกจากห้อง พิจารณาคดี
ฝรั่งเศส		ไม่ต่ำกว่า 2 เดือน แต่ ไม่เกิน 2 ปี	-	-	-	ขับไล่ออกจากห้อง พิจารณาคดี
ญี่ปุ่น		-	ไม่เกิน 20 วัน	-	ไม่เกิน 30,000 เยน	-

บทที่ 5

บทวิเคราะห์เชิงกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

1. การลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลและคดีอาญากับมาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 หรือ ICCPR ข้อ 7 บัญญัติว่า “บุคคลใดจะถูกกระทำทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทรมานโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมิได้”

ข้อ 9 (1) บัญญัติว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับหรือควบคุมตามอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

ตามหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองฯ ข้อ 7 และข้อ 9(1) กำหนดว่าบุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษอย่างทรมานโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมไม่ได้ และการจำกัดหรือลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะต้องกระทำตามหลักนิติธรรม (The Rule of Law) โดยต้องกระทำตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้ และกฎหมายนั้นจะต้องมีความชอบธรรม ศาลซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคล จะใช้วิธีการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือห้ามเกียรติความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้นมิได้ เมื่อการลงโทษในทางอาญาเป็นการลงโทษที่รุนแรงหรือเป็นการลงโทษที่ทรมานโหดร้าย ถือว่ามีลักษณะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น ศาลควรลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลไม่หนักเกินไปกว่าผลร้ายที่เกิดจากการกระทำความผิดของผู้กระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษจำคุกซึ่งมีผลกระทบต่ออิสรภาพหรือเสรีภาพของบุคคล ศาลพึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณีเท่านั้น เพื่อจะได้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองฯ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 หรือ ICCPR ข้อ 14(7) บัญญัติว่า “บุคคลย่อมไม่อาจถูกพิจารณาหรือลงโทษซ้ำในการกระทำความผิด

กรรมเดียวกัน ซึ่งได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือปล่อยตัวแล้วตามกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ

ตามหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตาม ICCPR ข้อ 14 (7) กำหนดห้ามมิให้ลงโทษซ้ำหรือสองครั้งจากการกระทำความผิดเพียงครั้งเดียวก็เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำผิด แต่จากบทบัญญัติความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของไทยและของต่างประเทศต่างมีแนวคิดทำนองเดียวกันว่า การที่ผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลถูกลงโทษทางอาญานั้นไม่ถือว่าเป็นการลงโทษทางอาญา ผู้ละเมิดอำนาจศาลจึงถูกดำเนินคดีอาญาจากการกระทำละเมิดอำนาจศาลนั้นและถูกลงโทษในคดีอาญาได้อีก ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 หรือ ICCPR ข้อ 14 (7)

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ แม้การลงโทษผู้กระทำผิดทั้งในคดีละเมิดอำนาจศาลและในคดีอาญาจะไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) ข้อ 14(7) ก็ตาม แต่การที่ศาลลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลก็เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดสำหรับการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย และเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น โดยกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลมีเจตนารมณ์ที่ให้อำนาจศาลในการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม ซึ่งถือว่าการลงโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นการลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มิใช่การลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญานับว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลอยู่ต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม การที่ศาลจะลงโทษผู้กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษจำคุกที่มีผลกระทบต่ออิสรภาพหรือเสรีภาพของบุคคลพึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แก่กรณี และควรลงโทษให้เหมาะสมตามสัดส่วนในการกระทำผิด ซึ่งการลงโทษต้องไม่รุนแรงเกินควรและไม่หนักเกินกว่าผลร้ายจากการกระทำผิดนั้น เพื่อจะได้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) ข้อ 7 และข้อ 9 (1) ดังกล่าว

2. การนำทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญาไปใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นการกระทำความผิดทั้งที่เป็นความผิดทางอาญาและมีได้เป็นความผิดทางอาญาในแง่ของกฎหมายทั้ง 2 ประเภท คือ

ก. ความผิดในตัวเอง (*mala in se*) ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นการชั่วร้ายในตัวเอง โดยถือว่าความผิดเช่นนี้เป็นการฝ่าฝืนต่อความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคม เช่น การทำร้ายร่างกาย พยานหรือคู่ความหรือบุคคลอื่นในบริเวณศาล การจำหน่ายยาเสพติดในศาล การสับเปลี่ยนผู้ต้องหาหรือจำเลยที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล เป็นต้น

ข. ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (*mala prohibita*) ซึ่งเป็นความผิดที่กระทำเพราะสังคมห้ามไม่ให้กระทำ โดยปกติมักจะเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาล ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นกฎหมาย ความผิดลักษณะนี้ เช่น การพกพาอาวุธเข้ามาในบริเวณศาล การส่งเสียงดังในขณะที่ศาลกำลังพิจารณาคดี เป็นต้น

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้น ศาลควรลงโทษตามความชั่วร้ายของผู้กระทำผิด และการใช้โทษทางอาญาในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลควรมีข้อจำกัด กล่าวคือ (ก) ไม่ควรนำโทษทางอาญาที่จำกัดอิสรภาพมาใช้สำหรับการกระทำความผิดที่มีได้มีความชั่วร้ายอยู่ในตัว (ข) การลงโทษควรใช้วิธีการอื่นที่ทำให้เกิดทุกข์เข็ญน้อยกว่า เช่น ควรใช้วิธีการตัดเตือนบุคคลไม่ให้กระทำความผิดแทนที่จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อขู่ให้กลัว (ค) ไม่ควรนำโทษทางอาญามาใช้ หากผลร้ายที่เกิดจากการกระทำความผิดนั้นน้อยกว่าผลร้ายที่เกิดจากการลงโทษ และ (ง) ไม่ควรนำโทษทางอาญามาใช้เพื่อจุดประสงค์ที่จะบังคับให้บุคคลประพฤติตามแนวทางที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัตินั้น โดยยึดหลักที่ว่าอิสรภาพของบุคคลย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด

3. การนำทฤษฎีการลงโทษไปใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

บทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องการละเมิดอำนาจศาลมีไว้เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในศาล และให้ศาลมีอำนาจควบคุมให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยเรียบร้อยและรวดเร็ว เพราะมีผลต่อความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อศาล การลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลไม่ควรใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนที่มีวัตถุประสงค์การลงโทษในการแก้แค้นให้สาสมกับความผิดเท่านั้น เพราะทฤษฎีการลงโทษดังกล่าวไม่ได้พิจารณาถึงผลที่จะเกิดจากการลงโทษและ

ไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมาย แต่ควรใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือยับยั้ง เพื่อป้องกันหรือป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยหวังว่าจะมีผลต่อบุคคลอื่นที่จะไม่เอาเป็นเยี่ยงอย่างในการกระทำความผิด และในขณะที่เดียวกันการลงโทษนั้นสามารถยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษให้เกิดความเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก

นอกจากนี้การลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลควรใช้ทฤษฎีเพื่อสร้างจิตสำนึก โดยมีวัตถุประสงค์ยับยั้งผู้กระทำความผิด และในขณะที่เดียวกันอาจเป็นการสร้างจิตสำนึกให้บุคคลทั่วไปปฏิบัติตามกฎหมายด้วยการลงโทษอันเป็นการเตือนจิตสำนึกของบุคคลทั่วไปเพื่อมิให้มีการละเมิดกฎหมาย

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการลงโทษตามทฤษฎีเพื่อข่มขู่ยับยั้งและเพื่อสร้างจิตสำนึกดังกล่าวจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและตัดเทียบกับความผิดหรือได้สัดส่วนกับความผิด (Proportionality) กล่าวคือ โทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับจะต้องได้สัดส่วนพอดีทั้งสภาพและความหนักเบาของความผิดของผู้กระทำความผิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือไม่ควรลงโทษหนักเกินกว่าผลร้ายที่เกิดจากการกระทำนั้น อีกทั้งการลงโทษทางอาญาที่จำกัดอิสรภาพของผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องมีสัดส่วนที่สมเหตุสมผลต่อเป้าประสงค์ของความจำเป็นในการรักษาความเรียบร้อยในศาลและควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย รวดเร็ว และเที่ยงธรรมเท่านั้น

4. การใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

วัตถุประสงค์ของการลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลหรือเพื่อควบคุมกระบวนการพิจารณาคดีให้เป็นไปโดยเรียบร้อย รวดเร็วและเป็นธรรมเท่านั้น การลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลจึงมีลักษณะเป็นการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือเพื่อสร้างจิตสำนึก มิได้มุ่งประสงค์จะลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อแก้แค้นทดแทนให้สาสม ในทางปฏิบัติปัจจัยที่ศาลนำมาใช้ประกอบดุลพินิจในการลงโทษ เช่น ระดับความรุนแรงของการกระทำความผิดกับภูมิหลังของผู้กระทำความผิดประกอบกัน หากเป็นการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลอย่างร้ายแรงโดยไม่ยำเกรงต่อกฎหมาย หรือผู้ละเมิดอำนาจศาลเคยมีประวัติการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันมาแล้ว ย่อมถูกลงโทษในสัดส่วนที่หนักขึ้นกว่าผู้ละเมิดอำนาจศาลในลักษณะที่ไม่รุนแรง ดังนั้น การลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้กระทำความผิด อีกทั้งเป็นการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

หลักในทางปฏิบัติของศาลในการลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้สัดส่วนและเหมาะสม คือ การลงโทษตามบัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษหรือยึดถือของศาลและตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา

ที่ได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐาน โดยยึดถือหลักที่ว่าความผิดในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน ควรลงโทษภายใต้มาตรฐานเดียวกัน เพื่อรักษามาตรฐานของศาลและเพื่อความเสมอภาคแก่ผู้ถูกลงโทษ ทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องความแตกต่างในการกำหนดโทษให้เป็นเอกภาพหรือเป็นไปในแนวเดียวกัน¹⁷⁹ อย่างไรก็ตาม บัญชีมาตรฐานกำหนดโทษและแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาดังกล่าวเป็นเพียงแนวทางให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจกำหนดโทษให้เหมาะสมเท่านั้น ไม่ได้กำหนดบังคับการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาแต่อย่างใด อีกทั้งความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่มีบัญชีมาตรฐานกำหนดโทษหรือยึดถือเหมือนคดีอาญาทั่วไป จึงทำให้การใช้ดุลพินิจในการลงโทษของผู้พิพากษาแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไป ซึ่งมักจะเกิดจากคุณลักษณะต่างๆ ในตัวของผู้พิพากษาเอง เช่น มีพื้นฐานธรรมชาติดั้งเดิม บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ความรู้หรือการศึกษา ประสบการณ์ ความเชื่อที่แตกต่างกันอันเป็นผลให้ผู้พิพากษามีความเห็น มีมุมมองและมีเหตุผลที่แตกต่างกันไป เช่น ผู้พิพากษาบางคนดู บางคนใจดี บางคนมีความเชื่อในแนวคิดของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน หรือบางคนเชื่อในแนวคิดของการลงโทษเพื่อการแก้ไขปรับปรุงเป็นหลักสำคัญในการกำหนดโทษ ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ย่อมเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่แตกต่างกันไป¹⁸⁰

จากเหตุผลจากการใช้ดุลพินิจในการลงโทษที่แตกต่างกันดังกล่าว เพื่อลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ในทางปฏิบัติ หากการกระทำละเมิดอำนาจศาลที่ไม่ใช่กรณีร้ายแรงถึงขนาดที่ทำให้ศาลไม่สามารถควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้แล้ว ศาลมักจะใช้วิธีว่ากล่าวตักเตือนก่อนที่จะสั่งลงโทษ เพราะผู้ละเมิดอำนาจศาลอาจกระทำไปโดยพลั้งเผลอไม่รู้สึกรู้สีกตัว หรือใช้อารมณ์ในขณะที่ศาลกำลังพิจารณาคดี การที่ศาลจะมีคำสั่งลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลเมื่อใด ย่อมอยู่ในดุลพินิจที่จะกระทำต่อไปในภายหลังได้ การกระทำเช่นนี้เป็นวิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการลงโทษของศาล อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ผู้พิพากษาบางคนมักหลงลืมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตักเตือนก่อนลงโทษ ซึ่งมักจะใช้อำนาจลงโทษในทันที โดยไม่ได้ตักเตือนผู้ละเมิดอำนาจศาลเสียก่อน ทำให้เกิดปัญหาว่าศาลลงโทษตามอำเภอใจหรือลุแก่อำนาจหรือลุแก่อำนาจซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลดังกล่าว

ผู้ศึกษามีความเห็นเห็นว่า ศาลควรที่จะใช้วิธีว่ากล่าวตักเตือนก่อนสั่งลงโทษ หากการกระทำละเมิดอำนาจศาลนั้นไม่ใช่กรณีร้ายแรงถึงขนาดที่ทำให้ศาลไม่สามารถควบคุมการดำเนิน

¹⁷⁹อุทิส สุภาพ “การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลยุติธรรม” *ศาลพาห* 53,2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2549) : 60-74 หน้า 62

¹⁸⁰อุทิส สุภาพ “การนำปรัชญาอาชญาวิทยามาใช้ในการกำหนดโทษของศาลไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ร้ายและผู้กระทำผิดโดยพลั้งพลาด” *ศาลพาห* 49,3 (กันยายน-ธันวาคม 2545) : 5-68 หน้า 21

กระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ซึ่งจะเป็นไปในการทำงานเดียวกันกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลปกครองตามมาตรา 64(1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

5. การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

วิธีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของศาลมี 2 วิธี คือ

(1) การตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชา วิธีนี้เป็นไปตามระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการนั่งพิจารณาและพิพากษาคดีของผู้รับผิดชอบราชการศาล พ.ศ.2544 และระเบียบการรายงานคดีของศาลที่กำหนดว่า ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมีอำนาจหน้าที่เป็นองค์คณะนั่งพิจารณาคดีและมีคำสั่งคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่อยู่ในความรับผิดชอบ หรือหากผู้รับผิดชอบราชการศาลดังกล่าวไม่ได้เป็นองค์คณะนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนก็ต้องปรึกษาคดีกับผู้รับผิดชอบราชการศาลดังกล่าวก่อนที่จะมีคำสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

(2) การตรวจสอบโดยวิธีอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งของศาลชั้นต้น วิธีนี้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เนื่องจากคำสั่งของศาลในเรื่องละเมิดอำนาจศาลไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกา วิธีนี้จึงเป็นการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของศาลชั้นต้นโดยศาลสูง

จากการศึกษาพบว่าศาลสูงมักจะมีคำสั่งแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้น เช่น เรียกเงินค่าใช้จ่ายเพื่อวิ่งเต้นคดี ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก 6 เดือน ศาลอุทธรณ์แก้เป็นจำคุก 3 เดือน ศาลฎีกาพิพากษายืน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7333/2544) สับเปลี่ยนตัวผู้ต้องหา ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก 3 เดือน ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นให้ปรับ 500 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7920/2544) ช่มชู้ผู้เสียหายในบริเวณศาล ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก 6 เดือน ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นจำคุก 2 เดือน ศาลฎีกาพิพากษายืน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1715/2545) เรียกค่าตอบแทนจากการดำเนินการยื่นประกันตัวสูงเกินสมควร ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก 3 เดือน ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นจำคุก 1 เดือน เป็นต้น จากคดีที่ยกมาเป็นตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าศาลชั้นต้นมักจะลงโทษหนักกว่าศาลสูง ซึ่งศาลสูงในที่นี้คือศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ แม้จะมีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของศาลโดยผู้บังคับบัญชา ก็ตาม แต่อำนาจในการลงโทษเป็นดุลพินิจอิสระของผู้พิพากษาแต่ละคน หากผู้พิพากษาผู้นั้นมีความเห็นแตกต่างจากผู้บังคับบัญชาก็มีอำนาจสั่งลงโทษตามความเห็นของตนได้ ผู้บังคับบัญชาหรือผู้รับผิดชอบราชการศาลไม่มีอำนาจสั่งให้ผู้พิพากษาผู้นั้นใช้ดุลพินิจลงโทษตามความเห็นของตนได้ คงมีอำนาจเพียงทำความเข้าใจแย้งได้เท่านั้น ส่วนการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของศาลชั้นต้นโดยวิธีอุทธรณ์ฎีกานั้น ผู้ที่ถูกลงโทษยังคงได้รับโทษตามคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือที่เรียกว่ามีการบังคับโทษอยู่ โดยเฉพาะกรณีที่ถูกลงโทษจำคุกซึ่งเป็นโทษที่จำกัดอิสรภาพ เว้นแต่ผู้ถูกลงโทษจะขอประกันตัวหรือขอปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา หากมิได้ขอปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา ผู้ที่ถูกลงโทษจำคุกยังคงได้รับโทษจำคุกตามคำสั่งของศาลชั้นต้นจนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลฎีกาที่กลับหรือแก้คำสั่งของศาลชั้นต้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าระยะเวลาเวลาที่ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลฎีกาจะมีคำพิพากษากลับหรือแก้คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าว ผู้ที่ถูกลงโทษอาจได้รับโทษจำคุกครบตามกำหนดระยะเวลาที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งลงโทษแล้ว ซึ่งส่งผลกระทบต่ออิสรภาพของผู้ถูกลงโทษเป็นอย่างมาก ดังนั้น หลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลแล้ว ควรกำหนดให้ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ประกันหรือปล่อยตัวผู้ละเมิดอำนาจศาลชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกาทุกกรณี เว้นแต่ความผิดที่ผู้ละเมิดอำนาจศาลกระทำนั้นเป็นความผิดร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรที่เชื่อได้ว่าผู้ละเมิดอำนาจศาลจะหลบหนีหากได้รับปล่อยตัวชั่วคราว นอกจากนี้ควรกำหนดให้การพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลให้เป็นอำนาจของผู้พิพากษาคนอื่นที่มีได้มีส่วนได้เสียในคดีละเมิดอำนาจศาลนั้นเป็นผู้พิจารณาคดีได้ส่วนข้อเท็จจริงและมีคำสั่งลงโทษ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้พิพากษาที่มีส่วนได้เสียในคดีละเมิดอำนาจศาลนั้นพิจารณาคดีและมีคำสั่งลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลไปโดยอำเภอใจและลุแก่อำนาจหรือลุแก่วิถี อันจะส่งผลต่อความเชื่อถือศรัทธาที่ประชาชนมีต่อสถาบันศาล โดยให้เป็นไปในแนวเดียวกันกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา 64 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

6. การลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกับการพิทักษ์ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคล

นอกจากศาลจะเป็นองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนกฎหมายแล้ว ศาลยังต้องมีหน้าที่พิทักษ์ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของ

บุคคลซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักการของสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้นการที่ศาลใช้ดุลพินิจลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลก็ควรคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคล ซึ่งการลงโทษโดยเฉพาะโทษทางอาญาคงจะต้องได้สัดส่วนกับผลของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม ไม่ควรลงโทษที่รุนแรงเกินควร

จากการศึกษาการลงโทษคดีละเมิดอำนาจศาลพบว่าศาลมักจะลงโทษรุนแรงเกินควร ซึ่งไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิดหรือผลแห่งการกระทำความผิด ดังเช่นคดีที่ผู้ศึกษายกมาเป็นตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่างแรก นายจำเลยพูดว่าศาลว่า “ศาลห้ามนายจำเลยไม่ให้ถามเพื่อประโยชน์ต่อโจทก์” ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า คำพูดของนายจำเลยที่พูดว่าศาลดังกล่าวหมายความว่าผู้พิพากษาผู้หนึ่งพิจารณาคดีลำเอียงเข้าข้างโจทก์อันเป็นคำกล่าวหมิ่นประมาทศาลในขณะนั้นพิจารณา จึงมีคำสั่งลงโทษจำคุกนายจำเลย 6 เดือน ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำสั่งศาลชั้นต้นเป็นให้จำคุก 3 เดือน และศาลฎีกาพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นจำคุก 1 เดือน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 195/2497)

ผู้ศึกษาเห็นว่า นายจำเลยถามพยานโดยทำตามหน้าที่เพื่อรักษาสิทธิของตัวความ คำพูดของนายจำเลยที่ว่าศาลห้ามนายจำเลยไม่ให้ถามเพื่อประโยชน์ต่อโจทก์น่าจะมีลักษณะเป็นการโต้แย้งความเห็นของศาลมากกว่าจะเป็นคำพูดว่าศาลที่ลำเอียงเข้าข้างโจทก์ การที่ศาลแปลความหมายคำพูดของนายจำเลยว่าเป็นการดูหมิ่นศาลหรือหมิ่นประมาทศาลนั้นเป็นการแปลความหมายในทางที่เป็นผลร้ายแก่นายจำเลย คดีนี้ศาลควรว่ากล่าวตักเตือนนายจำเลยก่อนที่จะสั่งลงโทษ หากนายจำเลยยังคงฝ่าฝืนคำว่าการว่ากล่าวตักเตือนของศาล ศาลจึงค่อยพิจารณาสั่งลงโทษนายจำเลย

ตัวอย่างที่สอง คดีอยู่ระหว่างที่ศาลพิจารณาสืบพยานโจทก์ นายจำเลยถามค้านพยานโจทก์ ศาลควบคุมการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้คำถามให้อยู่ในระเบียบ แต่นายจำเลยแสดงอาการไม่พอใจและพูดว่า “เป็นทนายจนนิติศาสตร์มหาบัณฑิต จะไม่ถามความสงสัย” โดยพูดถึง 3 ครั้ง ต่อหน้าศาล คู่ความ ตำรวจและผู้มาฟังการพิจารณา ศาลว่ากล่าวตักเตือน นายจำเลยกล่าวขอโทษศาล หลังจากเสร็จการสืบพยานโจทก์ ศาลจดรายงานกระบวนการพิจารณาแล้วมีคำสั่งว่านายจำเลยเป็นทนายความชั้นหนึ่ง ได้รับการศึกษาเป็นนิติศาสตร์มหาบัณฑิต ได้แสดงกิริยาอาการในลักษณะโอ้อวดไม่ให้เกียรติคู่ความที่อยู่ในห้องพิจารณาและคนอื่นอีกจำนวนมาก จึงเป็นการแสดงอาการหยิ่งยโส เยาะเย้ยและเหยียดหยามศาลผู้กระทำการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ไม่สมควรที่ผู้เกี่ยวข้องอยู่กับโรงศาลจะฟังกระทำ เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ลงโทษ

จำคุกนายจำเลย 1 เดือน ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำสั่งศาลชั้นต้นเป็นปรับ 500 บาท และศาลฎีกาพิพากษายืน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3720/2528)

ผู้ศึกษาเห็นว่า คดีนี้แม้ทนายจำเลยจะแสดงกิริยาและวาจาโดยพูดในลักษณะกระทบกระเทียบเปรียบเปรยต่อหน้าศาลและผู้อื่นในห้องพิจารณาคดีก็ตาม แต่การแสดงกิริยาและวาจาของทนายจำเลยดังกล่าวเกิดจากการที่ไม่อาจควบคุมอารมณ์ในการทำหน้าที่ถามความตามความประสงค์ของตนได้ จึงได้กล่าววาจาด้วยอารมณ์ชั่ววูบ ทั้งทนายจำเลยยอมกล่าวขอโทษศาลในทันทีที่ศาลว่ากล่าวตักเตือน อันเป็นการแสดงความรู้สึกรู้ผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแล้ว การที่ศาลสั่งลงโทษทนายจำเลย 1 เดือน จึงเป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินควรและไม่ได้สัดส่วนกับลักษณะและผลที่เกิดจากการกระทำความผิด แม้ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาแก้คำสั่งศาลชั้นต้นเป็นปรับ 500 บาทก็ตาม แต่ช่วงระยะเวลาที่ศาลอุทธรณ์จะมีคำพิพากษาอาจล่วงเลยระยะเวลา 1 เดือนแล้ว ทำให้ผู้ถูกลงโทษต้องโทษจำคุกซึ่งถูกจำกัดอิสรภาพจนครบกำหนดตามคำสั่งศาลชั้นต้นแล้ว เว้นแต่ผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งศาลชั้นต้นจะขอประกันตัวหรือขอลดโทษชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้น

ตัวอย่างที่สาม จำเลยหลีกเลียงไม่รับหมายศาลจนศาลต้องออกหมายจับจำเลย เมื่อจับตัวจำเลยได้ จำเลยแถลงต่อศาลว่าทนายจำเลยแนะนำให้จำเลยหลีกเลียงไม่รับหมายศาล ศาลจึงหมายเรียกให้ทนายจำเลยมาศาลเพื่อสืบพยานแก้ข้อกล่าวหา แต่ทนายจำเลยไม่มาศาล ศาลออกหมายจับทนายจำเลย เมื่อจับตัวทนายจำเลยได้ ศาลจึงมีคำสั่งว่า ทนายจำเลยแนะนำให้จำเลยหลีกเลียงไม่รับหมายศาล ถือเป็นการยุยงส่งเสริมให้จำเลยกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ทนายจำเลยจึงมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเสมือนเป็นตัวการด้วย จำเลยและทนายจำเลยมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ลงโทษปรับจำเลย 500 บาท และลงโทษจำคุกทนายจำเลย 6 เดือน ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า ศาลฟังคำพยานชั้นต้นสวนกลับหลังทนายจำเลย ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาคriminal จึงพิพากษาแก้คำสั่งศาลชั้นต้นที่ลงโทษทนายจำเลยโดยให้ปล่อยตัวทนายจำเลยพ้นข้อหาไป แต่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ทนายจำเลยเป็นต้นคิดและยุยงเสื่อมสนอนให้ตัวความหลีกเลียงไม่รับหมายศาล กรณีเห็นได้ว่าตัวความไม่มีความคิดนึกที่จะกระทำด้วยตนเอง นอกจากทำตามความคิดและเสื่อมสนอนของทนายจำเลย ทนายจำเลยจึงเป็นต้นตอและเป็นตัวการสำคัญในการกระทำความผิดยิ่งกว่าตัวความเองเสียอีก ทนายจำเลยจึงมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล จึงพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ (ที่ถูกต้องเป็นการกลับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์) ให้ลงโทษจำคุกทนายจำเลย 6 เดือน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 102/2507 (ประชุมใหญ่))

ผู้ศึกษาเห็นว่า การที่ศาลลงโทษจำคุกทนายจำเลยถึง 6 เดือนตามอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดนั้นเป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินควร แม้จำเลยหลีกเลียงไม่ยอมรับหมายศาล

แต่การส่งหมายศาลให้จำเลยสามารถใช้วิธีการส่งหมายด้วยวิธีปิดหมายได้ การลงโทษทนายจำเลยจากการกระทำที่ยุ้งเลี่ยมสอนให้จำเลยหลีกเลี่ยงไม่รับหมายศาลยังไม่เป็นกรณีที่น่าเป็นและเพียงพอที่ถึงขั้นต้องจำคุก การที่ศาลลงโทษจำคุกทนายจำเลยจึงไม่ได้สัดส่วนหรือเหมาะสมกับสภาพแห่งการกระทำความผิด ศาลควรลงโทษปรับ 500 บาท เท่ากับโทษที่ลงแก่จำเลยก็น่าจะเป็นการเพียงพอ

จากตัวอย่างคดีตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสามคดีดังกล่าว ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการที่ศาลพิจารณาสั่งลงโทษจำคุกผู้ละเมิดอำนาจศาลจากการกระทำความผิดที่ไม่ถึงขั้นร้ายแรงเป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินควรและไม่ได้สัดส่วนกับลักษณะของการกระทำความผิดหรือผลแห่งการกระทำความผิด โดยไม่ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคลอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักการของสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ยึดหลักอิสรภาพของบุคคลเป็นสำคัญ ทั้งๆ ที่ศาลเป็นองค์กรที่ต้องให้ความสำคัญคุ้มครองด้วยการพิทักษ์ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคล โดยเฉพาะการลงโทษทนายความนั้นศาลควรพิจารณาสั่งลงโทษอย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็น เพราะทนายความทุกคนมีหน้าที่รักษาเกียรติของศาลและผู้พิพากษาผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอยู่แล้ว และการให้ความเคารพยำเกรงศาลโดยไม่ดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในศาลหรือนอกศาลถือเป็นหน้าที่ตามหลักจริยธรรมของทนายความและเป็นข้อบังคับว่าด้วยมารยาททนายความ ข้อ 6 อีกด้วย นอกจากนี้ทนายความยังมีหน้าที่ค้นหาความจริงและพิสูจน์ความจริงตามกฎหมายวิธีพิจารณาความโดยการใช้อยู่ ความชำนาญและประสบการณ์ในการว่าความ เพื่อประโยชน์ในการค้นหาความจริงในศาลเพื่อที่ศาลจะได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องนั้นนำไปวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้อย่างถูกต้อง¹⁸¹ ดังนั้น การพิจารณาสั่งลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาล ศาลควรหลีกเลี่ยงการลงโทษทางอาญาที่จำกัดอิสรภาพของผู้กระทำความผิด เว้นแต่การกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดร้ายแรง

7. บทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 มีทั้งโทษที่มีใช้โทษทางอาญา คือ การไล่ออกจากบริเวณศาล และโทษที่เป็นโทษทางอาญา คือ โทษจำคุกและโทษปรับ ซึ่งโทษที่เหมาะสมแล้ว คือ โทษไล่ออกจากบริเวณศาล ซึ่งมีใช้

¹⁸¹ สภานายทนายความ คณะกรรมการมารยาททนายความ *คู่มือการสอบสวนคดีมารยาททนายความ* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร เดือนตุลา 2542 หน้า 41

โทษทางอาญา และศาลปกครองก็มีบทลงโทษนี้เช่นเดียวกัน แต่โทษที่ผู้ศึกษาจะนำมาวิเคราะห์ปัญหาว่าเหมาะสมหรือไม่นั้นเป็นโทษทางอาญา คือ โทษปรับและโทษจำคุก

7.1 โทษปรับ (Fines)

โทษปรับเป็นโทษทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18(5) โทษปรับเป็นโทษที่ใช้ลงโทษในทางทรัพย์สิน โดยโทษปรับในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล กฎหมายกำหนดให้ปรับได้ไม่เกิน 500 บาท ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้เมื่อปี พ.ศ.2478

โทษปรับถือเป็นการป้องปรามโดยใช้การลงโทษที่เป็นตัวเงินอันเป็นแนวทางที่มีต้นทุนต่ำและมีประสิทธิภาพกว่าการลงโทษที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ การจำคุก การภาคทัณฑ์ การประหารชีวิต¹⁸² เป็นต้น โทษปรับจึงมีผลดีและประโยชน์ทั้งต่อผู้กระทำผิดและต่อรัฐ เพราะผู้กระทำผิดจะต้องชำระเงินค่าปรับให้แก่รัฐโดยไม่ถูกจำคุก แต่ถ้าหากรัฐไม่ปรับและลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดแล้ว รัฐก็จะต้องมีภาระเลี้ยงดูผู้กระทำผิดตลอดเวลาที่ถูกจำคุก ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อนำมาใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้กระทำผิด ในขณะที่ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษปรับก็ไม่ต้องถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำ ทำให้เสียโอกาสและขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ อันอาจส่งผลให้ครอบครัวได้รับความลำบากเดือดร้อน ซึ่งโทษปรับที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพในการป้องปรามการกระทำความผิด โดยไม่ก่อให้เกิดต้นทุนในระดับสูงต่อสังคม¹⁸³ อย่างไรก็ตาม โทษปรับที่มีอัตราโทษเป็นจำนวนเงินที่สูงย่อมเป็นการข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิดได้ดีกว่าโทษปรับที่มีจำนวนเงินที่ต่ำ ซึ่งจะมีผลให้บุคคลอื่นเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด อันเป็นการป้องปรามหรือป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ กฎหมายบัญญัติโทษปรับไม่เกิน 500 บาท ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 วรรคหนึ่ง (ข) และวรรคท้ายไว้เมื่อปี พ.ศ.2478 แต่ปัจจุบันค่าของเงินได้เปลี่ยนแปลงไป หากลงโทษปรับเพียง 500 บาท จะไม่ก่อให้เกิดความเกรงกลัวและสามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลและบุคคลอื่นได้ การบังคับโทษปรับในอัตราดังกล่าวจึงไม่ก่อให้เกิดผลในการบังคับใช้กฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรที่จะกำหนดโทษปรับเสียใหม่ให้สอดคล้องกับค่าของเงินตามสภาพสังคม

¹⁸² สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ “ปฏิรูปยุติธรรมไทย ลด! นักโทษล้นคุก” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 65, 20470 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2557 : 5 หน้า 5

¹⁸³ เรื่องเดียวกัน

และสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยกำหนดโทษปรับในอัตราไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งเป็นอัตราเดียวกันกับโทษปรับสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 64(3) อย่างไรก็ตามโทษปรับควรจะใช้บังคับสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกรณีความผิดเล็กน้อยๆ เช่น กรณีทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่ภายในบริเวณศาล กรณีทะเลาะวิวาทกันในศาล หรือกรณีขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยแสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานเท็จตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(2) ทั้งนี้ การบังคับใช้โทษปรับนั้นก็เพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับโทษที่จำกัดอิสรภาพของผู้กระทำผิดนั่นเอง

7.2 โทษจำคุก (Imprisonment)

ปัญหานี้เป็นประเด็นปัญหาที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากจนถึงขั้นที่จะขอให้มีการยกเลิกโทษจำคุก จากเหตุที่ศาลลงโทษนายความฐานละเมิดอำนาจศาลด้วยการเจตนาดูหมิ่นศาล ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก 6 เดือน ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นจำคุก 3 เดือน และศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นจำคุก 1 เดือน โดยไม่รอกการลงโทษ

หลังจากที่มีการลงโทษจำคุกนายความในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแล้ว ต่อมาประมาณปี พ.ศ.2521 สมาคมนายความได้จัดประชุมเรื่องบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลด้วยการเสนอให้ยกเลิกโทษจำคุก คงมีโทษปรับเพียงอย่างเดียว โดยมีเหตุผลสนับสนุนว่า (ก) เป็นการกีดกันเสรีภาพในการดำเนินคดีของประชาชนหรือนายความ ทำให้นายความไม่กล้าคัดค้านการดำเนินคดีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายด้วยเกรงว่าจะถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล (ข) ขัดต่อหลักนิติธรรม (Rule of Law) เพราะศาลมีอำนาจสั่งลงโทษได้ทันที ไม่ต้องผ่านการสอบสวน จึงเป็นอำนาจเด็ดขาดของผู้พิพากษา อีกทั้งผู้พิพากษาเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดีละเมิดอำนาจศาล จึงไม่ควรที่จะพิจารณาพิพากษาคดีลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลเสียเอง (ค) ขัดต่อกระบวนการอันชอบธรรม (Due Process) เพราะการกระทำความผิดเพียงครั้งเดียว แต่ถูกลงโทษจำคุกได้ถึง 2 ครั้ง (ง) เกรงว่าผู้พิพากษาจะใช้อำนาจตามอำเภอใจหรือดูแก่โทษ และ (จ) แม้จะตัดโทษจำคุกออกไปก็ไม่ทำให้นายความหรือประชาชนขาดความเคารพศาล¹⁸⁴

แต่ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลก็เพื่อให้อำนาจศาลนั้นศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งการมีโทษจำคุกก็เพื่อป้องปรามกรณีของการกระทำละเมิดอำนาจศาลที่มีความร้ายแรงแห่งการกระทำ และกรณีที่ผู้ละเมิดอำนาจศาลกระทำโดยขาดความเคารพยำเกรงต่อศาลอย่างรุนแรง การมีโทษจำคุกย่อมเป็นการป้องกันมิให้มีการ

¹⁸⁴ ปรินา เจศิยวงศ์ “ละเมิดอำนาจศาล” *คู่มือ* : หน้า 119-120

กระทำละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นซ้ำอีก การยกเลิกโทษจำคุก คงเหลือแต่โทษปรับข้อมไม่เพียงพอที่จะป้องกันมิให้มีการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นได้ การลดอำนาจการลงโทษของศาลเช่นนี้ถือเสมือนกับการเสนอว่าไม่ควรมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเลย¹⁸⁵ ฉะนั้น การมีโทษปรับเพียงอย่างเดียวจึงไม่ใช่มาตรการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะช่วยลดปริมาณการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลให้น้อยลงได้ ทำให้การควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความอำนวยธรรมให้แก่ประชาชนได้ จึงยังคงมีโทษจำคุกอยู่เช่นเดิม

บทลงโทษจำคุกสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ให้อำนาจศาลลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 6 เดือนนั้น นักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้แตกต่างกันในการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ 376-10/2515 เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2515 ซึ่งผู้ที่เห็นว่าโทษจำคุก 6 เดือนเหมาะสมแล้ว คือ

ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร ให้ความเห็นไว้ว่า “โทษจำคุก 6 เดือน นับว่าเหมาะสมแล้ว เพราะกฎหมายละเมิดอำนาจศาลของประเทศอังกฤษที่แต่เดิมให้อำนาจศาลลงโทษจำคุกได้โดยไม่มีกำหนดเวลา แต่ต่อมาลดลงให้จำคุกโดยมีกำหนดระยะเวลา และไม่มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาอีกด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยแล้ว จะเห็นว่ากฎหมายไทยผ่อนปรนกว่ากันมากโดยจำคุกไม่เกิน 6 เดือน และหากเห็นว่าศาลมีคำสั่งไม่ถูกต้อง ก็ยังใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้อีกด้วย”

ส่วนผู้ที่เห็นว่าโทษจำคุก 6 เดือนนั้นรุนแรงเกินไป มีดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ให้ความเห็นว่า “โทษจำคุก 6 เดือนนั้นรุนแรงเกินไป และอาจมีลักษณะเป็นการแก้แค้นมากกว่า หลักการในการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล ควรจะอยู่บนหลักเกณฑ์ที่ว่าเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และควรระมัดระวังว่าการให้อำนาจศาลในกรณีเช่นนี้มีไว้เพื่อให้ศาลใช้เป็นเครื่องมือในการแก้แค้น หากแต่เป็นเครื่องมือในการที่จะให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาดำเนินไปด้วยดี อย่างในประเทศเยอรมนีก็ให้อำนาจศาลเพียงไล่ออกนอกบริเวณศาล หรือกักขังไม่เกิน 24 ชั่วโมงเท่านั้น ก็เห็นเรียบร้อยดี”

นายเล็ก จุณณานนท์ ให้ความเห็นว่า “ในเรื่องละเมิดอำนาจศาล จำเป็นต้องมีมาตรการในการขังด้วย แต่บทลงโทษที่ให้จำคุกไม่เกิน 6 เดือนนั้น รู้สึกว่าจะรุนแรงไป”

¹⁸⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 122

ศาสตราจารย์ ดร. สมภพ โทษะกิตย์ ให้ความเห็นว่า “การให้อำนาจศาลลงโทษจำคุกได้ถึง 6 เดือนนั้นเป็นการรุนแรงไป เพราะการละเมิดอำนาจศาลมิใช่เป็นเรื่องที่เกิดในศาลเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงเหตุที่เกิดขึ้นภายนอกศาลด้วย เช่น การแสดงความคิดเห็นนอกศาล เป็นต้น จึงเป็นห่วงว่าถ้าให้อำนาจไว้มากเกินไปก็อาจเป็นอันตรายได้ ผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งโดยใช้อรรถมนต์”

หลวงวิชัยนิตินาท ให้ความเห็นว่า “โทษจำคุก 6 เดือนสูงไป ควรจะลดลงมา”

ศาสตราจารย์กำธร พันธุลาภ ให้ความเห็นว่า “ถ้าโทษจำคุก 6 เดือนมากเกินไป ควรจะลดลงมาเหลือ 15 วัน หรือ 1 เดือนก็ได้”

จะเห็นได้ว่า นักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเรื่องบทลงโทษจำคุกที่ให้อำนาจศาลมีคำสั่งลงโทษจำคุก 6 เดือนนั้นแตกต่างกัน

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ แม้โทษจำคุกสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นเป็นโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18(2) อันเป็นโทษที่จำกัดอิสรภาพซึ่งมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้ถูกลงโทษ ซึ่งนักอาชญาวิทยามองว่าโทษจำคุกเป็นกระบวนการที่จำกัดสิทธิเสรีภาพอันส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้กระทำผิดโดยแยกตัวผู้กระทำผิดออกจากสังคมภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อจิตใจและสร้างรอยมลทินทางสังคมให้แก่ผู้กระทำผิด และโทษจำคุกควรจะใช้ลงโทษแก่อาชญากรร้ายในคดีอุกฉกรรจ์เพื่อเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัย แต่ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่มีโทษมีสันดานเป็นอาชญากรก็ตาม แต่โทษจำคุกเป็นโทษที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่มีลักษณะร้ายแรง ซึ่งมีผลในการข่มขู่ยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้เป็นอย่างดี จึงควรที่จะมีโทษจำคุกสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอยู่ อย่างไรก็ตาม โทษจำคุกถือเป็นโทษที่ค่อนข้างร้ายแรงสำหรับผู้ถูกลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ทั้งยังส่งผลให้ผู้ถูกลงโทษต้องมีประวัติต้องโทษจำคุกติดตัว อันทำให้ผู้ถูกลงโทษต้องมีมลทินทางสังคม จึงควรที่จะบังคับใช้โทษจำคุกในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณีและใช้ลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลสำหรับความผิดร้ายแรงเท่านั้น ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1) การลงโทษจำคุกเป็นวิธีการที่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก และควรใช้ลงโทษแก่อาชญากรในคดีอุกฉกรรจ์ เพื่อเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัย ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดที่มีโทษมีสันดานเป็นอาชญากร ซึ่งแนวคิดสมัยใหม่พยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกโดยพยายามใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกให้มากขึ้น

2) กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกผู้ละเมิดอำนาจศาลทั้งในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและความผิดคดีอาญาฐานอื่น เช่น ผู้ละเมิดอำนาจศาลพกพาอาวุธปืนเข้ามาในบริเวณศาล ต้องถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลจากการประทุพติคนไม่เรียบร้อยหรือฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลที่ห้าม

พกพาอาวุธเข้ามาในบริเวณศาลและถูกลงโทษฐานพกพาอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ หรือผู้ละเมิดอำนาจศาลกระทำการดูหมิ่นศาล ต้องถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลจากการประพฤติตนไม่เรียบร้อยและถูกลงโทษฐานดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 198 อีกด้วย เป็นต้น กรณีเช่นนี้ผู้ละเมิดอำนาจศาลต้องถูกลงโทษจำคุกโดยถูกจำกัดอิสรภาพถึง 2 ครั้งทั้งที่กระทำความผิดเพียงครั้งเดียว ย่อมไม่สอดคล้องต่อหลักการของสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) ข้อ 14(7) ที่บัญญัติว่า “บุคคลที่กระทำความผิดเพียงครั้งเดียวย่อมไม่ถูกลงโทษหรือได้รับการพิจารณาถึงสองครั้งตามกฎหมาย” การลงโทษจำคุกถึง 2 ครั้งย่อมไม่เป็นธรรมแก่ผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาล

3) แม้การที่ศาลมีคำสั่งลงโทษจำคุกผู้ละเมิดอำนาจศาลจะไม่ถือว่าเป็นการลงโทษทางอาญาก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่าผู้ถูกลงโทษได้รับโทษจำคุกซึ่งเป็นโทษทางอาญาแล้ว หากผู้ละเมิดอำนาจศาลต้องถูกดำเนินคดีอาญาอีกคดีหนึ่ง เช่น ถูกดำเนินคดีในข้อหาพกพาอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือข้อหาดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษา กรณีเช่นนี้จะมีผลต่อการตีความกฎหมายอาญาในเรื่องการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ได้ แม้จะมีนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการรอกการลงโทษสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้ ดังนี้

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ให้ความเห็นว่า “หากผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือกำลังรับโทษอยู่ แต่เป็นโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 เช่นนี้ ผู้นั้นน่าจะอยู่ในข่ายที่จะได้รับการรอกการลงอาญา (รอกการลงโทษ) ตามมาตรา 56 ได้ “โทษจำคุก” ตามมาตรา 56 นั้น น่าจะหมายถึงโทษจำคุกเพราะการกระทำความผิดอาญาเท่านั้น แต่ไม่น่าจะรวมถึงโทษจำคุกเพราะละเมิดอำนาจศาล ซึ่งเป็นสภาพบังคับเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลและเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็ว”¹⁸⁶

นายอุดม เฟื่องฟุ้ง ให้ความเห็นว่า “เมื่อความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดอาญา ก็ถือว่าผู้ถูกลงโทษจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาลไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน จึงรอกการลงโทษในคดีอาญาหลังตามมาตรา 56 ได้”¹⁸⁷

¹⁸⁶เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร พลสยาม พรินตติ้ง (ประเทศไทย) 2551 หน้า 919

¹⁸⁷อุดม เฟื่องฟุ้ง คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1 หน้า 369

ปัจจุบันยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการตีความกฎหมายกรณีที่ศาลลงโทษจำคุกในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล แล้วศาลคดีอาญาจะใช้ดุลพินิจรอการลงโทษจำคุกแก่ผู้ถูกลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในคดีอาญาได้หรือไม่ขึ้นสู่ศาลฎีกาให้ต้องวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แต่อย่างใด คงมีแต่แนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษจำคุกในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นข้าราชการโดยมีคำสั่งหรือคำพิพากษาถึงที่สุด ผู้ถูกลงโทษจะถูกออกจากราชการหรือไม่ เนื่องจากขาดคุณสมบัติที่จะรับราชการต่อไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 ที่บัญญัติว่า “ผู้ที่เข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ (7) เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

ปัญหานี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 5) บันทึกเรื่องเสร็จที่ 444/2528 วินิจฉัยให้เหตุผลไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลหรือการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล เป็นเรื่องของวิธีสบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาของศาลเท่านั้น ไม่ใช่เรื่องทางอาญา ฉะนั้น การละเมิดหรือฝ่าฝืนข้อบังคับของศาลในอันที่จะควบคุมดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลจึงไม่ใช่การกระทำความผิดทางอาญา แต่เป็นเพียงการละเมิดอำนาจหน้าที่ของศาลเกี่ยวกับการพิจารณาและรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่พิเศษของศาลโดยเฉพาะเท่านั้น การที่ต้องมีโทษอยู่ด้วยก็เพื่อให้อำนาจนั้นบรรลุ ทำนองเดียวกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งที่ขัดจรรยาบรรณไม่ปฏิบัติตามหมายบังคับคดีของศาล เช่น ไม่ยอมออกจากบ้านเช่าตามคำพิพากษาของศาล ก็อาจจะถูกจับตัวไปกักขังอันเป็นบทบังคับอย่างหนึ่งได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 297 และมาตรา 300 ดังนั้น การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางอาญา

2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ให้อำนาจศาลที่จะลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลโดยไล่ออกจากบริเวณศาลก็ได้ หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งจะลงโทษทั้งสองวิธีนี้ไปด้วยกันก็ได้แล้วแต่ความจำเป็นและความเหมาะสมแห่งความหนักเบาของการละเมิดอำนาจศาล ถ้าเพียงแต่ศาลไล่อันที่ละเมิดอำนาจศาลออกจากบริเวณศาลเท่านั้น ก็จะเห็นได้โดยชัดแจ้งว่าละเมิดอำนาจศาลนั้นมิใช่การกระทำความผิดทางอาญา มิใช่โทษอาญา เป็นเพียงวิธีการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล แต่ถ้าการละเมิดอำนาจศาลอันเดียวกันนั้น ศาลพิพากษาให้ปรับหรือจำคุกแทนที่จะไล่ออกจากบริเวณศาล ก็ไม่น่าจะทำให้การ

ละเมิดอำนาจศาลซึ่งไม่ใช่ความผิดอาญานั้นเป็นความผิดอาญาไปได้ มิฉะนั้นจะกลายเป็นว่าการละเมิดอำนาจศาลอันเดียวกันเป็นความผิดอาญาก็ได้ ถ้าไปออกไปนอกศาลก็ไม่ใช่ความผิดอาญา ถ้าจำคุกก็เป็นความผิดอาญา การตีความกฎหมายในเรื่องเดียวกันจะต้องตีความไปในทางเดียวกัน

3) การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาจะต้องมีการสอบสวน มีการแจ้งข้อกล่าวหา พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายจึงจะมีอำนาจฟ้องคดีได้ แต่การฟ้องคดีของพนักงานอัยการจะต้องมีการสอบสวนก่อน ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีจะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน เรื่องละเมิดอำนาจศาลนั้นมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ว่าราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีละเมิดอำนาจศาลด้วยตนเองไม่ได้ และคดีละเมิดอำนาจศาลนั้น ศาลไต่สวนให้ได้ข้อเท็จจริงและมีคำสั่งลงโทษได้ทันที ไม่ต้องให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนและไม่ต้องให้พนักงานอัยการฟ้องคดีก่อนเหมือนคดีอาญาทั่วไป

4) ตามหลักกฎหมายที่ว่าผู้กระทำความผิดทางอาญาจะไม่ถูกลงโทษสองครั้งในการกระทำความผิดอันเดียวกัน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) ได้บัญญัติรับรองหลักกฎหมายนี้ไว้ว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้อง อันเป็นบทบัญญัติที่รองรับหลักกฎหมายที่ว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรถูกลงโทษสองครั้งในการกระทำอันเดียวกัน หากถือว่าการละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดอาญาเมื่อลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลไปแล้วก็จะฟ้องผู้นั้นให้ถูกลงโทษในการกระทำนั้นอีกไม่ได้ เพราะจะเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดสองครั้ง¹⁸⁸

จากเหตุผลทั้ง 4 ข้อดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยว่าการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่ใช่การกระทำความผิดอาญา ผู้ถูกลงโทษจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาลที่เป็นข้าราชการจึงไม่จำเป็นต้องออกจากราชการแต่อย่างใด

จากกรณีดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลที่เป็นข้าราชการ โดยถือว่าการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่ใช่การกระทำความผิดอาญาซึ่งเป็นไปในแนวเดียวกันกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกา แต่การที่ผู้ถูกลงโทษจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาลได้รับโทษจำคุกนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นไปตามทฤษฎีการตีความกฎหมายอาญาได้กำหนดให้ตีความตามตัวอักษรและตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ศาลจะใช้ดุลพินิจรอการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้นั้นจะต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดนั้นไม่

¹⁸⁸ ชาตรี สุวรรณิน “การลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ” ในคณะกรรมการนิติบัญญัติ สมัยที่ 62 บรรณาธิการ รพ. 2553 หน้า 165-171 กรุงเทพมหานคร พรินท์แอมป์ (ประเทศไทย) 2553 หน้า 169 -170

เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษจำคุกที่ได้กระทำโดยประมาทหรือเป็นความผิดลหุโทษเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้” ฉะนั้น เมื่อความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดที่กระทำโดยเจตนา มิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท และมีโทษจำคุกโทษตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102 ได้ให้ความหมายไว้และมีโทษจำคุกในภาค 3 ลหุโทษแห่งประมวลกฎหมายอาญา ศาลจึงไม่อาจใช้ดุลพินิจในการรอการลงโทษในความผิดคดีอาญาแก่ผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลได้เนื่องจากไม่เข้าหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ดังกล่าว ทั้งที่คดีอาญาในคดีหลังอาจอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ศาลใช้ดุลพินิจรอการลงโทษตามบัญชีมาตรฐานกำหนดโทษหรือยึดถือของศาลได้ อันส่งผลกระทบต่อเสรีภาพและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษเป็นอย่างมาก ซึ่งไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้องค์กรของรัฐทุกองค์กร ซึ่งรวมถึงศาลต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ

บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลที่ได้ให้อำนาจศาลในการลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลก็เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลและให้ศาลควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีให้เป็นไปโดยเรียบร้อย รวดเร็ว และเป็นธรรมเท่านั้น การลงโทษจำคุกอันเป็นโทษที่จำกัดอิสรภาพโดยมุ่งเน้นในการแก้แค้นทดแทน และสุ่มเสี่ยงต่อการใช้อำนาจของศาลที่อาจถูกมองว่าศาลใช้อำนาจตามอำเภอใจหรือลุแก่อำนาจ อีกทั้งจะได้ไม่ต้องมีปัญหาถกเถียงเกี่ยวกับการตีความกฎหมายในการใช้ดุลพินิจรอการลงโทษจำคุกแก่ผู้ถูกลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลในคดีอาญา การลงโทษจำคุกผู้ละเมิดอำนาจศาลนั้น ศาลพึงใช้ด้วยความระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณีโดยใช้ลงโทษสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่มีลักษณะแห่งการกระทำที่ร้ายแรงหรือเป็นความผิดร้ายแรง หรือการกระทำที่ออกอาจโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายเท่านั้น เช่น การลักลอบส่งมอบยาเสพติดในบริเวณศาล หรือการทำร้ายร่างกายพยานคู่ความหรือบุคคลอื่นในบริเวณศาลจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายสาหัส

เป็นต้น ทั้งนี้ โทษจำคุกสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลควรมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ซึ่งเป็นอัตราเดียวกันกับโทษจำคุกสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 และบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลล่าง (Inferior Court) และศาลแขวง (Magistrates Court) ในประเทศอังกฤษและเวลส์

8. การนำโทษอื่นมาใช้กับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ โทษอื่นที่ควรนำมาใช้ในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล คือ (1) กักขังซึ่งเป็นบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลของประเทศญี่ปุ่น และ (2) ควบคุมตัวซึ่งเป็นบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลของประเทศเยอรมนี

1) โทษกักขัง (Confinement)

โทษกักขังเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18(3) โดยโทษกักขังเป็นโทษที่กักตัวผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษกักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร จะสั่งในคำพิพากษาให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเองหรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นที่กักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังก็ได้

ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า การกักขังผู้ต้องโทษกักขังไว้ในสถานที่กักขังตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้นั้น หรือทำให้ผู้ซึ่งต้องพึ่งพาผู้ต้องโทษกักขังในการดำรงชีพได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร หรือมีพฤติการณ์พิเศษประการอื่นที่แสดงให้เห็นว่าไม่สมควรกักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้กักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่อื่นซึ่งมิใช่ที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเอง โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติ และหากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวยินยอม ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้ควบคุมดูแล และให้ถือว่าผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายนี้”

โทษกักขังมักจะใช้ใน 2 กรณี คือ (1) กรณีที่ศาลเปลี่ยนจากโทษจำคุกที่ลงโทษไม่เกิน 3 เดือนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 และ (2) กรณีที่ศาลลงโทษปรับ แต่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับและถูกกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และมาตรา 30

(1) กรณีที่ศาลเปลี่ยนจากโทษจำคุกมาเป็นโทษกักขัง

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้”

กรณีนี้เป็นกรณีที่ศาลใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก โดยเห็นสมควรลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดไม่เกิน 3 เดือน ซึ่งมีกำหนดระยะเวลาจำคุกสั้น และผู้กระทำความผิดไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษจำคุกสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจึงเปลี่ยนโทษเป็นกักขังแทนมีกำหนดเวลาไม่เกิน 3 เดือน เท่ากำหนดระยะเวลาของโทษจำคุก

(2) กรณีที่ผู้กระทำความผิดถูกกักขังแทนค่าปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับ และไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้” ซึ่งในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตรา 200 บาทต่อวันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30 ที่บัญญัติว่า “ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทางเดียวหรือหลายกระทาง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินสองปีก็ได้”

กรณีนี้มักจะเป็นกรณีที่ศาลลงโทษปรับเพียงอย่างเดียว หรือศาลลงโทษจำคุกและปรับ แต่โทษจำคุกรอการลงโทษไว้ และผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ จึงต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ โดยคิดอัตรา 200 บาท ต่อวัน

จะเห็นได้ว่า โทษกักขังเป็นโทษที่เบากว่าโทษจำคุก แม้โทษกักขังจะเป็นโทษที่จำกัดอิสรภาพเช่นเดียวกับโทษจำคุก แต่ในทางปฏิบัติสถานที่กักขังมักจะเป็นทัณฑสถานหรือศูนย์ฝึกอาชีพของกรมราชทัณฑ์หรือสถานพินิจ นอกจากนี้สถานที่กักขังอาจเป็นสถานที่อยู่อาศัยของผู้ถูกกักขังนั่นเอง หรือสถานที่อยู่อาศัยของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้ถูกกักขังนั้นไว้ ดังนั้น

โทษกักขังจึงแตกต่างจากโทษจำคุกที่ต้องถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำ และโทษกักขังจะส่งผลดีต่อผู้ถูกลงโทษเนื่องจากผู้ถูกลงโทษไม่ต้องมีประวัติการต้องโทษจำคุกติดตัว ไม่ทำให้ผู้กระทำผิดเกิดปมด้อยและไม่ต้องถูกตราหน้าจากสังคมว่าเคยติดคุกมาก่อน ทั้งไม่เสียสิทธิที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจรอการลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ได้ ซึ่งการที่ศาลลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลด้วยการลงโทษกักขัง มิได้ลงโทษถึงขั้นจำคุกนั้น ถือได้ว่าศาลตระหนักถึงความสำคัญของการใช้อำนาจของศาลอันเป็นการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายที่ชอบธรรมในการรักษาความสงบเรียบร้อยในศาลและควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีให้เป็นไปโดยเรียบร้อย รวดเร็วและยุติธรรม โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของการป้องกันและป้องปรามการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและได้คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนควบคู่กันไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ศาลควรใช้ดุลพินิจลงโทษกักขังผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลมีกำหนดไม่เกิน 1 เดือน และใช้เฉพาะกรณีที่ทำเป็นเท่านั้น โดยใช้ลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลในกรณีที่เป็นความผิดที่ค่อนข้างร้ายแรงและเป็นการกระทำที่ออกอาจไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เช่น กรณีสับเปลี่ยนตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย เพราะถือเป็นการปล่อยผู้กระทำผิดที่ควรจะได้รับโทษให้ไม่ต้องรับโทษ ในขณะที่เดียวกันกลับให้ผู้บริสุทธิ์ต้องได้รับโทษแทน หรือกรณีทำร้ายร่างกาย พยาน คู่ความ ทนายความหรือบุคคลอื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย เป็นต้น

2) ควบคุมตัว (Superintend)

การควบคุมตัวเป็นมาตรการบังคับที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล เพราะทำให้บุคคลนั้นต้องอยู่ในความควบคุมซึ่งเป็นการจำกัดอิสรภาพไม่สามารถเดินทางหรือเลือกสถานที่ตามที่ตนต้องการอยู่ได้ตั้งใจปรารถนา¹⁸⁹

สำหรับความหมายของการควบคุมตัวไม่มีคำนิยามที่ให้ความหมายไว้โดยเฉพาะ มีเพียงความหมายของคำว่า “ควบคุม” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(21) ที่หมายความถึง การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนสอบสวน

ส่วนระยะเวลาในการควบคุมนั้น กฎหมายกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนควบคุมได้ทำที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีและไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 บทบัญญัติ

¹⁸⁹ อุทัย อาทิวะช กู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 3 การสอบสวน มาตรการบังคับในคดีอาญา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิ.เจ.พริ้นติ้ง 2555 หน้า 340

มาตราดังกล่าววางหลักกฎหมายไว้ว่า ห้ามมิให้ควบคุมตัวไว้เกินกว่า “จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี” ซึ่งต้องพิจารณาจากสภาพการกระทำ ความผิด ความร้ายแรงของความผิด สภาพและสถานะตัวบุคคลผู้กระทำความผิด และพฤติการณ์แวดล้อมคดีทั้งหลายประกอบกัน¹⁹⁰ ระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่กำหนดไว้ในมาตรานี้เป็นหลักการที่ไม่อาจละเมิดได้ เพราะเป็นการประกันเสรีภาพของประชาชนว่าพนักงานสอบสวนจะควบคุมผู้ต้องหาไว้ได้เพียงไม่เกินความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งความจำเป็นดังกล่าวต้องไม่เกิน 48 ชั่วโมงนับแต่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนต้องรีบนำตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไปขอฝากขังต่อศาลต่อไป

ส่วนการควบคุมตัวในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้น ให้ผู้ถูกลงโทษอยู่ในความควบคุมของศาล โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจศาลเป็นผู้ควบคุม และการควบคุมตัวควรจะใช้กับกรณีที่ผู้ละเมิดอำนาจศาลประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล หรือกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือคำสั่งของศาล โดยบัญญัติในบทลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ด้วยการกำหนดให้การควบคุมตัวผู้ละเมิดอำนาจศาลอยู่ในอำนาจศาล และห้ามมิให้ควบคุมผู้ละเมิดอำนาจศาลเกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีในทำนองเดียวกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ทั้งนี้ ให้ควบคุมตัวผู้ละเมิดอำนาจศาลได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง ซึ่งมีระยะเวลาควบคุมตัวเหมือนกับบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลของประเทศเยอรมนี

9. การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

วิธีการเพื่อความปลอดภัย (Measures of Safety) เป็นมาตรการในการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นในอนาคต ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากสภาพบังคับของโทษ กล่าวคือ โทษเป็นสภาพบังคับที่รัฐจะบังคับใช้กับบุคคลหลังจากบุคคลนั้นได้กระทำความผิดแล้ว แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการที่รัฐนำมาใช้ก่อนที่จะมีการกระทำความผิด หรือมีการกระทำความผิดแล้วไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอีก¹⁹¹ ดังนั้น วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงเป็นมาตรการที่อาจ

¹⁹⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 343

¹⁹¹ สำนักงานอัยการสูงสุด “วิธีการเพื่อความปลอดภัย” อัยการนิเทศ 64 กรุงเทพมหานคร ลีโอ แลนเซ็ท 2545 หน้า 61

นำมาใช้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะยังไม่ได้กระทำความผิด หรือได้กระทำความผิดแล้วแต่มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคต¹⁹²

วิธีการเพื่อความปลอดภัยถือเป็นมาตรการทางอาญาที่มีใช้โทษทางอาญา แต่เป็นมาตรการเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดก่อเหตุร้ายขึ้นอีก จึงเป็นมาตรการทางเลือกที่ศาลสามารถมีคำสั่งใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษทางอาญา¹⁹³ กล่าวได้ว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยกับโทษเป็นกฎหมายอาญาคู่ขนาน

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ เมื่อบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลมีไว้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในศาล และให้ศาลมีอำนาจควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีให้เป็นไปโดยเรียบร้อยรวดเร็ว และเป็นธรรม อีกทั้งคุ้มครองให้เกิดความเป็นธรรมในการบริหารงานยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันการดำเนินคดีมิให้ล่าช้า มิให้มีการประวิงคดีและป้องกันการมีอิทธิพลที่มีชอบที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของกลุ่มความหรือบุคคลทั่วไป จึงควรที่จะนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลในกรณีที่ศาลเห็นว่าพฤติการณ์การกระทำความผิดยังไม่สมควรที่จะลงโทษปรับหรือกักขังผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลนั้น

วิธีการเพื่อความปลอดภัยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 ซึ่งมีทั้งหมด 5 กรณี คือ (1) กักกัน (2) ห้ามเข้าเขตกำหนด (3) เรียกประกันทัณฑ์บน (4) คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และ (5) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง แต่ผู้ศึกษามีความเห็นว่ วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องในการนำมาปรับใช้กับบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาล มี 2 กรณี คือ (ก) ห้ามเข้าเขตกำหนด และ (ข) เรียกประกันทัณฑ์บน

(ก) ห้ามเข้าเขตกำหนด (Prohibition to enter a specified area)

วิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39(2) และมาตรา 44 ในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนี้หมายถึงการห้ามเข้าเขตบริเวณศาลภายในเวลาที่ศาลกำหนดจนกว่าจะเสร็จการพิจารณาคดี

การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนดมาใช้กับบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาล ควรจะใช้ในกรณีที่ละเมิดอำนาจศาลประพฤติตนไม่เรียบร้อย หรือกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาล เช่น กรณีพกพาอาวุธเข้ามาในบริเวณศาล หรือกรณีเข้ามาหาเรื่องทะเลาะวิวาทกับคู่ความหรือบุคคลอื่นในบริเวณศาล เป็นต้น

¹⁹²ณรงค์ ใจหาญ กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2543 หน้า 136

¹⁹³ธานี วรภัทร์ กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก หน้า 33

เหตุที่นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนดมาใช้ขึ้นเนื่องจาก
 ลำพังการไล่ออกจากบริเวณศาลไม่อาจป้องกันการกระทำที่เป็นการละเมิดอำนาจศาลได้
 เท่าที่ควร ผู้ละเมิดอำนาจศาลที่ถูกศาลมีคำสั่งไล่ออกจากบริเวณศาลคงออกไปจากบริเวณศาล
 เฉพาะการพิจารณาคดีของศาลในนัดนั้นเท่านั้น หากในวันอื่นที่ศาลยังคงมีการพิจารณาคดีอยู่
 ผู้ละเมิดอำนาจศาลในนัดพิจารณาคดีในครั้งก่อนยังคงมีสิทธิเข้ามาในบริเวณศาลรวมถึงในห้อง
 พิจารณาคดีในนัดอื่นหรือครั้งอื่นได้อีก ซึ่งศาลไม่อาจมีคำสั่งไล่ออกไปจากบริเวณศาลในการ
 พิจารณาคดีในครั้งต่อไปได้เพราะจะเป็นคำสั่งที่เกินเลยไปจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย
 วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 และมาตรา 33 ดังแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 57/2510 ที่ได้วินิจฉัย
 เป็นบรรทัดฐานไว้ ฉะนั้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดอำนาจศาลใน
 อนาคต จึงควรนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนดมาใช้กับบทบัญญัติเรื่องละเมิด
 อำนาจศาลโดยใช้ควบคู่กับโทษไล่ออกจากบริเวณศาล

อย่างไรก็ตาม เรื่องห้ามเข้าเขตบริเวณศาลภายในเวลาที่ศาลกำหนดที่นำมาใช้
 นั้นควรใช้ในช่วงเวลาที่ศาลพิจารณาคดีต่อเนื่องไปจนเสร็จการพิจารณาคดีนั่นก็คือจนกว่าศาลจะ
 อ่านคำพิพากษา หากเป็นเวลาเวลาที่ศาลเสร็จการพิจารณาคดีโดยอ่านคำพิพากษาแล้ว ย่อมหมดความ
 จำเป็นที่จะต้องนำเรื่องห้ามเข้าเขตภายในกำหนดมาใช้ได้อีกเพราะจะกระทบต่อสิทธิที่จะเลือก
 สถานที่ของบุคคลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ

(ข) เรียกประกันทัณฑ์บน (Order a parole)

ก่อนใช้ประมวลกฎหมายอาญา การเรียกประกันทัณฑ์บนถือเป็นโทษฐาน
 หนึ่งที่ใช้ชื่อว่า เรียกประกันทานบนตามประมวลกฎหมายลักษณะอาชญา ร.ศ.127 มาตรา 12(6)¹⁹⁴
 แต่เมื่อบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา การเรียกประกันทัณฑ์บนถือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย
 ซึ่งวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องเรียกประกันทัณฑ์บนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 (3)
 และมาตรา 46 ควรนำมาใช้กับบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลในกรณีของการกระทำที่เป็น
 ความผิดเล็กน้อย ซึ่งศาลเห็นว่ายังไม่สมควรที่จะลงโทษปรับ โดยมักจะใช้ในกรณีที่ผู้ละเมิด
 อำนาจศาลส่งเสียงดังระหว่างที่ศาลพิจารณาคดี ซึ่งศาลได้ว่ากล่าวตักเตือนแล้ว แต่ไม่เชื่อฟัง กรณี
 หลีกเลียงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(3)
 กรณีคัดถ่ายสำนวนคดีหรือเอกสารโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความแพ่ง มาตรา 31(4) กรณีขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือคำสั่งเรียกของศาลตามประมวล

¹⁹⁴ขุนสมหารหิตะคดี (โป้ โปรรูปต์) พจนานุกรมกฎหมาย กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2549

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(5) หรือกรณีที่ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณา กระทำการละเมิดอำนาจศาลด้วยการ โฆษณาต่อประชาชนในหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32

การเรียกประกันทัณฑ์บนดังกล่าวให้อำนาจศาลในการมีคำสั่งให้ผู้กระทำการ ละเมิดอำนาจศาลวางเงินตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนดในเวลาใดๆ ก่อนที่ศาลจะมีคำ พิพากษา หากในช่วงเวลาที่ศาลพิจารณาคดีจนถึงเวลาที่ศาลมีคำพิพากษา ผู้นั้นไม่ได้กระทำการละเมิด อำนาจศาลอีก ศาลก็จะมีคำสั่งคืนเงินที่วางประกันต่อศาลแก่ผู้นั้น ซึ่งเงินที่วางประกันต่อศาลตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 ฉบับปัจจุบันที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 21 พ.ศ. 2551) ที่ระบุ จำนวนเงิน 50,000 บาทนั้นสูงเกินไป ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า จำนวนเงินที่เหมาะสมในการวาง ประกันควรจะเป็นเงินจำนวน 5,000 บาทตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับเดิมก่อนที่จะมีการแก้ไข เพิ่มเติม ทั้งนี้ หากผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือไม่ยอมวางเงินประกันตามคำสั่งศาล ผู้นั้นก็ต้อง ถูกกักขังจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือวางเงินประกันต่อศาล โดยคิดอัตรา 200 บาทต่อวัน

วิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนดและเรียกประกันทัณฑ์บนนั้น เหมาะสมที่นำมาปรับใช้กับบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาล เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษปรับและ โทษกักขัง หากว่าการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นไม่มีพฤติการณ์ที่ร้ายแรงหรือเป็น ความผิดร้ายแรงหรือเป็นการกระทำที่อุกอาจหรือไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ใดๆก็ตามศาล สามารถนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนดและเรียกประกันทัณฑ์บนมาใช้ควบคู่ ไปด้วยได้ไปจากบริเวณศาลได้ เพื่อจะได้บังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. บัญชีมาตรฐานกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

บัญชีมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญชีระวางโทษหรือที่เรียกว่าชั่งตौอนั้น หมายถึง บัญชี ระดับอัตราโทษของศาลแต่ละศาลที่ได้กำหนดขึ้น โดยพิจารณาจากอัตราโทษที่กฎหมายกำหนด เอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการลงโทษผู้กระทำผิด โดยถือหลักว่าในความผิดเดียวกัน ความร้ายแรง เท่ากัน ผู้กระทำผิดควรจะได้รับโทษเท่ากัน ซึ่งศาลแต่ละศาลจะใช้อัตราโทษตามบัญชีมาตรฐาน กำหนดโทษหรือบัญชีระวางโทษนี้มาเป็นแนวทางในการลงโทษผู้กระทำผิด

เหตุที่บัญชีมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญชีระวางโทษเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นสิ่ง ที่ ศาลของไทยใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดดุลพินิจของแต่ละศาลในการตัดสินว่าผู้กระทำผิดควรจะ

ได้รับโทษเท่าใด¹⁹⁵ แม้ว่าบัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญญัติระวางโทษจะมีใช้กฎหมาย และไม่มีผลผูกพันผู้พิพากษาว่าจะต้องปฏิบัติตามอย่างเด็ดขาดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ ศาลมักจะใช้บัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญญัติระวางโทษในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิดเพื่อจะได้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน

สำหรับเหตุผลของการมีบัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญญัติระวางโทษนั้นมีเหตุผล 3 ประการ คือ

1) เพื่อให้การลงโทษของศาลเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน โดยการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันและผลแห่งการกระทำความผิดใกล้เคียงกัน ผู้กระทำผิดสมควรที่จะได้รับโทษที่เท่ากัน

2) ทำให้ศาลสามารถปฏิบัติงานคดีได้อย่างรวดเร็วโดยไม่จำเป็นต้องปรึกษาหารือกันทุกครั้งไป และปฏิบัติงานได้อย่างไม่ผิดพลาด

3) เป็นการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาลให้เป็นไปโดยถูกต้อง สุจริตและยุติธรรม โดยจำกัดการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาไม่ให้ใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ

อย่างไรก็ตาม บัญชีมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญญัติระวางโทษเป็นเพียงสิ่งที่กำหนดมาตรฐานของการลงโทษในคดีแต่ละประเภทหรือลักษณะของความผิดเท่านั้น ผู้พิพากษาอาจใช้ดุลพินิจในการลงโทษที่แตกต่างจากบัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญญัติระวางโทษได้ เมื่อคำนึงถึงความเดือดร้อนของสังคมที่ได้รับจากการกระทำความผิด คุณลักษณะของผู้กระทำผิด และพฤติการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ในทางปฏิบัติ ศาลแต่ละศาลจะมีบัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญญัติอัตราโทษสำหรับความผิดอาญาเพื่อเป็นสิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์กำหนดดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดตามฐานความผิด แต่ยังไม่บัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญญัติอัตราโทษสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ผู้ศึกษามีความเห็นว่า ศาลแต่ละศาลควรจะมีบัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญญัติอัตราโทษสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในแต่ละลักษณะความผิด เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเกณฑ์กำหนดดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิด โดยกำหนดอัตราโทษให้เท่ากันหรือใกล้เคียงกันทุกศาล เพื่อให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน

¹⁹⁵พีรพล ศรีสิงห์ และอารีรัตน์ กล่อมจิตต์ ศาลกับดุลพินิจในการลงโทษ คดีเมาแล้วขับ กรุงเทพมหานคร นิติธรรม 2556 หน้า 279

11. ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกับการวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการพิจารณาหรือคำพิพากษาของศาล

ตามแนวความคิดของนักกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศต่างยอมรับกันเป็นหลักเกณฑ์โดยทั่วไปว่าการวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลทางวิชาการโดยสุจริตที่เป็นไปโดยสุภาพ และมีได้กล่าวเสียคดีศาลนั้นสามารถทำได้ โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เว้นแต่กรณีที่ศาลจะมีคำสั่งห้ามสื่อโฆษณาเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมแห่งคดีหรือกระบวนการพิจารณาคดีเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ หรือกรณีโฆษณาที่มีข้อความหรือความเห็นที่ประสงค์จะให้มิอิทธิพลเหนือความรู้สึกรักของประชาชนหรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดี จึงจะถือว่าการโฆษณาหรือวิพากษ์วิจารณ์นั้นเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล แต่แนวความคิดหรือหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแตกต่างจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 65 อันอาจทำให้สื่อโฆษณาหรือบุคคลอื่นไม่กล้าวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาหรือคำพิพากษาของศาล ทั้งที่การวิจารณ์หรือการแสดงความคิดเห็นนั้นอาจเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานยุติธรรมที่จะทำให้มีการพัฒนาความคิดทางกฎหมายอันนำไปสู่คำพิพากษาของศาลที่ถูกต้องและเที่ยงธรรม ดังนั้น จึงควรบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายละเมิดอำนาจศาล เรื่องการวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลดังกล่าวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไว้ให้ชัดเจน

ผู้ศึกษามีความเห็นที่ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยบัญญัติให้ชัดเจนว่าการวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลทางวิชาการ โดยสุจริตที่เป็นไปอย่างสุภาพและไม่มีข้อความหรือถ้อยคำที่กล่าวเสียคดีศาลไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษา ซึ่งจะได้สอดคล้องกับบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

บทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลถือเป็นกฎหมายสากลทั่วไปที่ศาลแต่ละประเทศทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นศาลในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) หรือระบบจารีตประเพณี เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น หรือศาลในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือระบบประมวลกฎหมาย เช่น ประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี เป็นต้น ต่างก็มีกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาล โดยมีวัตถุประสงค์ที่ว่าเมื่อศาลมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งให้แก่คู่ความแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการหรือเครื่องมือบางอย่างสำหรับให้อำนาจแก่ศาลในการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรม ยุติธรรมและอีกทั้งยังรวมถึงอำนาจในการสั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปในทางก่อความรำคาญหรือในทางประวิงคดีให้ชักช้าหรือในทางฟุ่มเฟือยเกินสมควรอีกด้วย ซึ่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลดังกล่าวมีบทลงโทษไว้ใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอำนาจศาลในการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่นและเพื่อบังคับให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามคำสั่งศาล

กฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลของไทยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 และมาตรา 32 โดยแบ่งลักษณะการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็น 7 กรณี คือ

1. การขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลที่ออกตามความในมาตรา 30 (มาตรา 31(1))
2. การประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล (มาตรา 31(1))
3. การขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาและได้รับอนุญาตจากศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยแสดงข้อเท็จจริงเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ (มาตรา 31(2))
4. การหลีกเลียงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารที่ส่งให้ตนเอง (มาตรา 31(3))
5. การตรวจเอกสารในสำนวนคดีหรือคัดลอกสำเนาเอกสาร โดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 31(4))

6. การขจัดขึ้นไม่มาศาลตามคำสั่งศาล (มาตรา 31(5)) และ

7. การกระทำของผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ที่ออกโฆษณาต่อประชาชน (มาตรา 32)

ส่วนบทลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลบัญญัติไว้ในมาตรา 33 โดยให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธี คือ (1) ไล่ออกจากบริเวณศาลในช่วงระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใดๆ ก็ได้ตามที่เห็นสมควร หรือ (2) ลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับ ซึ่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลได้บัญญัติขึ้นเพื่อประโยชน์การบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาล เพราะต้องการลงโทษสำหรับการกระทำที่มีขอบข่ายกฎหมาย เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่นและเพื่อบังคับให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามคำสั่งศาล

กฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลของไทยและของต่างประเทศมีบทลงโทษที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ทั้งมีแนวความคิดเดียวกันว่าการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นมีใช้การลงโทษในทางอาญา หากการกระทำใดที่ผู้กระทำถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลไปแล้วและการกระทำนั้นเข้าลักษณะความผิดทางอาญา บุคคลนั้นต้องข่อมต้องถูกฟ้องและถูกลงโทษตามกฎหมายอาญาอีกคดีหนึ่งด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (ICCPR) ข้อ 14(7) ที่กำหนดห้ามมิให้ลงโทษผู้กระทำผิดซ้ำจากการกระทำความผิดเพียงครั้งเดียว อย่างไรก็ตามแม้ผู้ละเมิดอำนาจศาลจะถูกลงโทษทั้งในคดีละเมิดอำนาจศาลและในคดีอาญาซึ่งถือว่าถูกลงโทษซ้ำถึงสองครั้ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็ตาม แต่ถ้าไม่ให้อำนาจศาลในการลงโทษผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลไว้ ก็จะทำให้ศาลไม่อาจรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและไม่อาจควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และเป็นธรรมได้ ดังนั้น การมีบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลซึ่งมีโทษทางอาญาจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลพินิจในการลงโทษของศาลควรใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือป้องกันความผิดและทฤษฎีการลงโทษเพื่อสร้างจิตสำนึก ไม่ควรใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อให้สาสมหรือแก้แค้นทดแทน โดยมีข้อจำกัดในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษว่าศาลควรพิจารณาตามความชั่วร้ายของผู้กระทำผิด สาเหตุแห่งการกระทำความผิด ความรู้สึกผิดชอบของผู้กระทำผิด ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด ผลร้ายที่เกิดจากการกระทำความผิด อีกทั้งโทษที่ลงจะต้องได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดของผู้กระทำและผลแห่งการกระทำความผิดนั้นด้วย โดยคำนึงถึงอิสรภาพของผู้กระทำผิดเป็นหลักสำคัญ

บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในส่วนของโทษจำคุกที่ให้อำนาจศาลมีคำสั่งลงโทษจำคุกได้ถึง 6 เดือนนั้นเป็นโทษที่รุนแรงเกินไป เมื่อเทียบกับสภาพความผิดและผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด เพราะวัตถุประสงค์ของการลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเพียงเพื่อลงโทษสำหรับการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลหรือประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลหรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาคดีของศาลเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และเป็นธรรมเนียมอันเป็นการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือเพื่อสร้างจิตสำนึกเท่านั้น ทั้งผู้ถูกลงโทษจำคุกต้องมีตราบาปติดตัวที่ต้องมีประวัติเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณารอกการลงโทษจำคุกในคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอีกด้วย ดังนั้น โทษจำคุกจึงควรใช้ลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลที่มีลักษณะของการกระทำความผิดที่ร้ายแรงหรือกระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ เช่น การลักลอบจำหน่ายยาเสพติดในบริเวณศาล หรือการทำร้ายร่างกายพยาน คู่ความ หรือบุคคลอื่นในบริเวณศาลจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส เป็นต้น ทั้งนี้ การที่ศาลจะพิจารณาสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล ควรจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของบุคคลอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักการของสิทธิมนุษยชนและตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญด้วยการใช้ดุลพินิจอย่างจำกัดในการลงโทษโดยใช้ในกรณีที่จำเป็นสำหรับการบังคับใช้กฎหมายและต้องมีสัดส่วนที่สมเหตุสมผลต่อเป้าประสงค์ของความจำเป็นในการรักษาความสงบเรียบร้อยในศาล และการควบคุมการดำเนินกระบวนการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และเป็นธรรมเนียมเท่านั้น สำหรับโทษปรับที่กำหนดให้ศาลมีอำนาจลงโทษปรับได้ไม่เกิน 500 บาทนั้น กฎหมายบัญญัติไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2478 ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป เมื่อเทียบกับค่าของเงินตามสภาพสังคมและสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงควรที่จะกำหนดจำนวนเงินค่าปรับให้สูงขึ้น

นอกจากโทษจำคุกและโทษปรับแล้ว ควรนำโทษกักขังและการควบคุมตัวมาบังคับใช้เป็นบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล แม้โทษกักขังจะเป็นโทษที่จำกัดอิสรภาพเช่นเดียวกับโทษจำคุกก็ตาม แต่โทษกักขังเป็นโทษที่เบากว่าโทษจำคุก และไม่ทำให้ผู้ถูกลงโทษมีตราบาปติดตัวที่ต้องมีประวัติต้องโทษจำคุก อีกทั้งยังส่งผลต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณารอกการลงโทษจำคุกในคดีอาญาแก่ผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล ทั้งนี้ โทษกักขังควรนำมาใช้เฉพาะกรณีจำเป็นและสำหรับความผิดที่ร้ายแรงเท่านั้น เช่น การสับเปลี่ยนตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย การทำร้ายร่างกายพยานหรือคู่ความหรือบุคคลอื่นในห้องพิจารณาคดีหรือในบริเวณศาลจนเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาได้รับอันตรายแก่กาย เป็นต้น

นอกจากนี้ควรที่จะนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนด ซึ่งในที่นี้หมายถึงห้ามเข้ามาในบริเวณศาล และเรียกประกันทัณฑ์บนอันเป็นมาตรการในการป้องกันมิให้มี

การกระทำความผิดในอนาคตมาใช้ควบคู่กับโทษปรับและโทษไล่ออกจากบริเวณศาลด้วย เพื่อจะได้บังคับใช้กฎหมายละเมิดอำนาจศาลได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับการวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลทางวิชาการ โดยสุจริตที่เป็นไปโดยสุภาพ และมีได้กล่าวเสียดสีศาลนั้น นักกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศต่างมีแนวความคิดที่เห็นพ้องต้องกันว่าสามารถกระทำได้และไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เว้นแต่กรณีที่ศาลจะมีคำสั่งห้ามสื่อโฆษณาเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมแห่งคดีหรือกระบวนการพิจารณาคดีเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ หรือกรณีโฆษณาที่มีข้อความหรือความเห็นที่ประสงคจะให้มีอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชนหรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดี จึงจะถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล แต่แนวความคิดดังกล่าวไม่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้ชัดเจนเหมือนกับมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ดังนั้น จึงควรที่จะแก้ไขปรับปรุงและเพิ่มเติมบทความผิดและบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเสียใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทความผิดและบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ดังนี้

1) เมื่อเทียบกับค่าของเงินตามสภาพสังคมและสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ควรกำหนดจำนวนเงินของโทษปรับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ให้สูงขึ้นจากที่กำหนดให้ปรับได้ไม่เกิน 500 บาท เปลี่ยนเป็นปรับได้ไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งจะเท่ากับอัตราโทษปรับสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 64(3) โดยค่าปรับที่มีจำนวนเงินที่สูงจะมีผลต่อการป้องปรามมิให้มีการละเมิดอำนาจศาล ทั้งนี้ โทษปรับควรใช้กับกรณีความผิดเล็กๆ น้อยๆ เช่น ทะเลาะวิวาทกันในศาล หรือตรวจหรือคัดลอกเอกสารในสำนวนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล หรือกรณีแสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานเท็จต่อศาลเพื่อขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

2) โทษจำคุกถือเป็นโทษที่จำกัดอิสรภาพของผู้ถูกลงโทษ ควรเปลี่ยนโทษจำคุกที่มีกำหนดไม่เกิน 6 เดือนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 เป็นให้จำคุกไม่เกิน

1 เดือน ซึ่งจะเท่ากับโทษจำคุกสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 64(3) และบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลล่างและศาลแขวงของประเทศอังกฤษและเวลส์ทั้งนี้ ให้ใช้โทษจำคุกเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี โดยใช้ลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลสำหรับความผิดที่ร้ายแรงหรือความผิดที่ได้กระทำอย่างออกอาจโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย

3) ควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายด้วยการเพิ่มเติมโทษกักขังในบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ซึ่งจะเหมือนกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของประเทศญี่ปุ่น โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจลงโทษกักขังได้ไม่เกิน 1 เดือน แต่จำกัดดุลพินิจของศาลให้ลงโทษกักขังได้เฉพาะกรณีที่จำเป็นและสำหรับความผิดที่ร้ายแรงเท่านั้น

4) ควรแก้ไขปรับปรุงบทลงโทษในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ด้วยการเพิ่มเติมการควบคุมตัวผู้ละเมิดอำนาจศาลในกรณีที่ประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลหรือกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือคำสั่งของศาล โดยกำหนดให้ควบคุมตัวได้ไม่เกินกว่าความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ทั้งนี้ ให้ควบคุมตัวได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง ซึ่งจะเหมือนกับบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของประเทศเยอรมนี

5) ควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายด้วยการเพิ่มเติมวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนด ซึ่งในกรณีนี้หมายถึงห้ามเข้ามาในบริเวณศาลและเรียกประกันทัณฑ์บนในบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการพิจารณาสั่ง ดังนี้

ก. ห้ามเข้าเขตกำหนด กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งห้ามผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเข้ามาในบริเวณศาลภายในกำหนดเวลาที่ศาลเห็นสมควรหรือจนกว่าจะเสร็จการพิจารณาคดีซึ่งหมายถึงจนกว่าศาลมีคำพิพากษา เพื่อให้ครอบคลุมกับคำสั่งไล่ออกจากบริเวณศาลโดยไม่ต้องพิจารณาสั่งให้ไล่ออกจากบริเวณศาลในการพิจารณาคดีของศาลแต่ละนัดหรือแต่ละครั้ง ทั้งนี้ การห้ามเข้าเขตกำหนดให้ใช้สำหรับกรณีความผิดในลักษณะของการกระทำที่ได้ก่อความวุ่นวายหรือประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลหรือกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาล

ข. เรียกประกันทัณฑ์บน กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลหรือผู้กระทำการที่เข้าข่ายหรือหลักเกณฑ์ของการละเมิดอำนาจศาล แต่ยังไม่ได้ออกโทษทัณฑ์บนด้วยการวางเงินเป็นประกัน โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกิน 5,000 บาทว่าจะไม่ก่อเหตุที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอีกตลอดเวลาจนกว่าจะเสร็จการพิจารณาคดีของศาล หากผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ศาลจะมีคำสั่งคืนเงินที่วางประกัน แต่หากผู้นั้นไม่

ยอมวางเงินตามคำสั่งของศาล ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้นแทนการวางเงินเป็นประกันได้ โดยคิดอัตรา 200 บาทต่อวัน ทั้งนี้ การเรียกประกันทัณฑ์บนให้บังคับใช้สำหรับกรณีความผิดเล็กๆ น้อยๆ ที่ศาลเห็นว่ายังไม่สมควรลงโทษปรับ เช่น หลีกเลียงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสาร หรือขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือคำสั่งเรียกหรือกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เกิดจากการกระทำของผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาที่เกี่ยวกับสื่อโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32

6) ควรกำหนดให้ศาลตักเตือนผู้ละเมิดอำนาจศาลในกรณีประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลหรือกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือคำสั่งของศาลเสียก่อน ซึ่งจะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับมาตรา 64(1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 และหากผู้นั้นยังคงฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือคำสั่งของศาลโดยไม่เชื่อคำตักเตือน ศาลจึงจะมีคำสั่งลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลนั้น โดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ด้วยการเพิ่มเติมข้อความในบทมาตราดังกล่าวไว้ว่า “การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกรณีประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลหรือกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือคำสั่งของศาล ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งลงโทษ ให้ศาลตักเตือนผู้นั้นด้วยวาจาและจดหรือบันทึกรายละเอียดแห่งพฤติการณ์ไว้ในรายงานกระบวนพิจารณา หากผู้นั้นยังคงกระทำการละเมิดอำนาจศาลหลังจากที่ศาลได้ตักเตือนแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้นั้นในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล”

7) ศาลแต่ละศาลควรจัดทำบัญชีมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญชีระวางโทษหรือยึดถือสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในแต่ละกรณีหรือลักษณะแห่งการกระทำความผิดเหมือนกับบัญชีมาตรฐานกำหนดโทษหรือบัญชีระวางโทษหรือยึดถือคดีอาญาในแต่ละฐานความผิด โดยกำหนดอัตราโทษให้เท่ากันหรือใกล้เคียงกันทุกศาล เพื่อที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งลงโทษของผู้พิพากษาให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน

8) ควรกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติของศาลว่าหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลแล้ว ให้ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ประกันหรือปล่อยตัวผู้ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกาทุกกรณี เว้นแต่ความผิดที่ผู้ละเมิดอำนาจศาลกระทำนั้นเป็นความผิดร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรที่เชื่อได้ว่าผู้ละเมิดอำนาจศาลจะหลบหนีหากได้รับปล่อยตัวชั่วคราว

9) ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 วรรคท้ายว่า “การพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลให้เป็นอำนาจของผู้พิพากษาคณะอื่นที่มีได้มีส่วนได้เสียในคดีละเมิดอำนาจศาลนั้นเป็นผู้พิจารณาคดีได้สวนข้อเท็จจริงและมีคำสั่งลงโทษ”

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้พิพากษาที่มีส่วนได้เสียในคดีละเมิดอำนาจศาลนั้นพิจารณาคดีและมีคำสั่งลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลไปโดยอำเภอใจและลุแก่อำนาจหรือลุแก่อำนาจโทสะ อันจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือศรัทธาที่ประชาชนมีต่อสถาบันศาล ซึ่งการเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวจะได้เป็นไปในแนวเดียวกันกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา 64 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

10) ควรบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลสำหรับการวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้ชัดเจน โดยบัญญัติเป็นมาตรา 33/1 ว่า “การวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีหรือคำพิพากษาของศาลทางวิชาการ โดยสุจริตที่เป็นไปอย่างสุภาพและไม่มีข้อความหรือถ้อยคำที่กล่าวเสียดสีศาล ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาล หรือผู้พิพากษา” เพื่อจะได้สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2544) *ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย*
กรุงเทพมหานคร เดือนตุลา
- กุลพล พลวัน (2556) “หลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา”
วารสารนิติศาสตร์ศรีปทุม 6 (มกราคม-ธันวาคม): 75-102
- _____. (2521) “ข้อสังเกตเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทย” *วารสารอัยการ 1*
(ธันวาคม 2521): 38-46
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2551) *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป* พิมพ์ครั้งที่ 10
กรุงเทพมหานคร พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย)
- ขุนสมานหิตตะคดี (โปี โปรคุปต์) (2549) *พจนานุกรมกฎหมาย* กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำงานวินิจฉัย พ.ศ.2550
- คณาธิป ทองรวีวงศ์ (2555) *กฎหมายเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน* กรุงเทพมหานคร นิติธรรม
คณิต ณ นคร (2548) *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการดำเนินคดี* กรุงเทพมหานคร
วิญญูชน
- จรัส เหมะจากรู (2530) “ศาล” ในเอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 1 เล่ม 1 หน้าที่ 2
พิมพ์ครั้งที่ 5 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จิตติ ดิงศักดิ์ (2546) *กฎหมายอาญาภาค 1* พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร
จิรัชการพิมพ์
- จิตฤดี วีระเวสส์ (ม.ป.ป.) *บันทึกท้ายฎีกา เรียงตามมาตรา ป.วิ.พ.* กรุงเทพมหานคร เด็ก
ชาญเชาว์ ไชยานุกิจ (2542) “สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรม” *บทบัณฑิตย 55,4*
(ธันวาคม) : 167-176
- ชาติ สุวรรณิน (2553) “การลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ” ในคณะกรรมการ
เนติบัณฑิต สมัยที่ 62 ผู้รวบรวม รพ. 2553 หน้า 165-171 กรุงเทพมหานคร
บทพริ้นท์แอมี่ (ประเทศไทย) จำกัด
- _____. (2548) “การลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความจะเป็นโทษตาม
กฎหมายอาญาหรือไม่” ในคณะกรรมการเนติบัณฑิต สมัยที่ 57
รพ. 48 กรุงเทพมหานคร บพิชการพิมพ์ : 81-85

- ชูชาติ ศรีแสง (2552) “กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3 - 4” ใน *รวมคำบรรยายภาค 2 สมัยที่ 62 ปีการศึกษา 2552 เล่ม 7* กรุงเทพมหานคร สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- โชติระพี เอื้ออารีตระกูล (2548) *ละเมิดอำนาจศาล* สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ณปภา ตูลารักษ์ (2553) *ขอบเขตและวิธีพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ณรงค์ ใจหาญ (2543) *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย* กรุงเทพมหานคร
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน (2555) “ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา” ใน *แนวทางการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง เล่ม 1 หน่วยที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 1* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- _____. (2555) “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน *แนวทางการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา เล่ม 1 หน่วยที่ 6 พิมพ์ครั้งที่ 1* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (2555) *สังคัมกับกฎหมาย* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
- _____. (2555) *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป* พิมพ์ครั้งที่ 14 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
- _____. (2543) *กฎหมายอาญา: หลักและปัญหา* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร นิติธรรม
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร (2553) *การปรับปรุงศาลยุติธรรม* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- _____. (2526) “การดำรงตนของตุลาการในสภาวะปัจจุบัน” ใน *เอกสารประกอบการบรรยายในการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วประเทศ* ม.ป.ท.
- _____. (2522) *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง* กรุงเทพมหานคร ชวนพิมพ์
- ชานิศ เกศวพิทักษ์ (2549) *หัวใจของพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง* กรุงเทพมหานคร โพลสยาม พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง (ไทยแลนด์)
- ธานี วรรณ (2555) *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน

- นพพร โปธิรังสิยากร (2524) *การใช้คู่มือของศาลในการลงโทษ* วิทยานิพนธ์ปริญญา
 นิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 เนติบัณฑิตยสภา (2497) “คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 195/2497” คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปี
 พุทธศักราช 2497 ตอน 4 พระนคร ไทยพิทยา
- บรรเจิด สิงคะเนติ (2555) *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*
 พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ (2552) *กฎหมายรัฐธรรมนูญ* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 ประมวลกฎหมายอาญา
- ปกรณ์ มณีปกรณ์ (2553) *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
 เอ็ม.ที.เพรส
- ประกาศน์ อวยชัย (2531) “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” *ตุลพาห* 35,3 (พฤษภาคม- มิถุนายน):13-62
- ปรัชญา สิทธิพันธุ์ (2552) *ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาล : ศึกษากรณีการ
 ละเมิดอำนาจศาลในศาลยุติธรรม* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต
 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
- ปริญญา เชาวติถวิล (2549) *มาตรการบังคับใช้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล* สารนิพนธ์
 ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปวีณา เจตย์วงศ์ (2536) “ละเมิดอำนาจศาล” *ตุลพาห* 40,3 (พฤษภาคม - มิถุนายน) : 107-128
- ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์ (2544) *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1- ภาค 2*
 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
- พระธรรมนูญศาลยุติธรรม
 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542
 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
- พงศ์ธร บุญอารีย์ (2545) *วิธีพิจารณาความอาญา* กรุงเทพมหานคร นิติธรรม
- พนัส ทัศนียานนท์ (2521) “การลงโทษการวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมศาลฐานละเมิดอำนาจศาลใน
 สหรัฐอเมริกา” *วารสารอัยการ* 1 (สิงหาคม) : 14-29

- พัฒนา ไชยเศรษฐ (2550) “การอนุโลมเอาแนวทางปฏิบัติในบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไปใช้ในคดีอาญา” *บทบัญญัติ* 63,4 (ธันวาคม) : 47-69
- พิชัยศักดิ์ หรยางกูร (2554) *ภาษิตกฎหมายลาติน-ไทย* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิทยุชน
- พีรพล ศรีสิงห์ และอารีรัตน์ กล่อมจิตต์ (2556) *ศาลกับดุลพินิจในการลงโทษ คดีมาแล้วซ้ำ*
กรุงเทพมหานคร นิติธรรม
- พูนศรี พงศ์เพชรดิถ (2551) *ปัญหาการละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทย* สารนิพนธ์ปริญญานิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ไพโรจน์ วายุภาพ (ม.ป.ป.) *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 บททั่วไป* พิมพ์ครั้งที่ 2
ม.ป.ท.
- ไพโรจน์ วายุภาพ (2548) *คำอธิบายระบบศาลและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม* พิมพ์ครั้งที่ 4
กรุงเทพมหานคร วิทยุชน
- มานิตย์ จุมปา (2557) *เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น “ละเมิดอำนาจศาล” กับ “คู่มือศาล”*
[http : // www.law.chula.ac.th](http://www.law.chula.ac.th). สืบค้น 7 มิถุนายน 2557
- มานิช จรมาศ (2525) *คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1-2* พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไมตรี ศรีอรุณ (2521) “ละเมิดอำนาจศาล” *คู่มือ* 25,5 (กันยายน - ตุลาคม) : 70-74
- ระเบียบการรายงานคดีของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 1
- รัชนิกร โชติชัยสถิตย์ (2553) “มาตรฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหประชาชาติ” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง เล่ม 1 หน้าที่ 3
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ราชบัณฑิตยสถาน (2556) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554* กรุงเทพมหานคร
ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์
- วนิดา แสงสารพันธ์ (2557) *หลักกฎหมายสื่อสารมวลชน* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร
วิทยุชน
- วิชัย วิวิตเสวี (2541) *การคุมขังโดยมิชอบ:ศาลกับการพิทักษ์เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ* เชียงใหม่
พงศศาสตร์การพิมพ์
- วิชัย ศรีรัตน์ “พัฒนาการของสิทธิมนุษยชน” *คู่มือ* 48,3 (กันยายน-ธันวาคม 2544) : 23-48
- วิชา มหาคุณ (2536) *ศาลยุติธรรมและการพิพากษาคดี* พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร วิทยุชน
- วินัย คูวิเชียร (2525) *ละเมิดอำนาจศาล* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
นิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- วินัย ถ้ำเลิศ (2537) *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1* พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วีระพงษ์ บุญโญภาส (2549) “การลงโทษอย่างอื่นแทนการปรับ” *วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 25,1 (กุมภาพันธ์) : 23-37
- สภาพนายความ คณะกรรมการมรรยาททนายความ (2542) *คู่มือการสอบสวนคดีมรรยาท
ทนายความ* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร เดือนตุลา
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2557) “ปฏิรูปยุติธรรมไทย ลด! นักโทษล้นคุก” *หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ* 65,
20470 (6 กุมภาพันธ์) : 5
- สรารุช เบญจกุล (2551) “การละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายสหราชอาณาจักร” *ศุลพาห* 55,3
กันยายน-ธันวาคม) : 71-82
- สทรน รัตนไพจิตร (2527) *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้
กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักงานศาลยุติธรรม (2549) *คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาความแพ่ง ส่วนวิธี
พิจารณาความอาญา ส่วนวิธีพิจารณาคดีในศาลแขวง เล่มที่ 1* กรุงเทพมหานคร
ชวนพิมพ์
- สำนักงานศาลยุติธรรม กองสารนิเทศและประชาสัมพันธ์ (2551) *ศาลยุติธรรม* กรุงเทพมหานคร
บางกอกบลิ๊อค
- สำนักงานอัยการสูงสุด สถาบันกฎหมายอาญา (2539) “การดำเนินบทบาทของกระบวนการ
ยุติธรรมกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน” ในชาติ ชัยเดชสุริยะ ผู้เรียบ
เรียง *บทบัญญัติ* 52,4 (ธันวาคม) : 237-252
- สำนักงานอัยการสูงสุด (2545) “วิธีการเพื่อความปลอดภัย” *อัยการนิเทศ* 64 ลิโอ แลนเซ็ท
- สิทธิกร ศักดิ์แสง (2554) *หลักกฎหมายมหาชน* กรุงเทพมหานคร นิติธรรม
- สุชาย จอกแก้ว (2551) “ละเมิดอำนาจศาล!” *บทบัญญัติ* 64,1 (มีนาคม) : 172-179
- สุพจน์ สุโรจน์ (2553) “การบริหารและทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” ใน *ประมวลสาระ
ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง* เล่ม 1 หน้าที่ 2
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุโรจน์ จันทรพิทักษ์ (2547) *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ภาค 1)* กำแพงเพชร : ศรีสวัสดิ์การพิมพ์
แสวง บุญเฉลิมวิภาส (2551) *หลักกฎหมายอาญา* พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน

- โสภณ รัตนาก (2540) “หลักวิชาชีพนักกฎหมาย:ตุลาการ” ใน แสง บุญเฉลิมวิภาส
บรรณาธิการ *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
เดือนตุลา
- หยุด แสงอุทัย (2548) *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป* พิมพ์ครั้งที่ 16 กรุงเทพมหานคร
ประกายพริก
- หลวงจํารูญเนติศาสตร์ (2553) *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง* พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
- อนันต์ รัตน่องไพ (2546) *ผลกระทบของการลงโทษคู่ความหรือประชาชนในความคิดฐานละเมิด
อำนาจศาล* สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ (2548) *ทฤษฎีอาญา* กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
- อังกริยา ชูตินันท์ (2555) *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
- อำนาจ เนตยสุภา และปรัชญา สิทธิพันธ์ (2552) “ความคิดฐานละเมิดอำนาจศาล” *บทบัณฑิตย*
65-2 (มิถุนายน) : 70-95
- อุดม เฟื่องฟูง (2555) *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1*
พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา .
- อุดมศักดิ์ นิติมนตรี (2545) “ละเมิดอำนาจศาล” *บทบัณฑิตย* 58,4 (ธันวาคม) :150-159
- อุทัย อาทิวา (2555) *คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 3 การสอบสวน มาตรการบังคับใน
คดีอาญา* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิ.เจ.พรินต์ติ้ง
- อุทิศ สุภาพ (2549) “การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลยุติธรรม” *คูลพาห* 52,3
(พฤษภาคม-สิงหาคม) : 60-74
- _____. (2545) “การนำปรัชญาอาชญาวิทยามาใช้ในการกำหนดโทษของศาลไทย :
ศึกษาเฉพาะกรณีผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ร้ายและผู้กระทำผิดโดยพลั้งพลาด” *คูลพาห* 49,3
(กันยายน-ธันวาคม) : 5-68

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายธีระวัฒน์ สินธุวงษ์
วัน เดือน ปีเกิด	2 กรกฎาคม 2511
สถานที่เกิด	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2532 เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 44 ปีการศึกษา 2534
สถานที่ทำงาน	ศาลจังหวัดชัยนาท
ตำแหน่ง	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดชัยนาท

